EZ A KÖNYV

A MAGYAR TANÁCSKÖZTÁRSASÁG KIKIÁLTÁSÁNAK

38. ÉVFORDULÓJÁRA

JELENT MEG

SZAMUELY TIBOR

RIADÓ

Válogatott cikkek és beszédek

Kun Béla előszavával

KOSSUTH KÖNYVKIADÓ

1957

Felelős kiadó a Kossuth Könyv- és Lapkiadó Vállalat igazgatója

A kiadó előszava

Szamuely Tibor elvtárs a magyar nép ama nagy fiai közé tartozik, akiknek történelmi szerepét, munkásságát a felszabadulás előtt Magyarországon csak meghamisítva, azóta pedig csupán kevéssé ismerték, a már közzétett művei pedig nem jutottak el a mai magyar olvasóközönséghez. E kötettel tehát régi adósságot törlesztünk.

Ez a könyv — kevés eltéréssel — az 1932-ben, Moszkvában megjelent azonos című válogatás új kiadása. Az 1932-es „Riadó"-ból csak néhány cikk maradt ki a téma, a tartalom ismétlődése vagy amiatt, hogy csupán a szóbanforgó időszak alapos és részletes ismeretében érthetők meg. Ugyanez vonatkozik a „Riadó" első megjelenése óta felkutatott cikkekre, beszédekre. A válogatást a Párttörténeti Intézet végezte.

Tudjuk, hogy Szamuely Tibor írásbeli hagyatéka ennél gazdagabb. Elég, ha csak a Vörös Újságban aláírás nélkül megjelent cikkeire utalunk. A Párttörténeti Intézet munkatársai nem egy olyan írásra akadtak, amely minden valószínűség szerint Szamuely Tibor műve, de egyelőre csak az aláírással ellátott cikkeket vettük fel e kötetbe. A „Riadó" 1932-es kiadásában is vannak anonim írások, ezeket Kun Béla és Szamuely György hitelesítették.

Az egyes műveket időrendben közöljük. Természetesen ezek

nem tükrözhetik az adott korszak minden fő eseményét, problémáját. Az olvasónak egyes személyek vagy utalások jobb megértéséhez rövid magyarázó jegyzetekkel igyekszünk segítséget nyújtani.

Felhívjuk a figyelmet arra, hogy Szamuely Tibor Szovjet-Oroszországban írt cikkeinek egyes, Magyarországra vonatkozó tényei nem pontosak. Tekintetbe kell venni, hogy az Oroszországba eljutott híranyagok egyes részletkérdésekben pontatlanok lehettek, s azt is, hogy — például az 1918-as magyar októberi forradalom értékelésekor — a magyar kommunista vezetők az akkori oroszországi helyzetet alapul véve, azonnali szocialista forradalmat vártak.

Látni kell továbbá azt, hogy a forradalom megszabta sokféle feladat közepette, az azonnali reagálás szükségessége miatt Szamuely Tibor nem csiszolhatta cikkeinek, beszédeinek stílusát, fordulatait. Mi változtatás, minden kihagyás nélkül közöltük őket, s az idegennyelvű idézetek fordítását is érintetlenül hagytuk.

*

Szamuely Tibor műve hatalmas erővel sugározza az 1918—1919-es esztendők forradalmi levegőjét. A négy éve tartó imperialista háború, az uralkodó osztályok rothadása, az őket támogató szociáldemokrata vezetők árulása — mindez változást, forradalmat követelt: a régi korhadt rendszer elsöprését, új, igazságos, szocialista társadalom felépítését. Az orosz proletariátus a bolsevikok vezetésével valóra váltotta a megnyomorított, elgyötört tömegek álmát. Szamuely Tibor írásai tükrözik azt a forró lelkesedést, szolidaritást, melyet a magyar kommunisták éreztek Szovjet-Oroszország, a „forradalom tűzhelye" iránt. És a magyar munkások, katonák, szegényparasz-

tok e fénylő példa hatására maguk is kivívták a tanácshatalmat, melyet fennállásának négy és fél hónapja alatt szüntelenül védelmezni kényszerültek a belső és külső ellenséggel szemben. Ha az olvasó felidézi az akkori történelmi helyzetet, megérti Szamuely gyűlöletét, éles hangját a burzsoázia, az árulás, mindenfajta gyengeség ellen.

1918—1919 megmutatta, kik az igazi hazafiak és kik tisztelik csupán szavakban a nemzeti eszmét. A nagybirtokos-nagytőkés uralkodó osztályok a nemzeti érzésre való hivatkozással hajtották a világháborúba a „bakát" — a saját és a német-osztrák burzsoázia profitjáért. A polgári demokratikus forradalom idején a kizsákmányolás rendjének fenntartása érdekében többek között azzal is el akarták idegeníteni a dolgozó tömegeket a kommunistáktól, hogy „nemzetietlennek", „idegen ügynököknek" kiáltották ki őket. A Tanácsköztársaság alatt az elvesztett hatalomért folyó harcban szembeállították a nemzetiszínű zászlót a proletár internacionalizmus vörös lobogójával. A „nemzetiszínű" ellenforradalom nemegyszer nyílt árulást követett el a magyar nemzet ellen, paktált a nyugati imperialista hatalmakkal és a szomszédos országok burzsoá hadseregeivel — miközben a vörös katonák, első soraikban a kommunisták, életük árán is hősiesen védelmezték hazájukat, a magyar nép hatalmát, a nemzetközi proletariátus szent ügyét. A magyar nép igazi érdekei minden védelmezőjének fontos kötelessége volt az ország ellenségeinek „nemzeti" demagógiája ellen küzdeni. Ez a felismerés hatja át Szamuely Tibor munkásságát is.

A „Riadó" 1932-es kiadásához Kun Béla írt előszót. Mind a mai napig ez az írás a legjelentősebb emlék, melyet Szamuely Tibor életművének állítottak. A történészek feladata lesz ennél teljesebben feltárni, részleteiben

értékelni és közkinccsé tenni Szamuely Tanácsköztársaság előtti és alatti működését, állásfoglalásait, nézeteit, egész történelmi szerepét.

A kiadó külön köszönetet mond Szamuely Tiborné Szilágyi Jolán elvtársnőnek a könyv megjelentetéséhez nyújtott segítségéért.

1957 március.

Emlékezés Szamuely Tiborra

I.

Milyen volt Szamuely Tibor?

> *„A diktatúra kérlelhetetlen, kemény, gyors és elszánt erőszak alkalmazását feltételezi a kizsákmányolók, a kapitalisták és segédcsapataik ellen. Aki ezt nem értette meg, az nem forradalmár, azt el kell távolítani a proletariátus vezérének vagy tanácsadójának helyéről.”*

Ezek a szavak — Lenin szavai. Abból a levélből valók, amelyet Szamuely Tibor hozott bátor, vakmerő moszkvai útjából, mint Lenin üzenetét a magyar munkásokhoz. Nem volt senki a magyar forradalom vezetői között, aki jobban megértette volna ezt a tanácsot, mint ő, az ingadozás nélküli forradalmár, a proletárforradalom lángoló szavú, acélkezű harcosa. Kérlelhetetlen volt, kemény volt, gyors és elszánt volt a forradalmi cselekvésben, a kizsákmányolók, a kapitalisták és segédcsapataik ellen, olyan, amilyen a diktatúra, a proletariátus forradalmi erőszakának alkalmazása kellett volna hogy legyen Magyarországon. A forradalom

lelkiismerete, riasztó harsonája, lángoló pallosa volt Szamuely Tibor, akit életében és halálában a magyar és közép-európai burzsoázia, a munkásosztály minden ellensége olthatatlan gyűlölettel vett és vesz körül. Forradalmár, akinek emléke a magyarországi proletariátust és annak vezető kommunista pártját szüntelen figyelmezteti, buzdítja kötelessége teljesítésére, amelyet hibákkal tele, hiányosan és tökéletlenül kezdett meg első diktatúrája idején: harcra a forradalom ellenségeinek elnyomásáért, a dolgozók háborújára kizsákmányolóik, osztályháborúra elnyomóik ellen.

Győzünk vagy elpusztulunk

— ez volt Szamuely Tibor jelszava a forradalomban. Rendületlenül bízott a győzelemben. A győzelemért harcolt rendíthetetlenül. Az önmagában való bizalomra, az önmaga felszabadításáért való harcra hívta fel szünet nélkül a munkástömegeket. És amikor nem tudott — győzni, meg tudott halni a proletariátus felszabadításáért. A rendíthetetlen bizalom a proletariátus erejében — ez volt Szamuely Tibor sokszor emberfeletti forradalmi erejének bőven buzgó forrása. Egyik parancsában — mely a Hadügyi Népbiztosság lapjában, a Vörös Katona 1919 március 30-i számában jelent meg —, abban az időben, amikor még a magyarországi tanácsköztársaság megbízható és harcképes szervezett ereje alig volt több a semminél, mint a hadügyi népbiztos helyettese így szólított forradalmi harcra:

„Csak a proletariátus szabadithatja fel önmagát, a munkásság csak a saját erejében bízhat. Az erő titka azonban a proletariátus önbizalmában, forradalmi ön-

tudatában rejlik. Ez az öntudat kell hogy alapja legyen a proletariátus forradalmi fegyelmének is, amelyen fel kell és fel is fogjuk építeni a proletariátus új, forradalmi hadseregét.

A nemzetközi proletariátus érdekei szólítják zászlók alá Magyarország minden dolgozóját. Mindenkinek a Vörös Hadseregben a helye. A világ minden elnyomottjának és kizsákmányoltjának felszabadulási harcára most toborzódik ennek a szent harcnak nyugati előőrse. Minden katonájának a forradalmi öntudat acélosítja karját és szívét! Csak két út állhat előtte:

Győzni vagy elpusztulni!

E harcban csak láncainkat veszíthetjük el, de helyébe nyerhetünk egy egész világot.

A zászlónkon ezt a jelszót lobogtatja a friss tavaszi szél, jól vésse ezt szívébe minden proletár.

Nekünk a láncainkon kívül, csakugyan, nincs más veszteni valónk. Ez a harc a hősi önfeláldozások harca lesz, de győzni fogunk.

A forradalmi áldozatkészség jutalma a világ proletariátusának felszabadulása lesz!

Vöröskatonák előre!"

Szamuely Tibor felé életében és halála után a rágalmak, a hazugságok zömét árasztotta a burzsoázia nyílt vagy szociáldemokrata álarc mögé búvó sajtója. A gyalázkodás nem tud felérni abba a magasságba, ahol ő életében és halálában egyaránt a forradalom élén jár. Visszapattan róla a gyalázkodások, a rágalmak leghitványabbja is, amely arról szól, hogy Szamuely

Tibor nem a munkásosztálynak lett volna forradalmi vezére, nem a munkásosztályból merítette volna erejét, nem a tömegekben gyökerezett volna forradalmisága, hanem valami elvont forradalmiság nevében vívta volna harcait. Rendíthetetlen hite a munkásosztálynak Marx-fölfedezte történelmi hivatásában, az osztály forradalmiságában, adta a rendíthetetlen forradalmi erőt Szamuely Tibornak, aki nem valami elvont eszméért és ennek nevében, hanem a munkásosztályért, annak fogadott, de legigazabb fiaként harcolt és halt meg a forradalomban. Emléke a munkásság osztályának harci fegyvere a jelen és jövő felszabadító küzdelmében.

II.

Az út a bolsevizmusig

Mint sokan mások a munkásosztály élenjáró, legkiválóbb harcosai és mártírjai között, Szamuely Tibor sem munkáscsaládból származott. Marx és Engels adták meg a Kommunista Kiáltványban a magyarázatát, hogyan és miért csatlakoznak egyesek a munkásosztály felszabadító harcához olyan osztályok tagjai közül, amelyeknek érdekei nem azonosak vagy éppen ellentétesek a proletariátus érdekeivel.

„Végül — írták Marx és Engels —, amikor az osztályharc a döntéshez közeledik, az uralkodó osztálynak, az egész régi társadalomnak kebelében olyan heves, olyan kirívó jelleget ölt a felbomlása, hogy az uralkodó osztály egy kis része elszakad tőle és a forradalmi osztályhoz csatlakozik, ahhoz az osztályhoz, amely kezében hordja a jövőt. Amint tehát korábban a

nemességnek egy kis része a burzsoáziához csatlakozott, úgy megy át most a burzsoáziának egy kis része a proletariátus oldalára és nevezetesen a burzsoá ideológusok egy része, akik az egész történelmi folyamat megértéséhez felküzdötték magukat".

Szamuely Tibornak nem kellett hosszú utat megtennie, hogy elérkezzék a munkásosztályhoz. Kispolgári családban született 1890 december 27-én, Nyíregyházán, abban a nyírségi városban, ahol szlovák parasztok, kis kézművesek s igen kisszámú, főleg kézműipari munkások alkotják a lakosság dolgozó zömét, s ahol régi magyar dzsentri családok kapitalizálódó ivadékai, új, zsidó kapitalisták, földbirtokosok és gabonakereskedők keskeny rétege képviseli az uralkodó osztályt. Apja, születésekor, kisfizetésű kereskedelmi alkalmazott volt; raktárnok egyik terménykereskedésben. Később, 1907-ben, önállósította magát, ugyancsak a gabonakereskedelemben. Tibort öt éves korában küldik iskolába. Az elemi iskola ötödik osztályát elvégezve, a nyíregyházai evangélikus gimnáziumba iratják be. Vaskalapos tanárai közül egynéhánnyal hamarosan összeütközésbe került a temperamentumos, szókimondó gyerek. Különösen egy Zimmermann nevű tanárral, aki Tibort a gimnázium III. osztályából kicsapatta, úgyhogy egy év múltán egy másik nyírségi kisvárosban, Nagykállóban volt kénytelen bevégezni ezt az osztályt.

Ennek a Zimmermann nevű tanárnak útjai, jóval később, újra kereszteződtek a Szamuely Tibor útjaival. A tanár úr fogságba esett mindjárt a háború elején. Szibériában összekerült a hajdani tanár és tanítvány. A tanítvány a Kommunista Kiáltványt tanította a hadifogoly-táborban, a tanár — hogy ellensúlyozza

hajdani kicsapott diákjának szocialista agitációját — bibliával a kezében járta a barakkokat. Mikor Tibor a forradalom után a bolsevikokhoz csatlakozott, Zimmermann tanárt vallási őrületbe kergette a bolsevik Antikrisztus győzelme . . .

A negyedik osztályba visszakérelmezte Tibort az apja. Azzal a feltétellel vették vissza, hogy a következő osztályt már más iskolában fogja járni. A következő évben már Győr városában járt a felső kereskedelmi iskola első osztályába; a püspöki székhelyen, amely éppen abban az időben kezdett gyorsabb tempóban iparosodni. A fejlődő gyárvárosban megélénkült a szocialista mozgalom, főleg a vagongyári, a vasúti javítóműhelybeli munkások között. A püspöki rezidenciával szemben kialakult egy polgári-kispolgári intelligenciára támaszkodó, szabadgondolkozó-mozgalom, amely antiklerikális céljaira a munkások között is támogatást keresett. Emellett az „új Magyarországért", az általános választójogért harcolt, kispolgári osztályhelyzetének megfelelő félszegséggel. Ezekben a körökben sokat beszélgettek a társadalomtudományokról, a társadalmi haladásról, s emlegették — ha felülről is, „mint dogmatikus rendszert" — a marxizmust is. Marxot „kritizálták", és semmit sem értettek belőle. A szociáldemokrata párt egy időben — Budapesten is, a vidéken is — ennek az intelligenciának, mely a Társadalomtudományi Társaság és annak folyóirata, a Huszadik Század körül csoportosult, adta bérbe csaknem az egész munkásoktatást. Ezektől a köröktől hallott először Tibor a demokráciáról, a szabadgondolkozásról, szocializmusról. Az iskolában jól tanult, egyik legaktívabb diák volt az önképzőkörben. Verseket, elbeszéléseket írt szocialista, szabadgondolkodó,

istentagadó szellemben, tanárai nagy rémületére. De nem maradt csupán irodalmi téren szocialistának. Amikor 1907-ben az iskola igazgatója egy vörös nyakkendővel tüntető munkásgyereket március 15-én elvert, Tibor cikket írt a Népszavába az igazgató ellen. A tanári testület arra való tekintettel, hogy éppen érettségi előtt álltak, kicsapás helyett csak szigorú megrovásra ítélte.

A kereskedelmi iskola elvégzése után különböző vállalatoknál és biztosító társulatoknál dolgozott Budapesten. Ezután hazakerült Nyíregyházára, ahol újságíró lett a Szabolcs Vármegye című lapnál. Itt lépett be a nyíregyházi szociáldemokrata pártszervezetbe is. Félév múlva Nagyváradra kerül, ahol az egyik radikális lapnál dolgozik, majd 1912-ben a fiúmei Tengerpart című lapnak lett segédszerkesztője. 1913-ban beutazta Európát. Visszajőve Magyarországra rövid időn át egy kőnyomatos laptudósítónál kereste kenyerét, majd a Népszava hírrovatának munkatársa lett. Ugyanekkor segédszerkesztője lett az Úttörő című szabadgondolkodó, antiklerikális hetilapnak, amelyben merész, metszően éles cikkeket írt a papok ellen. Ezeket a cikkeket 1914-ben „Mária országa papi kezekben" címmel könyvalakban akarta kiadni, ebben azonban megakadályozta a háború. 1914 decemberében — miután felmentését háború ellenes nyilatkozatai miatt visszavonták — berukkolt az ungvári 65. gyalogezredhez, melynek pótkeretei akkoriban Salgótarjánban voltak. Innen Losoncra küldték önkéntes iskolába, ahol azonban hamarosan összeütközésbe került az oktató tisztekkel, és visszavezényelték ezredéhez. 1915 márciusában a legközelebbi induló menetszázaddal kiküldték a frontra, ahol 1915 május 14-én hadifogságba került.

Végigjárt egész sor hadifogoly-tábort. Legtovább az Uralban, a szolikamszki táborban tartózkodott. A táborokban mindenütt szocialista, háború ellenes agitációt folytatott. Szervezte a közlegényeket, altiszteket a tisztek és őrmesterek visszaélései ellen, amelyeket különösen a segélyek kiosztása terén követtek el. A tisztek gyűlölete vette körül bátor, rendíthetetlen magatartása miatt. Fenyegették a „haditörvények teljes szigorával", riasztották, hogy felakasztják a béke bekövetkezése után; feljelentették az orosz cári katonai hatóságoknál. Szamuely izzóan gyűlölte az imperialista háborút, és nem kevésbé a tiszteket, akiknek legénységnyúzó aljasságát a kaszárnyában és lövészárkokban elkeseredett undorodással figyelte. Ezek a tisztek egész bandát szerveztek Tibor ellen. Egy éjjel rajtaütöttek, beverték két bordáját. Néhány hónapig nyomta az ágyat az egyik piszkos kórházban. Majd az Uralban levő egyik nagy hadigyárba, Nagyezsdinszkba került. A gyárban mint rajzoló dolgozott. Rosszul ment sora. Megszökött azzal a szándékkal, hogy Amerikába megy dolgozni az Előre című szocialista lap szerkesztőségébe. A finn határon elfogták, agyba-főbe verték, s bezárták a hadifogoly-tábor fegyelmi barakkjába, ahonnan csak az Októberi Forradalom szabadította meg 1917-ben.

III.

Lenin országában — a proletárforradalomban

Az oroszországi proletárforradalom új szakaszt jelent Szamuely Tibor életében. 1918 januárjában Moszkvába került, ahol részt vett az első hadifogoly-bizottságok

szervezésében. Moszkva legelőkelőbb utcájában, a Povarszkáján, melyet a fehérgárdisták által legyilkolt Vorovszkij elvtárs nevéről neveztek el később, elfoglalták Leuchtenberg herceg palotáját, és ott ütötte fel székhelyét a hadifoglyok szervezetének moszkvai kerületi vezetősége. Ebben az időben, 1918 januárjában ez a vezetőség a moszkvai katonai kerülethez tartozó hadifogoly-tábornak küldötteit értekezletre hívta össze. Szamuely részt vett az értekezlet előkészítésében, melyre én is eljöttem Petrográdról, a Nemzetközi Szocialista című lap szerkesztősége nevében. Ezt a lapot — az első magyar forradalmi újság volt Oroszországban — elsősorban az osztrák-magyar frontokon való terjesztés céljára írtuk, de amellett a hadifoglyok között való agitációra is.

Moszkvában találkoztam Szamuely Tiborral, akit Magyarországról, egy-két futólagos találkozás révén, ismertem. A povarszkájai hadifogoly-bizottság palotájában történt a találkozás. Szamuely, akárcsak én, civilruhában volt: levetette az osztrák-magyar katonai mundért. Még mindig fájlalta az oldalbordáját, de azért naponta két-három értekezleten vett részt. Emellett azonban nem mondott le arról a szándékáról, hogy Amerikába utazzék. Tanácskozás közben elkezdtem rábeszélni, hogy maradjon Szovjet-Oroszországban, jöjjön hozzánk a szerkesztőségbe, Petrográdra, ahol nagyon kellett az írástudó, forradalmi segítség, mert a magyar lapon kívül a Fackel [Fáklya] címen megjelenő német lap nagyobb részét is nekem kellett írnom. (A Fackel szerkesztője, Karl Radek elvtárs, akkoriban a breszt-litovszki béketárgyalásokban vett részt, mint szakértő.) Az első napon nem sikerült amerikai utazási szándékáról lebeszélni. Visszá-

utazásom előtt azonban az állomáson közölte velem, hogy itt marad Szovjet-Oroszországban, s belép a Nemzetközi Szocialista szerkesztőségébe. Ezt a tervet nem tudtuk megvalósítani, mert én néhány nappal a visszautazás után, egy kis hadifogoly-csapattal, a német front ellen mentem, amely akkoriban, a breszti béketárgyalások megszakadása idején, veszedelmesen közeledett Petrográdhoz, a szovjetköztársaság akkori fővárosához. Miután Narvánál (most Észtországhoz tartozik) szétverték csapatunkat, s utána nemsokára aláírták a breszti békeszerződést, a szovjet kormány Moszkvába költözésével együtt átköltözött a szerkesztőség is. A Nemzetközi Szocialista azonban, a német és osztrák-magyar kormány beavatkozása folytán, a breszti béke után megszűnt.

Egy-két hétig készülődtünk az új agitációs központ megteremtésére, új lap kiadására, internacionalista hadsereg megszervezésére a hadifoglyokból. Az aktívabb hadifoglyok egy része csak általános hadifogoly-tömegszervezetet akart a hadifoglyok érdekeinek védelmére. Mások külön hadifogoly szociáldemokrata párt alakításának eszméjét hirdették. A készülő országos hadifogoly-kongresszus viharosnak ígérkezett. Kezdtek kialakulni a frontok: ott a hadifogoly érdekképviseleti szervek hívei, főleg a szociáldemokrata pártokkal szakítani nem akarók vezetése alatt — itt a kommunista forradalmi csoport, mely a hadifogoly-tömegszervezeteket elsősorban mint a kommunizmus iskoláját és az internacionalista vöröscsapatok gyűjtőmedencéjét tekintette, s elő akarta készíteni az Osztrák-Magyar Monarchiában megalakítandó, önálló kommunista pártok kádereit. A harc kilátásai ránk nézve nem voltak túlságosan kedvezőek. Nagy volt a békevágy a hadi-

foglyok körében, de még nagyobb volt a békeillúziók tömege. Haza, haza, nem kell többet fegyver — ez volt a hangulat igen széles tömegekben. Közben azonban segítségünkre sietett a császári és királyi ostobaság, amely a forradalomtól való jogos félelmében szabotálta a foglyok hazaszállítását, sőt az egyenként visszaszökő hadifoglyokat is visszakergette a lövészárkoknál még meglevő drótsövények elől.

Gyorsan cselekedni kellett. Az Oroszországi Kommunista (bolsevik) Párt akkori titkárával, Szverdlov elvtárssal, valamint a hadifogoly-ügyek komiszárjával, Uljanov Iván elvtárssal egyetértően megalakítottuk az Oroszországi Kommunista (bolsevik) Párt Központi Bizottsága mellett működő magyar kommunista csoportot. Az alakulás iránt maga Lenin érdeklődött. A csoportnak négyen voltunk megalapítói. Én lettem az elnöke, Pór Ernő lett a titkára és pénztárosa, Szamuely Tibor hamarosan a katonai szervezési ügyek komiszárja lett, az azóta régen renegáttá lett Rudnyánszki Endre pedig a kiadóvállalat szervezésére kapott megbízást.

Ugyanekkor megindítottuk — április első felében — Szociális Forradalom címmel az első magyar kommunista lapot, melynek Pór Ernő kivételével, aki a szervezési ügyeket intézte — mi lettünk a szerkesztő bizottsága. Szamuely éjjel-nappal dolgozott. Szervezett, szaladgált hivatalból nyomdába, nyomdából hivatalba, míg összeszedte a betűket, a szedőket és megszerezte a papírt. Közben ellenforradalmárokat fogatott le, a szociáldemokrata felfogású hadifogoly-vezetők munkáját ellensúlyozta éles, maró, szatirikus beszédeivel, internacionalista csapatokba verbuvált, kaszárnyákat, élelmiszert, fuvart, fegyvert szerzett és — üldözte kérlelhetetlenül a szabotálókat, a bürokratákat, a kalandorokat.

A hadifogoly-kongresszuson győzött a mi irányzatunk. Ennek köszönhető, hogy a magyar csoport után megalakultak a német, román, jugoszláv, cseh kommunista csoportok, majd egy francia csoport is, és végül mind e csoportoknak szövetsége az Oroszországi Kommunista (bolsevik) Párt Központi Bizottsága mellett. A szövetségnek én lettem az elnöke és egy szlovák elvtárs, aki jól tudott oroszul, a titkára. Ennek a munkának jelentőségéről, amelyben Szamuely Tibornak oroszlánrésze volt — így emlékezett meg Lenin az Oroszországi Kommunista (bolsevik) Párt VIII. kongresszusán:

„Fel kell hívnom figyelmüket a külföldi csoportok tevékenységére. A munkának ezt a területét ismerem, amennyiben alkalmam volt futólagosan megnézni a külföldi csoportokat. Ezeknek száma eleinte hét volt, most kilenc. Az elvtársak, akik tiszta nagyorosz helyeken élnek és nem volt lehetőségük közvetlenül megismerkedniök ezekkel a csoportokkal és nem látták beszámolóikat az újságban, szíveskedjenek megnézni az újságokból való kivonatokat, amelyeket én nem olvasok fel egészükben. Azt kell mondanunk, hogy itt van az igazi alapja annak, amit mi csináltunk a III. Internacionálé számára... Ha mi rövid idő alatt olyan sokat tudtunk elvégezni a kommunisták kongresszusán Moszkvában (Lenin a Kommunista Internacionálé alapító kongresszusáról beszél. — *K. B.*), az annak köszönhető, hogy gigászi előkészítő munkát végzett pártunk Központi Bizottsága és annak szervezője, Szverdlov elvtárs. Propaganda és agitáció folyt az Oroszországban tartózkodó külföldiek között, és egész sor külföldi csoportot szerveztek. E csoport tucatjait avattuk be teljesen alapvető terveinkbe és általános politikai terveinkbe a vezető irányvonal értelmében. A hadifoglyok száz-

ezrei, azokból a hadseregekből, amelyeket az imperialisták kizárólag a saját céljaik érdekében szerveztek, visszatértek Magyarországra, Németországba, Ausztriába, létrehozták azt, hogy a bolsevizmus bacillusai mélyen behatoltak ezekbe az országokba, és ha vannak ott csoportok vagy pártok, amelyek velünk szolidárisak, úgy ez az Oroszországban levő külföldi csoportok külsőleg nem feltűnő és a szervezési jelentésben rövidre összefoglalt munkájának köszönhető, amely a kommunista munkáspárt, mint a kommunista világpárt egyik sejtje, tevékenységének egyik legfontosabb alapját alkotja."

Szamuely Tibor az internacionalista zászlóaljak egész sorát szervezte, cikkeket írt, agitált, előadott az agitátorképző tanfolyamokon, ahova elhozattuk tehetséges, bátor, fiatal öccsét, Szamuely Lászlót, akinek életét 1920-ban akasztófán oltotta ki a Horthy hóhéruralom. Tibor részt vett a júliusi szociálforradalmár-felkelés leverésében, mint egyik századparancsnok abban a hadifoglyokból hirtelen összeállított zászlóaljban, amelylyel a szociálforradalmárok által elfoglalt Moszkvai Központi Távíróhivatalt vettük vissza az ellenforradalmároktól. Kint volt a kazáni fronton, ahol a csehszlovák ellenforradalmi csapatok ellen harcolt. Kazánból visszajövet Leninnek jelentést tett az internacionalista csapatok harcáról. Ez alkalommal Lenin hosszasan beszélt velünk Magyarországról, a magyarországi választójogi harcokról, kérdezősködött Tiszáról, a szociáldemokrata pártról, s különösen arról, hogy el vagyunk-e mi szánva a külön, önálló kommunista párt alakítására, vagy egyelőre benn akarunk maradni a szociáldemokrata pártban. Szamuely hivatkozott a Szociális Forradalom cikkeire, melyben mi a Magyarországi Szociáldemokrata

Párt ellen már megkezdtük a legélesebb harcot. Lenin teljesen helyeselte munkánkat a KMP sürgős megalapításának előkészítése érdekében.

1918 szeptember végén Svájcból értesítést kaptunk, hogy a Szociális Forradalom, valamint nagyszámú röpirataink nemcsak a hadifoglyokon keresztül, hanem az akkoriban Svájcban tartózkodó, régi, kipróbált baloldali elvtársunk, Lebovitz Farkas útján is bejutnak Magyarországra. A Szociális Forradalomnak a Magyarországi Szociáldemokrata Párt ellen intézett támadó cikkeire a Népszavának a háború idején betegen Svájcban tartózkodó publicistája, Bresztovszky Ernő, bizonyos rejtett szimpátiákkal, igen békülékeny hangon felelt. Elhatároztuk, hogy Bresztovszky cikkeire én írok választ a Szociális Forradalomban, Szamuely Tibor Svájcba utazik, hogy összeköttetést keressen Lebovitz Farkas és Bresztovszky Ernő útján Szabó Ervinnel, a Fővárosi Könyvtár igazgatójával, akiről úgy tudtuk, hogy velünk, bolsevikokkal szimpatizál; itt Moszkvában megalakítjuk a Kommunisták Magyarországi Pártja vezetésének magvát, én hazamegyek a párt megszervezésére, Szamuely pedig Svájcon keresztül tartja az összeköttetést.

Élénken emlékszem, hogy azon a napon, amelyen nacionalizálták az üzleteket, a Tverszkája utca elején levő ruhásboltban „nyugatiasan" kiöltöztettem Tibort. Másnap örömmel indult Svájcba, csak a gallérja szabása miatt voltak kételyei. Berlinben Liebknechttel találkozott, tárgyalásairól levelet küldött nekem. A levelet Moszkvába visszaérkezésem után — 1920 őszén — kaptam kézhez, amikor Liebknechtet a berlini temetőbe juttatták már Noskéék — Szamuely Tibor pedig ismeretlen helyen feküdt valahol, ahova *holttestét elrejtette* az ellenforradalom.

Tibor nem sokáig lehetett Svájcban. A szovjet követséget kiutasította a svájci demokrácia kormánya. Kitiltottak Svájcból minden „gyanús egyént". Tibort kizsuppolták a német határra, ahonnan, sok viszontagság után, november végén vagy december elején visszaérkezett Moszkvába. Itt írt egy rövid kis füzetet a magyarországi októberi forradalomról, Károlyi Mihály és a szociáldemokrata párt ellen, a hadifogoly-tömegek felvilágosítására. Dolgozott a Szociális Forradalomba, és készült az utazásra Magyarországra. December 25-e táján indult el Moszkvából. Berlinben újból megállapodott, Liebknechttel és Luxemburg Rózával tárgyalt, és január 3-án megérkezett Budapestre, ahol már élt, harcolt, győzelemről győzelemre haladt pártja, a Kommunisták Magyarországi Pártja.

IV.

Harcban a diktatúráért

Tibor valahol megtudta címemet, és egyenesen Ügynök utcai albérletes lakásomra állított be az állomásról. Első szava volt:

— Maga mégiscsak könnyelmű ember! Négy detektív is áll a ház körül. Az veri főbe magát ebben a lakásban, aki éppen akarja, s akkor, amikor akarja. Miért nem lakik olyan helyen, ahol elférnek páran a moszkvai agitátori iskolabeli elvtársak közül?

Jó, érzőszívű, gondoskodó elvtárs volt Tibor. Nem volt barátkozó természetű, irónikus, inkább szarkasztikus volt, de mindenkiről gondoskodott. Csak nem szerette, ha róla gondoskodtak. Néhány nap múlva a lakás mellett levő kamrába be is költöztetett egy Orosz-

országból hazajött elvtársat hozzám „őrségnek", s két revolverrel látta el.

Másnap utazott Nyíregyházára, ahol január 5-én a Városi Színházban előadást hirdetett, „Imperialista diktatúra vagy proletárdiktatúra" címen. Nyíregyházán Szamuely testvérei megalakították a pártszervezetet; s evvel készítették elő a gyűlést és az előadást. Megnyerték a tüzérezredet, a huszárezred bizalmi testületének többségét és a legtekintélyesebb nyíregyházi munkásszervezetet, a nyomdász-szakcsoportot is. Nyíregyházán vad heccek indultak meg Szamuely ellen. A Károlyi-kormány belügyminisztere, a Kossuth-párt nevezete alatt működő magyarországi kispolgári demokratikus csoport mostani vezére, Nagy Vince biztatására a hatóságok akciót szerveztek Tibornak láb alól való eltevésére. A volt hadifogoly-tisztek, akik Szovjet-Oroszországban hallottak Szamuely kemény kezéről, különös dühvel vetették magukat Tiborra. Szamuely kénytelen volt még megérkezésének estéjén elutazni Nyíregyházáról. A tisztek életre-halálra keresték, átkutatták az összes vonatokat, s másnap rálőttek testvéreire. A népköztársaság nyíregyházi ügyészsége erre elfogatási parancsot adott ki — nem a tisztek, hanem Tibor három testvére ellen, azon a címen, hogy Tibor és László több magyar tisztet lövetett főbe Oroszországban. A másik két testvér, a Siófokon meggyilkolt Szamuely Zoltán és a gyilkosság elől véletlenül megmenekült Szamuely György nem voltak Oroszországnak még a tájékán sem. Szamuelyt néhány nap múlva letartóztatta a népköztársaság szociáldemokrata rendőrsége. A párt erélyes akciója kiszabadította a rendőrség kezei közül. A börtönből egyenesen a központi titkárságnak Visegrádi utcai helyiségébe jött. Formálisan is kooptáltuk a

Központi Bizottságba, és rábíztuk a Vörös Ujság szerkesztését. A Vörös Ujság szerkesztősége a párttitkársággal szomszédos házban, a Visegrádi utca 17. szám alatt székelt. Tibor a szerkesztőség helyiségében lakott. Ő lett a lap gazdája; fő munkája a szerkesztés volt.

Hajdu Pál elvtárs, aki a szerkesztőségnek egyik tehetséges, fiatal munkatársa volt a lap alapításától kezdve, ezt írja az Új Március[1] 1929 márciusi számában Tibor munkájáról:

„Még jobban megjavult a lap és egységesebb vezetést kapott, mikor felejthetetlen Szamuely Tibor elvtársunk hazaérkezett. Nagyszerű cikkei mellett, elsősorban jól megírt, kommunista szellemben feldolgozott, polemikus hírek adására fektette a fő súlyt. Szamuely igen lelkiismeretes, de nagyon szigorú szerkesztő volt, aki könyörtelenül megkritizált minden sort, és könyörtelenül visszadobott mindent, ami nem volt jól megírva. Ha csak nem ment ülésre, egész nap a szerkesztőségben dolgozott, ott is lakott egészen a februári lefogatásokig."

Február 20-án, amikor világos volt, hogy a Népszava elleni tömegtámadás és fegyveres összeütközés után a szociáldemokrata kormánytagok követelésére a népkormány lefogatja a KMP vezetőit, javaslatomra úgy határoztunk, hogy Szamuely Tibor illegalitásba megy, én pedig megvárom az elfogatásomat. Tibor nehéz szívvel ment bele a határozatba. Amikor Pesten bujdokolva, február 21-én az újságokban olvasta, hogy a rendőrök engem megöltek, majd a halálhír cáfolatát, a polgári újságok riportereinek részletes jelentéseivel a megvadult

[1] Uj Március — a Kommunisták Magyarországi Pártjának hivatalos lapja 1925 júliusától 1933 júliusáig. Megjelenési helye Bécs volt.

rendőrök ellenem intézett rohamáról, levelet juttatott hozzám a börtönbe, amelyben keserves szemrehányásokat tett, mert nem azt javasoltam, hogy ő álljon a bíróság elé, hanem én.

Mialatt a börtönben ültünk, Tibor napról napra más és más helyen bujkált a népkormány szociáldemokrata rendőrségének vizslái elől. Közben pedig vezette a Vörös Ujságot, az egész párt illegális tevékenységét. Lelke volt a pártnak ez idő alatt. Kemény kézzel dobta vissza a pártba és a párt vezetése felé törő kalandorokat és gyanús elemeket. Nem rajta múlott, ha beférkőztek mégis néhányan közülük a pártba. Így volt egészen március 21-ig, a diadalmas és egyben végzetes napig, amikor a magyarországi proletariátus, a KMP-vel az élén, megragadta az államhatalmat, és ugyanakkor a KMP elkövette az én vezetésem alatt azt a végzetes hibát, hogy egyesült a Magyarországi Szociáldemokrata Párttal.

V.

Szamuely a diktatúra alatt

Tibor a diktatúra alatt! Ne a „rangját" nézzük, mint ahogyan a proletárforradalom kispolgár- és félpolgár résztvevői szemlélték a maguk történelmi nagyságát „rangjuk" tükörében, vagy szemlélgetik még manapság is. Tényleges történelmi szerepét nézzük, amelyet betöltött a történelmi négy és fél hónap alatt, amikor a magyar proletariátus „Európa homlokán táncolt".

Március 21-én helyettes hadügyi népbiztos lett abban a kollégiumban, amely Pogány Józsefből, mint hadügyi

népbiztosból, Szamuely Tiborból és Szántó Bélából, mint helyettesekből állott. Ez a kollégium tükrözte vissza leginkább azt a helyzetet, amely a két párt egyesülése folytán keletkezett.

Pogány József a szociáldemokrata vezérek fiatalabb nemzedékéhez tartozott, aki a háború alatt szélső szociálsoviniszta álláspontot foglalt el. A magyar októberi forradalomban „szélső baloldalivá" vedlett át. Az összes szociáldemokraták baloldalisága között az övé volt a leginkább „baloldali". Erős könyékű ember, a polgári forradalmak történetének kétségtelenül jó ismerője. Ezért is egyszerre felöltötte magára a forradalom kitörésekor a polgári forradalmak egész sor hősének egész ruhatárát. A katonatanács elnöke lett, és ebben a minőségében erőteljesen harcolt a tisztek és a kommunisták ellen — a hadügyminiszterségért. Kitartott a végsőkig a kommunisták üldözésében, és csaknem elsőnek futott be a Gyűjtőfogházba, még mielőtt beérkeztek volna a szociáldemokrata párt hivatalos küldöttei az egységtárgyalásokra.

Szántó Béla régi szociáldemokrata szakszervezeti funkcionárius volt. Mellőzött, ellenzéki ember a szociáldemokrata pártban. Az októberi forradalomkor a Magántisztviselő Szövetség[1] elnöke, sok régi kapcsolattal a szociáldemokrata funkcionáriusok és munkások körében. Rendszerető, pontos, nyugodt adminisztrátor. Az októberi forradalomban pár napig Budapest katonai parancsnoka volt, otthagyta helyét, mert nem értett egyet a szociáldemokrata párt osztályegyüttműködő politikájával. Nem értett egyet a szociáldemokrata párt szakításával, de habozás nélkül csatlakozott a kommu-

[1] Helyesen: Magántisztviselők Országos Szövetsége.

nista párthoz, amikor az megalakult, és hamarosan egyik titkára lett a Központi Bizottságnak.

Szamuely Tibor nem tudott együtt dolgozni Pogánynyal, Szántóval is kevéssé. Pogány hadsereget akart szervezni önmagának, Tibor a proletárforradalomnak. A szociáldemokraták gyűlölték Tibort, aki kemény, békülékenység nélküli, principiális élességgel vetette fel a legkisebb gyakorlati kérdést is. A hadseregszervezés nem haladt előre. Ebben a kollégiumban lehetetlenné vált minden vezetés. Pogány eltávolítását tüntető munkástömegek követelték, csaknem meglincselték a Hadügyi Népbiztosságban. Szamuelynek a Hadügyi Népbiztosságból való eltávolítását nemcsak a szociáldemokraták sürgették, de volt olyan kommunista is a Népbiztosok Tanácsában, aki Szovjet-Oroszországba akarta visszaküldeni — követnek. A Hadügyi Népbiztosság vezetését leváltottuk a Kormányzótanácsban. Egy ötös kollégium vette át a vezetést, melybe a régiek közül csak Szántó Bélát nevezte ki a Kormányzótanács. Tibor közoktatásügyi népbiztos lett a propagandaügyek vezetésére, ugyanekkor a rokkantügyek majd egyúttal a lakásügyek diktátora, amely egyúttal népjóléti népbiztosi megbízatást is jelentett. A rokkantügy és a lakásügy volt a két legnehezebb szakasz a belső harci fronton. A rokkantügy a háború friss sebeinek gyógyítását jelentette ugyanakkor, amikor az ellenforradalom minden árnyalata a rokkantak igényeinek kielégítetlenségét akarta felhasználni emelőként saját céljaira. A lakásügy — ugyancsak közvetlenül a háború után — a legnagyobb tömegelégedetlenség forrása volt. A Károlyi-kormányzat idején Garbai Sándor, ez a nagydarab, málészájú ember volt a lakásügyek kormánybiztosa, akinek vezetése alatt a burzsoázia szemete töltötte meg a lakáshivatalt. Tibor kitisz-

tította őket. Szamuely mind a két kérdésben emberfeletti munkát végzett. Megszervezte a rokkantak ellátását, leszerelte elégedetlenségüket, kiűzte közülük az ellenforradalmi ügynököket. Lakásügyi diktátori működését azzal a paranccsal kezdte, melyet Vágó Béla belügyi népbiztossal együtt bocsátott ki[1]. Működésüknek az az eredménye volt, hogy Budapesten a diktatúra négy és fél hónapja alatt 30 ezer munkáscsaládot telepítettek be a burzsoázia lakásaiba. Mint a propagandaügyek vezetője, ő szervezte meg a budapesti május elsejei demonstrációt, melynek emléke ma is elpusztíthatatlanul él a budapesti munkásságban.

Megindult az imperialista ellenforradalmi háború a fiatal Tanácsköztársaság ellen. Nincs szervezett hadsereg, nincs vezetés a frontokon. A román csapatok a Tiszához közelednek, a cseh-szlovák csapatok Budapest felé ereszkednek le Szlovákiából. Megszervezzük a Hadsereg Főparancsnokságot. Böhm Vilmost nevezi ki főparancsnoknak a Kormányzótanács, ezt a száraz szociáldemokrata szakszervezeti bürokratát, aki az összes katonai kérdésekben a hadsereg vezérkari főnökének, Stromfeld Aurél volt vezérkari ezredesnek, különben kiváló katonának, volt a bábja — politikai kérdésekben pedig Kunfi Zsigmondnak, a legveszedelmesebb „széplelkű és szépszavú" demokratikus ellenforradalmárnak volt szócsöve. A szociáldemokráciával belopózott a proletárdiktatúrába a polgári forradalom vezetőinek minden rossz tulajdonsága: kicsinyes hiúság, intrikák, önállótlanság, ingadozás. A Hadügyi Népbiztosságban Tombor, volt vezérkari ezredes, ugyancsak kitűnő katona volt az ügyek legfőbb intézője, Stromfeld vetélytársa a

[1] Lásd e kötet 170. oldalán.

régi hadseregben. A két vetélytárs egymás elleni intrikáit tükrözte vissza nagy részben a Hadsereg Főparancsnokság és a Hadügyi Népbiztosság egymás elleni harca. Tibor április 21-én kapta meg kinevezését a Frontmögötti Bizottságok elnökének tisztségére. Április 23-án bocsátja ki első parancsát[1]. Hatásköre a haditerületen esetleg mutatkozó ellenforradalmi mozgalmak elfojtása, a front mögött levő polgári lakosságnál és katonai csapatoknál a rend és fegyelem biztosítása. Április 20-án Böhm hadsereg főparancsnok a budapesti hadseregcsoport komiszárjává is kinevezte. Ebbe a csoportba tartoztak a budapesti csapatok, a nemzetközi csapatok (Szamuely személyes szervező munkájának eredménye, amelyet a Magyarországon rekedt orosz hadifoglyok között folytatott), a bihari gárda és a 68-as dandárcsoport. A fronton és a front mögött egyaránt rögtön érezhetővé vált Tibor vaskeze. Rendet teremtett egy-kettőre. Ő lett az ellenforradalom réme és gyűlöletének középpontja. Az ellenforradalom rejtett magva — a szociáldemokrácia volt, annak vezérkara és a középső párt- és szakszervezeti funkcionáriusok egy része.

Ekkor kezdett széles körökben kifejlődni az ellenforradalmi agitáció Tibor ellen. A szennyes ellenforradalmi rágalmak özöne zúdult felé, melynek megfoghatatlan forrása a szociáldemokrata és a burzsoá intelligencia volt. Ekkor kezdték hirdetni a „vérebről" szóló hazugságokat azokból a fészkekből, ahol — gyengeségünk folytán kényelmesen berendezkedett a szociáldemokrata vezető gárda — a polgári újságirodalommal barátságos szomszédságban, titkos összeköttetésben a burzsoázia vezető rétegeivel. A mi hibánk ezen a téren

[1] Lásd e kötet 184. oldalán.

nemcsak abból állt, hogy Tibort nem védtük eléggé ezekkel a rágalmakkal szemben — Tibor nemigen szorult személyes védelemre —, hanem főleg abban, hogy nem vettük észre, hogy a Tibor elleni rágalom- és pletykaterjesztés a burzsoázia osztályharcának eszköze és módszere volt. Ezt a módszert nem kevesebb tökéletességgel alkalmazza a forradalom bukását követő egész időben a kommunista harcosok ellen.

Május végén megbeszéltük, hogy Tibor Moszkvába utazik Lenint és az orosz elvtársakat informálni a helyzetről. Megbeszélésünk értelmében ennek az utazásnak katonai jelleget adtunk, annál inkább, mert éppen a hadihelyzetről való kölcsönös információt láttuk az utazás legfontosabb céljának. A Kormányzótanács tagjai előtt így is terjesztettük elő javaslatunkat, a kivitelt a Hadsereg Főparancsnokság útján szerveztük. Tibor repülőgépen akarta megtenni a 2000 kilométeres utat, ellenséges frontokon, hadtápterületeken, ellenséges országokon keresztül. Tibor szervezte expedícióját, a szociáldemokrata vezérférfiak terjesztették a pletykát, hogy — Szamuely szökik az aranyakkal.

Tibor nevetve jött hozzám Hungária Szálloda-beli szobámba, és kinyitotta az asztalfiókot:

— Adja hát az aranyat, amivel megszökjem! Az Andrássy út 5. alatt (itt volt a pártklub, ahol a szociáldemokrata bürokrácia kártyázás közben az ellenforradalmat csinálta) azt terjesztik, hogy szököm Oroszországba az aranyakkal. A mátyásföldi repülőgép-gyárban is terjesztik ezt a pletykát. Mielőtt felszállnék, megmotoztatom magamat a repülőtéren a mátyásföldi gyár munkástanácsának tagjaival.

És csakugyan megcsináltatta Tibor a személyi motozást, amikor elindult vakmerő és nyaktörő útjára.

Tibor Ukrajnában szállt le Zsmerinka mellett, onnan Kievbe — Podvojszkijhoz, az Ukrán Tanácsköztársaság hadügyi népbiztosához, majd Moszkvába utazott — Leninhez.

Visszatért Lenin üzenetével a rozzant repülőgépen. Ceglédnél le kellett szállnia, s azután egyenesen a munkástanács ülésére jött Budapestre, ahol beszámolt útjáról. Mialatt beszélt, Lenin levelét fordítottam magyarra a mellékszobában, és így nem hallottam beszédét.

Este beszámolt nekem moszkvai útjáról. Reggelig beszélgettünk. A beszámoló lényege az volt, hogy nem számíthatunk hamarosan arra, hogy Kelet-Galícián keresztül egyesülhessünk az orosz Vörös Hadsereggel; lehetséges, hogy a Besszarábia elleni katonai tüntetéssel a románok figyelmét keleti határaikra vonja az ukrajnai szovjet kormány, de a katonai helyzet Szovjet-Oroszországban még nehezebb, mint nálunk.

Június elején a dunántúli vasutas sztrájk adta meg a jelet az ellenforradalmi mozgalmak szélesebb méretű kitörésére. Tanácskoztunk, hogy ki menjen ki az ellenforradalom leverésére.

— Jobb lesz, ha én megyek — mondottam neki —, és maga, Tibor, Budapesten marad. Nekem szabadabb lesz a kezem, ellenem nem mernek a szociáldemokraták úgy fellépni, mint maga ellen.

Tibor elfogadta ezt az ajánlatomat, amit én javaslatként elő is terjesztettem a Kormányzótanács ülésén. A javaslatot nem fogadták el, a kommunisták is ellene voltak, hogy elhagyjam Budapestet. Hármas bizottságot küldtünk ki, Tibor vezetése alatt, az ellenforradalom leverésére. Mi Jancsik Ferencet, a népszerű kommunista vasmunkást ajánlottuk a bizottságba. A szociáldemokraták a feléjük húzó kommunistát,

Vántus Károlyt javasolták harmadiknak Tibor mellé. Tibor munkáját mindez nem zavarta. Az ülés után azonban megjelentek nálam a vasutas szervezetek vezetői, aki Landlert is magukkal hozták, és egyhangúan azt követelték, hogy a szövetség egyik képviselője, a most rendőrügynök s trockista Weisshaus Aladár, mint a vasutasok megbízottja utazzék Szamuelyvel. Elég gyengék voltunk, hogy engedtünk ennek a követelésnek. Tibor verte le a dunántúli, a Kalocsa környéki ellenforradalmakat. Nemcsak a forradalmi-politikai határozottságnak, a személyes bátorságnak is leggyönyörűbb példáit mutatta ebben a harcban az ellenforradalommal szemben. A forradalmi csapatok menetoszlopai, rajvonala előtt hajtott autóján, melyen rajta kívül rendesen Köves János ült, akit Horthy Siófokon gyilkoltatott meg — és két vöröskatona két gépfegyverrel. Ellenséges ágyú- és gépfegyvertűz közben behajtott az ellenforradalmi frontba, és — eldöntötte az ütközetet.

Politikai fellépései között a diktatúra idején legnagyobb szabású volt az a beszéde, amelyet a tanácskongresszuson tartott a külpolitikai vitában a Clemenceau-jegyzék elfogadása, Szlovákia kiürítése ellen[1]. Rövid, éles, határozott beszéd volt, amelyet nagy szónoki erővel adott elő.

A szovjetkongresszus után nem volt tagja a tanácskormánynak, s mint a Frontmögötti Bizottságok elnöke vett részt a Kormányzótanács tárgyalásaiban.

Ebben az időben mind féktelenebb lett ellene az agitáció. Pár napig egy falusi kastélyban pihent Dunántúlon, majd újból a Duna—Tisza közén verte le az ellenforradalmat. Egy Fehér nevű ezredes valami memorandumot

[1] Lásd e kötet 198. oldalán.

adott át Haubrichnak, a kalocsai ellenforradalom leverése közben történt „kegyetlenkedésekről". A kommunisták között is voltak, akik elhitték a szociáldemokratáknak, hogy „a munkásság nem akarja a terrort", és Szamuely „ok nélkül kegyetlenkedik". Tibor lett a célpontja a diktatúra elleni minden támadásnak, amely akár nyíltan ellenforradalmi, szociáldemokrata módon leplezett forrásból, akár egyszerűen ingadozásból eredt.

Ebben az időben egyik kezdeményezője volt azoknak a — sajnos — elkésett mozgalmaknak, amelyeket elkezdtünk néhányan a kommunista párt újjáépítésére.

Július végén telefonon felhívtak, hogy Győrött kitört az ellenforradalom. Tibor egyszerű telefonhívásomra rögtön leutazott Győrbe, de meggyőződve arról, hogy az ellenforradalom egyszerű asszonytüntetés volt, visszajött Budapestre.

A diktatúra bukását, augusztus 1-ét megelőző éjjeli tanácskozáson megpróbálkozott azzal az indítvánnyal, hogy a tanácskormány a lemondás helyett kísérelje meg Budapest munkásságának mozgósítását, vagy vonuljunk vissza a Dunántúlra. Augusztus 1-én a lemondás után az én lakásomon beszéltük meg, hogy autón fogja elhagyni az országot. A Dunántúlt jól ismerte, az osztrák határt is. Savanyúkúton, az osztrák határnál megbízhatónak tartott emberek voltak, hadiszekereket csempésztek Ausztriából — ezeknek segítségével akarta illegálisan átlépni a határt, hogy onnan továbbmenjen Szovjet-Oroszországba, hírt vinni a gyászos bukásról.

Augusztus 1-én elindult autóján, útközben betért egy dunántúli városba elbúcsúzni feleségétől, Szilágyi

Jolántól. Augusztus 2-án hajnalban érkezett be Savanyúkútra. A hivatalos osztrák jelentés szerint eltévedt a határmenti erdőben, s az osztrák csendőrök elfogták. Mikor bevitték az őrszobába, elővette zsebkendőjét, melybe el volt rejtve a revolvere, és főbelőtte magát, s a wienerneustadti kórházba való szállítása közben meghalt. Ezt írta az osztrák szociáldemokrata-keresztényszocialista kormánysajtó a halála után. Ezt terjesztette az osztrák szociáldemokrata párt, amelynek vezérei, Renner és Eldersch, előre kijelentették augusztus 1-én, hogy Szamuely Tibornak nem adnak menedékjogot Ausztriában. Még úgy sem akarták tűrni őt Ausztria területén, mint néhányunkat, akikkel az osztrák szociáldemokrata kormányférfiak a rács mögött élveztették a „politikai bűnösöket megillető menedékjogot".

Én sokáig nem tartottam teljesen kizártnak, hogy Tibor a diktatúra gyászos bukása miatt való elkeseredettségében csakugyan öngyilkosságot követett el, amikor csendőrkézre került. Teljesen valószínűnek azonban mégsem tartottam ezt az öngyilkosságról szóló hírt. Valószínűbbnek tartottam mindig, hogy Tibort meggyilkolták az osztrák szociáldemokrácia csendőrei. Egyik kísérője beszélte el később, hogy a savanyúkúti munkástanács direktóriumának szociáldemokrata elnöke elhencegett vele, hogy előre értesítette az osztrák csendőrséget Tibor meneküléséről, s mikor átlépte az osztrák határt, már várták Tibort a csendőrök.

Van egy harmadik verzió is haláláról. Az osztrák határt a diktatúra bukása előtt már az osztrák csendőrökkel együtt a magyar fehérgárdisták tartották megszállva, akik Otto Bauer és Renner védelme alatt szervezkedtek Ausztria területén a magyar proletárforra-

dalom ellen. Ezeknek a magyar fehérgárdistáknak egyike, egy Gyulai nevű főhadnagy volt állítólag Tibor gyilkosa.

Akármint volt is — kemény, rettenthetetlen forradalmi vezér dőlt ki Szamuely Tiborral a forradalmi proletariátus sorai éléről, amilyen kevés volt a proletárforradalom történetében, kevés volt azok között a nagyok között, akiknek emlékét a „proletariátus mindörökre nagy szívébe zárta".

VI.

Két hazugság ellen

Nem a történetíró szól ezekben a visszaemlékezésekben, hanem a harcostárs írja őket. A harcostárs, aki Tiborral együtt küzdött előbb az orosz majd a magyar forradalomban, s mindkét helyütt vele együtt rakta le a magyarországi proletariátus forradalmi pártjának, a KMP-nek alapját. A harcostárs, aki folytatja a küzdelmet a magyar és nemzetközi proletariátus harcos soraiban, amikor kidőlt mellőle a legjobb, legnemesebb barát, a legrendíthetetlenebb hőse a forradalomnak — Szamuely Tibor. Nem is szólnék emlékének védelméről, ha csak a burzsoá-szociáldemokrata irodalom gyalázná, ha nem merültek volna fel hangok még a kommunisták körében is arról, hogy Szamuely „kegyetlenkedett", ha nem lettek volna egyes magyar „kommunista" intellektuelek, akik azt tartották, vagy még talán ma is azt tartják, hogy „tiszta célokért csak tiszta eszközzel szabad küzdeni", és a proletariátus forradalmi terrorja, melynek Tibor volt Magyar-

országon a megtestesítője, nem volt ilyen — „tiszta eszköz".

Nem írnék arról sem, hogy milyen volt a Tibor és köztem való politikai viszony, ha az erről szóló burzsoá-szociáldemokrata történelmi publicisztikai tákolmányokat nem terjesztenék már több mint egy évtized óta egyes „kommunista" intellektuelek is arról, hogy köztem és Tibor között „állandó volt a politikai ellentét", és hogy Tibor a diktatúra előtt és alatt „ellenzékben" volt.

Ez a legenda éppúgy hazugság, mint a másik, amelyet Tibor „kegyetlenkedéséről" terjesztettek és terjesztenek széplelkek.

VII.

Szamuely harca az ellenforradalommal

Tibor volt a forradalmi terror megtestesítője a burzsoázia szemében, a munkásosztály előtt is.

Már a diktatúra előtt keletkezett ez a hír Magyarországon, azzal kapcsolatban, hogy eljárást indított ellene a népkormány ügyésze, magyar hadifogolytisztek főbelövetése miatt. Ebből a „vádból" egy árva szó sem volt igaz. Abból az időből, amely eltelt az orosz forradalom kezdetétől Magyarországra való hazatérésünkig — egyetlen hadifogoly főbelövetéséről tudok — egy bácskai származású huszár-zugsführerről[1], aki egyik internacionalista vöröscsapatba furakodott be, mint osztrák-magyar kém a dán hadifogoly-misszió megbízásából.

[1] Szakaszvezető.

Magyarországon a forradalmi terror sajnos nem volt szervezett, és egyéb hibákban is szenvedett. A Belügyi Népbiztosság Politikai Nyomozó Osztálya, melynek Korvin Ottó volt a vezetője, távolról sem volt Cseka. Nekünk nem voltak olyan káderein k, mint az orosz bolsevikoknak, akik két forradalomban, hosszú földalatti munkában, a rendőrséggel, az ohranával való harcban nevelkedtek, és Lenin iskolájának kijárták mind a nyolc osztályát. Magunk is, akik Szovjet-Oroszországban nem véletlenül kerültünk a bolsevik pártba, a forradalom élenjáró harcosai közé — akkoriban csak az első osztályokat járogattuk. A kommunisták között is voltak Magyarországon, akik húzódoztak a terrortól, mint a forradalmi harc eszközétől. A szociáldemokraták minden terrorrendszabályra hisztériás riadalommal feleltek, ugyanakkor azonban a saját bőrük védelmére — még akkor is, amikor nem forgott veszedelemben — szívesen igénybe vették a „terroristákat". Nem utolsósorban Böhm Vilmos, Weltner Jakab és Kunfi Zsigmond.

A terror alkalmazásának megvolt az a hibája is Magyarországon, hogy nem abban az irányban alkalmaztuk, ahova elsősorban kellett volna irányulnia. Nem azok ellen alkalmaztuk elsősorban a terrort, akik az ellenforradalom mögött álltak, mint annak szervezői, hanem akik a frontjában voltak az ellenforradalomnak. Az I. szovjetkongresszuson különösen látható volt ez. Magában a kongresszusnak termében találtunk ellenforradalmi röpcédulákat. A kongresszus után Tibor elkeseredve mondta nekem:

— Többet egyetlen parasztot sem szabad halálra ítélni, nem azok csinálják az ellenforradalmat, akik nyíltan jönnek ellenünk, hanem a Kunfiak és Weltnerek.

A magyar ellenforradalom a diktatúra idején demokratikus ellenforradalom volt. Az ellenforradalom csak a diktatúra bukása után nőtt át a fasizmusba. A szegedi ellenkormány, a bécsi ellenforradalmi grófok és környékük, Horthy is, Bethlen is, Gömbös is, mind demokraták voltak, vagy éppen „nemzeti szociáldemokráciával" kacérkodtak. Mind a szociáldemokrata pártra alapították, irányították ellenforradalmi reménységeiket.

A magyar feudális mágnások és burzsoák gyávábbak voltak a gyáváknál. Horthy Miklós csak azután szökött meg Magyarországról, miután nem fogadtuk el szolgálatai felajánlását, melyet hozzám intézett „mély tisztelettel a népbiztos elvtárs iránt". József főhercegnek ma is kezemben van még egy alázatos kérése. Erejük elsősorban a szociáldemokrácia volt, amely befolyásukat közvetítette a munkásosztályra, a diktatúrára. A szociáldemokrata vezérek legfőbb gondja a „viszontbiztosítás" volt — a bukás esetére. Mindenkinek megvolt a maga zsidó bankárja vagy mágnása, akit testével védett.

Szamuely Tibor, sok derék, bátor, forradalmi kommunista munkás segítségével, amennyire lehetett, jóvátette a forradalmi erőszak alkalmazása terén azt, amit a „diktatúra enyhe kezelése" címén a forradalom szabotálása érdekében a szociáldemokrata vezérek elkövettek. Bátran magára vonta mindazt a gyűlöletet, amely a forradalmi terror szervezőjére és vezetőjére hárult. Valahogy azt akarta, hogy egyedül őt érje a burzsoázia és szociáldemokrácia gyűlölete. Amikor a júniusi ellenforradalom után a tanácsok központi végrehajtó bizottságában beszédet tartottam a diktatúra „enyhe alkalmazásának" szociáldemokrata szó-

szólói ellen, Tibor megfogott a beszéd után, és szemrehányóan mondta:

— Miért kellett magának ilyen beszédet mondania? Maga tartja még össze valahogyan ezt a kormányt, s egy ilyen beszéd a maga részéről, megnehezíti ezt a szerepét.

Maga külügyi népbiztos, egy ilyen beszéd kifelé éppen úgy lehetetlenné teszi magát is, mint ahogyan engemet lehetetlenné tettek. Jobb lett volna, ha hagyta volna, hogy én mondjam el ezt a beszédet.

Tibortól mi sem állott távolabb, mint a kegyetlenkedés. Böhm Vilmos, ez a tehetségtelen szakszervezeti bürokrata már a diktatúra elején elöljárt a Szamuelyről való rémhírek költésében. A diktatúra bukása után írott könyvében pedig valóságos piramist állít emlékül a saját — Szamuelyről és a kommunistákról terjesztett — hazugságainak. Azt írja róla, hogy „beteges fizikumával az embergyűlölet felé hajlott" és „a szocialista elméletet pótló nagy fanatizmus váltotta ki belőle a kíméletlenséget, amelyet mindazok ellen tanúsított, akik vele szemben állottak".

Sem a „beteges fizikumból", sem az „embergyűlöletből" nem igaz egy árva szó sem. Tibor kiválóan egészséges, szívós ember volt. Egészséges volt a tüdeje, a szíve, a gyomra, rendkívül nagy volt a munkabírása, ellenálló ereje minden megerőltetéssel szemben. Kibírta, mint legénységi állományú egyén a hadifogságot — ez nem volt kis dolog. Sovány, szikár alakja, éles arcvonásai, tiszta, rendes öltözködése szimpatikus ember benyomását keltették mindenkiben. Nem volt bőbeszédű, de szűk, meghitt társaságban jókedvű, szeretetre méltó ember volt. Nagy türelemmel figyelte, hallgatta meg az ellenérveket — az osztályellenséggel

természetesen nem vitázott, hanem összetörte, hacsak tehette. Nem volt úgynevezett „régi marxista", de jól ismerte Marx és Engels fő munkáit, sokat olvasott Lenin műveiből, nagy nemzetközi politikai ismeretei voltak, alaposan tanulmányozta Magyarország történetét. Marxista műveltsége felülmúlta a szociáldemokrata vezérkar ismereteinek átlagát. (A szociáldemokraták azt hirdették, hogy nem volt köze a háború előtt a szociáldemokrata párthoz, a Népszavához — íme közöljük a rendőri igazolványt arról, hogy Tibor a Népszava munkatársa volt.)[1] A forradalomnak fanatikus harcosa volt, de fanatizmusa minden volt, csak éppen nem vak. A forradalomba, a proletariátusba vetett fanatikus hite alapos szocialista tudással és kitűnő forradalmi politikai érzékkel és előrelátással párosult.

Állítsuk szembe azzal a képpel, melyet Tiborról Böhm Vilmos, a rágalom szavaival festett, azt, hogy milyennek látta őt egy vasesztergályos, aki Tibor csapatában harcolt és akit bitófára húzatott Horthy Miklós.

Kerekes Árpád írta ezt a vallomást börtönében, miután félholtra kínozták a detektívek, hogy Tibor ellen valljon, s azután „emléket" kértek tőle, autogrammot Szamuely Tiborról. Úgy nyomtatjuk le helyesírási hibákkal együtt, amint a levelet írta egy magyarországi munkás, akinek a burzsoázia nem adott módot arra, hogy rendesen megtanulja az anyanyelvét írásban is.

---

[1] A „Riadó" 1932-es kiadása (a 16. és 17. oldal között) fényképmásolatban közli Szamuely Tibor Népszava-munkatársi igazolványát.

„Előadom, hogy 1919 ápr. hó 3-tól, amikor legelőször volt szerencsém Szamuely Tibort megismerni, mint népbiztost és a rögtönítélő törvényszék elnökét, akinek a karhatalmi különítményében teljesítettem szolgálatot, egész 1919 augusztus hó 1-ig, amidőn a kommunizmus letörésével kapcsolatban fogságba estem. E rövid három hónap alatt szerzett tapasztalataimból a konzekvenciákat levonva, megemlíthetem, aszt, hogy Szamuely Tibornak a sok közül csak egy rosszoldala volt, amit úgy neveznek, hogy kőszívűség azokkal szemben, akik nem úgy cselekedtek, mint ahogy aszt ő, vagy a komün társadalom törvényei megkívánták, ebben a tekintetben protekciós kivételt nem ismert senkivel szemben, a bizonyságát mutatja az, hogy nekünk is, kikk közvetve — szolgáltunk nála olyan parancsot adott ki, hogy aki jogtalanul, az ő tudta nélkül valamit csinál, vagy elsajátít, azt rögtön főbelöveti és ebben tekintetben tartottunk is tőle, mert látván azt, hogy amit ő mond vagy mondott valahol, nem tágítva úgy kellett lenni. Ennek a meggörcsösödött szívének villámgyors gondolataiból eredő határozott, mindenre visszaemlékező magyarázata vagy parancsa mindenkiben nagy feltűnést keltett, eszt magyarázom én az ő jobbik oldalának, ami a rosszal egybekapcsolva elvesztette egyen súlyát, s így fejét a meggörcsösödött szív teljesen bitorolta. Tehát ennek magyarázható az, hogy oly kíméletlenül ítélkezett azok felett, akik a fent említett törvények ellen vétettek. Említésre méltatom még azt is, hogy ennek a marékbaszorított szív gazdájának szája nem csak arról volt ismeretes közöttünk, hogy jól tudott parancsot osztogatni, hanem bátor elhatározását és bátor magatartását úgy az ellenséggel szemben, mint bárhol dicséretre méltónak tartom a szeszes

italok ivását szigorúan megtiltotta, mindenütt, úgyszintén őt sem láttam tiszta víznél vagy málnaszörpnél egyebet inni, ennek bizonyságául megemlítem, hogy az utolsó hónapban lent volt Siófok környékén, a gyermeknyaraltatást ellenőrizni én kíséretnek kirendelve melléje vacsoráztunk a Strand vendéglőben énelőttem, ismeretlen egyénnel, ahol hallottam a kijelentését, hogy kávéházba vagy ehhez hasonló helyre nem járok, szeszes italt nem iszok, kártyázni meg nem tudok, legfeljebb újságot olvasok szabad időmben. Ezeket csak azért említem, mert tudtommal a közvélemény aszt hiszi, iszákos és ezért csinál illetve ítél oly szigorúan.

A férfias egykedvűségéről mondom, mikor kiment Oroszországba repülőgépen, majd visszatértekor hozott magával 200 kg sújú autógummit, mint Cegléden állomásozva akkor láttam, mikor Szamuely Tibor odaérkezett és öccsével olyan közömbösen szorított kezet, mintha Soroksárról jönne legalább is. Budapest, 1919 szeptember hó 16."

Így látta Tibort a vasmunkás, aki nem lett szakszervezeti bürokrata, osztályának, a forradalomnak árulója, mint Böhm Vilmos.

VIII.

Tiborral a politikában

Most a legendákról, melyek a Tibor és közöttem való politikai viszonyt illetik. Nem személyes kérdés ez, hanem politikai.

Mi volt Tibor politikai álláspontja a diktatúra előtti harcokban?

Pontosan ugyanaz, mint az enyém. Hajszálnyira sem tért el véleményünk, akár a forradalom jellegének, jelszavainak, akár a mindennapi harcok taktikájának kérdésében.

Nagyon szoros elvtársi és baráti együttműködés volt közöttünk már az orosz forradalomban, és nem határozatokba foglalt, hanem a harc gyakorlatában kialakult munkamegosztás a kollektív munkában. Tibor ideális munka- és harcostárs volt. Véleményét keményen, határozottan, élesen mondta el, maró, szatirikus hangját azonban csak azokkal szemben használta, akiket politikailag és különösen személyileg gyávának tartott. A kalandorokat szenvedélyesen üldözte már Szovjet-Oroszországban, még inkább Magyarországon, a diktatúra előtt éppúgy, mint a diktatúra alatt. Sokkal keményebben, mint én tettem, és neki volt igaza.

A mozgalom alapvető politikai dokumentumait rendszeresen én dolgoztam ki a mi kollektívünkön belül már szovjet-oroszországi harcaink idején, éppúgy a szervezési munka általános körvonalait. Tibor a szervezés részletterveit, valamint az agitáció módját dolgozta ki önállóan, sokszor lényegesen módosítva a gyakorlati keresztülvitel kidolgozásánál általános határozatainkat. Emellett úgy Szovjet-Oroszországban, mint Magyarországon, Tibor fő munkája a szerkesztőségben összpontosult, az enyém a tömegmunkában.

A diktatúra alapvető hibái is természetesen elsősorban az én hibáim voltak. Ezekről a hibákról ítélt a Kommunista Internacionálé Lenin és Sztálin vezetése mellett. Magam is írtam más helyütt róluk részletesen többször, és beszéltem kemény, küzdelmes, bolsevik

önkritika eredményeképpen. Ez a kritika és ez az önkritika alkotta és alkotja pártunk forradalom utáni működésének kiinduló pontját.

Milyen volt Tibor álláspontja a két végzetes hiba dolgában: a kommunista pártnak a szociáldemokrata párttal történt egyesülése és a magyarországi tanácskormány agrárpolitikája dolgában?

Dokumentumok nincsenek állásfoglalásáról, mert nem is keletkeztek ilyen okmányok. Csak beszélgetések — még csak nem is nyilvános fellépései — alapján írhatok róluk.

Az egyesülést Tibor kedvetlenül fogadta, békétlenül, de belenyugodott, mint „elkerülhetetlenbe". Amikor neki is mondottam, mint több másoknak a kommunisták közül a diktatúra első napjaiban, hogy „valahol hiba történt, igen simán ment", ő is abban reménykedett, amiben én. Abban bízott ő is, hogy közelség az orosz Vörös Hadsereg, egyesülhetünk vele hamarosan (március 18-án egy vörös páncélvonat Tarnopolban volt, a Kárpátok aljáról folyton azt jelentették, hogy Galícia felől hallják az ágyúdörgést), s a Szovjet-Oroszországgal közös határ nemcsak katonai, hanem politikai segítséget is jelent számunkra a szociáldemokratákkal szemben. Az egyesülés alapja, éppúgy, mint a hiba folytatása, amely abban állott, hogy a szociáldemokrata párton aratott győzelmet nem használtuk ki a vezéreknek gyors kiszorítására — az volt, hogy politikánkat nem a tényekre, hanem lehetőségekre alapítottuk. Ez helytelen, nem marxista-leninista taktika volt. Tibor kevésbé hitt abban, hogy sikerülni fog a szociáldemokrata vezéreket a tömegnyomás alatt tartva a diktatúra mellett tartani, mint én, aki a tömegnyomás tényleges szervezése helyett sokszor az egyes szociál-

demokrata vezetők meggyőzése útján igyekeztem őket — naivan, helytelenül — a mi oldalunkra téríteni, ingadozásaikat ellensúlyozni.

Ez annál végzetesebb volt, mert a párt szerepét és különösen a diktatúra jelentőségét illetően maguk a kommunisták is tele voltak szociáldemokrata felfogásokkal. A kommunisták egy része azt a felfogást vallotta, hogy az egyesülés a munkásosztály egységének helyreállítását jelenti, s a hatalom elfoglalása után nincs szükség forradalmi munkáspártra. Ennek a fölfogásnak az idealista filozófus, Lukács György volt a szószólója, akinek az „Egység okmányai" című füzetet bevezető írását én csak a diktatúra bukása után pár évvel olvastam. Ezzel a felfogással azonban én már szembeszálltam azokban az előadásaimban, melyeket Tiborral való megbeszélés alapján tartottam a párt, munkástanácsok és szakszervezetek viszonyáról.

A diktatúra jelentőségét illetően mindkettőnknek az volt a helytelen, téves felfogása, hogy az átmeneti állapot a kapitalizmus és szocializmus között, a proletárdiktatúra szakasza igen rövid lesz, s a szocializmusra való teljes átmenetet csaknem haladéktalanul tudjuk megvalósítani. Ez a hibás nézet, melyet „a haladéktalan szocializmus" felfogásának lehetne nevezni, jól jött a szociáldemokratáknak, akik egyáltalán, pár hónap alatt szabadulni szerettek volna a diktatúrától. A szocializmus építésének története a Szovjetunióban mindennél élesebben bizonyítja a „haladéktalan szocializmusról" szóló felfogásnak, szociáldemokrata és „baloldali kommunista" felfogásnak végzetesen hibás voltát.

Ebben a téves felfogásban, amely természetesen kihatott a párt szerepéről való nézeteinkre is, egyek voltunk.

Egyek voltunk a parasztkérdés dolgában is. A diktatúra agrárpolitikája hibáinak, a feudális maradványok jelentősége meg nem értésének gyökerei — mint erről más helyütt is írtam — benne voltak már a KMP-nek diktatúra előtti nézeteiben, sőt azokban a cikkekben is, amelyeket Szovjet-Oroszországban a Szociális Forradalom című lapunkban közöltünk a földkérdés dolgában. Tibor is, én is azt hittük, hogy „okosabb a földpolitikánk, mint az orosz bolsevikoké", mert nem daraboljuk szét a nagybirtokot a parasztok között, „közvetlenül megvalósítjuk rajtuk a nagyüzemi szocialista termelést" a mezőgazdasági munkásokra támaszkodva, és nem csinálunk belőlük „ellenségeket" a proletariátussal szemben, azáltal, hogy „birtokosokká, földtulajdonosokká tesszük őket". Ma világos már mindenki — vagy csaknem mindenki — előtt ez a hiba, mely megakadályozta, hogy a parasztság alapvető tömegeit a proletárforradalom mellé állítsuk a földhözjuttatás útján, és legyengítette a magyarországi proletárforradalom vonzóerejét a balkán és csehszlovák államok dolgozó parasztsága felé. Ebben a hibában is találkozott a mi „baloldali" kommunista, luxemburgiánus felfogásunk a szociáldemokratákéval, akik — különösen a Dunántúlon — már a diktatúra előtt „termelőszövetkezetek" útján akarták „megmenteni a nagybirtokot" a parasztság földosztó törekvése elől.

A szociáldemokrata vezérekkel szemben Tibor sokkal bizalmatlanabb volt, mint én. — Neki volt igaza. — Viszont ő is levonta a szerencsétlen egyesülésnek azt a következtetését, hogy a szociáldemokrata párt kiugrása a diktatúrából, az adott nemzetközi viszonyok, különösen az adott hadihelyzetben a diktatúra bukását jelentette volna. Különösen azért is, mert a szociál-

demokrata párt balszárnya vezéreinek nagy része, akik a diktatúra bukása után a kommunista párthoz csatlakoztak, nem kevésbé viselkedtek ellenségesen a forradalom alatt velünk, kommunistákkal szemben, mint a centristák vagy jobboldaliak, és mindenáron ragaszkodtak ahhoz, hogy kapcsolataikat a centrummal és a jobboldallal fenntartsák s így őrizzék meg pozícióikat.

Ebben a helyzetben Tibor nem kisebb eréllyel szállott szembe azokkal a törekvésekkel, amelyek puccsot akartak rendezni a tanácskormány ellen s egy csapásra el akarták fogni válogatás nélkül az egész volt szociáldemokrata vezérkart. Ezeknek a törekvéseknek volt kifejezője a budapesti I. kerület „akciója", amely a a tanácskormányt el akarta fogni, és helyére „radikálisabbat" akart ültetni. Ez a radikalizmus többek között abban nyilvánult meg, hogy Budapest volt polgármesterét, a Polgári Radikális Pártnak mérsékelt szárnyához tartozott vezetőjét, Harrer Ferencet akarta központi figurának az új tanácskormányban (engem meg akartak tartani a kormányban az I. kerületiek). Nem kevésbé élesen fordult az ellen a gyáva szájalás ellen, amely azt hirdette, hogy „addig nem megyünk a frontra külső imperialista ellenség ellen, míg nem végeztünk a belső ellenséggel". Azt az ellenforradalmi kísérletet, melyet egy kalandortársaság szervezett meg arra, hogy a tiszai frontról felhozza Budapestre a csapatokat, szabadabbá tegye az utat a román hadsereg előtt, azon a címen, hogy „Budapesten kell végezni a burzsoáziával", új kormányt kell alakítani — mi ketten Tiborral likvidáltuk személyesen, Korvin Ottó és Jancsik Ferenc jelentése alapján, az országház helyiségében.

Együtt Tiborral kezdtük és szerveztük — sajnos már későn — a tömegre alapított, gyárakban gyökerező

mozgalmat a kommunista párt újjáélesztésére. Ebbe a mozgalomba a pártkongresszus után, ahol már csaknem szakadásra került a dolog, bevontunk egész sor olyan szakszervezeti funkcionáriust, gyári főbizalmit, akik, mint pl. Bajáki Ferenc, szembeszálltak a vezető párt- és szakszervezeti bürokratákkal az egyesült párt kongresszusa idején. Nehány bizalmas értekezlet után, melyeket gyári bizalmiak bevonásával tartottunk Csepelen, a Ganz vagongyárban és másutt is, azt javasoltam Tibornak, hogy vegye át ő a Vörös Ujság szerkesztését, s csináljunk belőle újból olyan lapot, mint amilyen volt a diktatúra előtt. Tibor nem akarta a Vörös Ujságot szerkeszteni, új lap indítását javasolta, Kommunista címmel, amelynek délben kellett volna megjelennie. A terv végrehajtására már nem került sor — a diktatúra megbukott.

Nagyobb politikai nézeteltérés egy kérdésben volt közöttünk; folytatni-e a Vörös Hadsereg ellentámadását Szlovákiában vagy visszavonni a vörös csapatokat Szlovákiából arra a demarkációs vonalra, melyet az antant még a Károlyi-kormány idején jelölt ki s amelyek között megalakult a Tanácsköztársaság.

Nekem az volt az elgondolásom, hogy abban a katonai helyzetben, melyről Stromfeld a főhadiszálláson beszámolt (Stromfeld a főhadiszálláson reggel a Clemenceau-követelés elfogadása mellett volt, estére a Budapesten folytatott tanácskozáson ellene foglalt állást), nem marad egyéb hátra, mint elfogadni Clemenceau jegyzékét. Erre késztettek engem egyéb körülmények is. A Vörös Hadsereg mindinkább a tisztek kezébe került, saját vörösparancsnokaink kiképzéséhez még alig fogtunk hozzá. Megbízható, kipróbált pártkáderek hiánya, valamint amiatt, mert Böhm szisztematikusan kiszo-

rította a kommunistákat a hadsereg vezető pozícióiból, nem voltak a Vörös Hadseregben megfelelő politikai megbízottak, komiszárok. Nemigen volt olyan komiszár, aki tényleg ellenőrizni tudta volna a volt tisztekből lett parancsnokokat és vezetni is tudta volna őket. A hadseregben felütötte fejét a „nemzetiszínű" mozgalom, amely abban nyilatkozott meg, hogy a tisztek — különösen a III. hadtestben — kezdték nyíltan feltűzni a nemzetiszínű sapkarózsát, és ebben támogatta őket a hadtestparancsnokság is. (A főhadiszálláson lefolyt egyik későbbi tanácskozáson, ahol a hadtestparancsnokok, vezető politikai megbízottak vettek részt, olyan javaslatot tettek a III. hadtest részéről, hogy a tisztikar „nemzeti érzéseinek" kielégítésére, a tisztek megnyerése céljából a vörösászlót nemzetiszínű szegéllyel vonjuk körül. Amikor ezellen többször élesen felszólaltam, csaknem kisebbségben maradtam a javaslat védelmezőivel szemben.) Az volt az elgondolásom, hogy egy Breszt-Litovszk-szerű békét kell elérnünk. Ezalatt rendbehozzuk belügyeinket, elintézzük nagyjában az ellenforradalmat és különösen rendbehozzuk a hadsereget, kivárjuk a hadihelyzetnek jobbrafordulását Oroszországban s a nemzetközi forradalom újabb győzelmeit nyugaton.

Ezt az álláspontot támogatták szociáldemokraták is, kommunisták is. Különösen támogatta azonban Kunfi Zsigmond, aki egy aljas defetista beszédben kelt a javaslat védelmére, amelyben nyíltan igyekezett lefegyverezni a magyar proletariátust. Kellemetlen társaság volt számomra javaslatomnak ezek a pacifista védelmezői, az ellenforradalomnak ezek az úttörői.

A javaslat ellen felléptek Pogány József, Peyer Károly és mások a szocdemek közül, akiknek vezető motívuma

az én javaslatom ellen nyíltan vagy többé-kevésbé burkoltan a szociálsovinizmus volt, a „nem, nem, soha" jelszónak forradalmi színre festése.

Tibor is ellene volt az én javaslatomnak, de egészen más okokból, mint a szociáldemokraták. Rövid beszédében, melyet nagy lendülettel mondott el a tanácskongresszuson, ez volt okfejtésének lényege:

„Ha mi ma ezt a harcot beszüntetni, vagy csak szüneteltetni akarnánk, ez a harc principiumának föladását jelentené; azt jelentené ez, hogy mi feladjuk azt a küzdelmet, amelynek célja a világ összes elnyomottjainak, összes kizsákmányoltjainak felszabadítása. *(Úgy van! Úgy van! Élénk taps.)* . . . Azzal is tisztában lehettünk a proletárdiktatúra álláspontjára való helyezkedés pillanatában, hogy a világháborút kapitalista béke befejezni nem fogja, a világháborút csakis a világ elnyomottjainak polgárháborúja elnyomói és kizsákmányolói ellen fejezheti be. Ha mi most arról tárgyalunk, hogy békét kössünk-e az antant kapitalistáival, hogy harc nélkül visszaadjuk-e azokat a területeket, amelyeken a magyarországi proletár Vörös Hadseregnek sikerült megszüntetni a kizsákmányolást, sikerült megszüntetni a kapitalista rabságot — ha mi most azon gondolkodunk, hogy harc nélkül visszaadjuk-e ezeket a területeket, hogy ezeken a területeken visszaálljon a régi rabság, a régi kizsákmányolás, akkor figyelmeztetnem kell az igen tisztelt elvtársakat arra a körülményre, hogy súlyos tévedés azt hinni, hogy lehet békét kötni a külföldi, az idegen kapitalistákkal, ugyanakkor, amikor mi harcolni akarunk a mi saját belső kapitalistáink ellen. *(Úgy van! Taps.)*

Azt hiszem, ebben nem lehet eltérés, a mi célunk és feladatunk a kapitalizmus megsemmisítése, a burzsoázia

legkönyörtelenebb és legkérlelhetetlenebb elnyomása. Ha mi ezt a feladatot meg akarjuk valósítani az ország keretein belül, nem tehetjük ezt akkor, tisztelt elvtársaim, amikor koncessziókat teszünk a külföldi kapitalistáknak"[1].

Ezzel az okfejtésével nem értettem egyet. Eszembe jutott, hogy körülbelül ugyanez volt Buharinék érvelése, mint „baloldali" kommunistáké, Lenin politikájával szemben, a breszti béke ellen. Szovjet-Oroszországban ezeket az „érveket" Lenin mesterien törte szét annakidején. Ma Tibor sem tartaná fenn ezt az álláspontját.

Igaza volt azonban Tibornak velem szemben abban, hogy garanciákat kellett volna követelni az antanttól, és hogy helytelen volt rögtöni tárgyalások megkezdése nélkül nemcsak a hadműveleteket megszüntetni, hanem még vissza is vonni csapatainkat. Külpolitikánk alapvető hibája ebben a kérdésben az volt, hogy Clemenceau manőverére nem feleltünk ellenmanőverrel, nem igyekeztünk időt nyerni tárgyalások útján, meg sem kíséreltük, hogy ilyen tárgyalásokat kikényszerítsünk, hanem teljesítettük követelését minden garancia nélkül, és nem számoltunk gondosan a Vörös Hadseregnek a visszavonulás következtében beálló züllése lehetőségével.

Tibornak felesleges élességgel válaszoltam záróbeszédemben. Nem választottam el azoktól a szociáldemokratáktól, akikkel semmi közössége sem volt azonkívül, hogy ellenezte javaslatomat. Baloldali defetizmusnak minősítettem álláspontját. A válaszadásnak ez a módja annál is inkább helytelen és igaztalan volt, mert az én

[1] A Tanácsok Országos Gyűlésének Naplója. Budapest 1919. 6. ülés. 1919 június 19.

javaslatomnak támogatói elsősorban a szociáldemokraták voltak.

Ez a helytelen és igaztalan válasz sem tudta Tibort elidegeníteni tőlem. Megmaradt annak az áldozatkész, meleg jó barátnak, akivé az együttes forradalmi harcokban lett számomra. Továbbra is naponta eljött hozzám, együtt tanácskoztuk meg a legfontosabb kérdéseket. Amikor elmondtam neki, hogy ellene vagyok annak, hogy új hadműveleteket kezdjünk a román fronton, hacsak Szovjet-Oroszország ellen nem fordítják újból a francia és román csapatokat, teljesen helyeselte álláspontomat. (Ez az álláspontom nem talált többségre, és így kezdődött meg a támadás a román fronton.) Tibor megismételte beszélgetés közben:

— Most is meg vagyok győződve a magam álláspontjának helyességéről a Clemenceau-jegyzéknek, Szlovákia kiürítésének dolgában. Most azonban nem erről van már szó. Le kell vonni a következtetéseket abból, amit a többség elfogadott. Nem volna szabad új hadműveleteket kezdeni, hanem végre kell hajtani a tervet, amelyet Clemenceau jegyzékének elfogadásával kapcsolatban maga kifejtett.

Ez nemcsak Tibor fegyelmezettségét, hanem minden individualizmustól, hiúságtól mentes jellemét is bizonyította.

Büszke ember volt, rátarti, mint ahogyan szülőföldjén, a Nyírségben nevezték a büszke — de nem hiú embereket. Politikai tisztaságérzéke és ez a büszkesége riasztotta el tőle életében a kalandorokat, akik szerették volna Tibort zászlójukul megnyerni, s akik szájalásukkal megkönnyítették, hogy Tibort, a cselekedetek emberét kikezdjék a rágalmazók, s halála után, amikor már nem léphet fel többé ellenük, le akarnák rán-

tani magukhoz azt, aki legkíméletlenebb ellenségük volt.

*

Ebben a kötetben Szamuely Tibor felkutatható írásai egy részét adjuk közre, melyet testvérének, Szamuely Györgynek segítségével állítottunk össze. Kicsiny része e könyv kiadása annak a régen fennálló kötelesség teljesítésének, mellyel Tibor emlékének tartozunk. Szamuely írásai távolról sem tükrözik vissza forradalmi egyéniségének egészét. A forradalmi írás csak egy igen kis részét alkotta ennek az egyéniségnek, amelynek tartalma túlnyomóan a marxizmustól áthatott forradalmi cselekvés, a cselekvés szervezése volt. Mégis, ezekből az írásokból is alkothat róla valamelyes képet az olvasó, mert belőlük is az a keménység, határozott erő, ingadozás nélküli elszántság és tehetség árad ki, mely betöltötte Tibor forradalmi cselekedeteit. Ezek az írások, amelyek két forradalomban, két szovjetköztársaságban voltak a forradalmi cselekvés serkentői, nem csak a múltban voltak riadók. A jelen forradalmi mozgalmának, a jövő forradalmi harcának is riadói ezek az írások. Szamuely Tibor hite a munkásosztály forradalmi teremtőerejében, bizalma a forradalom elkerülhetetlen győzelmében, gyűlölete az osztályellenség és szociáldemokrata támaszai ellen, keménysége és rendíthetetlensége a cselekvésben, szálljon át belőlük a magyarországi proletárforradalomnak és vezetőjének, a KMP-nek minden harcosába.

Moszkva, 1932 január 20. KUN BÉLA

Készül a belső front...

Az Osztrák-Magyar Monarchiában csapateltolások történnek. Az olasz frontról csapatokat tolnak el a budapesti, a prágai, a bécsi frontokra, amelyek most vannak készülőben, kialakulóban.

Budapesten, Prágában, Bécs munkásnegyedeiben kakastollas csákójú tiroli vadászok patruljai cirkálnak, kutatják a terepet, szaglásszák a forradalmat. A budai vár környékén, a bécsi miniszterelnökségen érzik már a perzselődés szagát, keresik a forrást, ahonnan árad a fojtott tűz füstje, mely alól felcsapni készül a forradalom lángja. A láng, mely felperzseli a Habsburgok vérszennyezte s szúette trónusát, s leégeti a kapitalizmus romladozó, szerteeső épületét.

Prágában nem megbízható már a magyar baka, akit kiszakítottak faluja környékéről, hogy gyilkosa legyen a cseh proletárnak. Budapesten nem megbízható a cseh katona, akit viszont a magyar munkások lázadó kitöréseinek elfojtására küldtek. Új elemekről kell gondoskodni a belső front számára, akiket nem fertőztek még meg az orosz földről átáramló forradalmi párák. Tirolból hozzák a császárhű lövészeket, akiknek fegyvereiből akarják szórni a halált — a belső ellenségre — a forradalmi proletariátusra.

Ami most Ausztriában és Magyarországon történik, az iskolapéldája annak, hogyan keletkezik a forradalom.

A munkásság hullámzik a forradalmi láztól, a nyomorúság a csontjait rágja már. Katonatömegekbe egyesített parasztok, belefáradva a négyesztendős háborúba, látva, hogy a földből továbbra is kitagadják őket, nyugtalanságba esnek. Bomlik a fegyelem.

Erősödik a nyomás a katonatömegekkel, éppúgy, mint a végleges elnyomorodás elé néző munkásokkal szemben. A fegyelem azonban még tovább züllik. A forradalmi hullámgyűrük mind nagyobb rétegekre terjednek át.

A központi kormányhatalom erőtlenedik, ingadozóvá lesz befelé éppúgy, mint kifelé. A belső elerőtlenedés képtelenné teszi, hogy ellentálljon a „hatalmas és hű szövetséges" imperialisták nőttön-növő étvágyának. Mind nagyobb követeléseket kell megvalósítani a dolgozó osztályok terhére, folyton erősíteni kell a nyomást, hogy eleget tegyen kifelé való kötelezettségeinek, nehogy ezek nem teljesítése elüsse a közös zsákmányban való részesedéstől.

Az elnyomás minden fajtájának erősödnie kell, de az uralom minden fajtája mind szélesebb ívben ingadozik. Az uralkodó német és magyar burzsoáziának növelnie kell nemcsak a szociális elnyomást, amelyben segítőtársakra talál a nemzetiségek vagyonos osztályaiban is, de a nemzetiségi elnyomást is. A nemzetiségi burzsoázia kizárólagos kizsákmányolási területet akar biztosítani magának a saját munkásosztálya bőrén, felhasználja a proletariátus minden irányú elnyomását, hogy nemzeti törekvéseinek szolgálatába állítsa őket, s egységes támadásra egyesítse az ellentétes érdekű társadalmi osztályokat. A csehországi forradalmi mozga-

lom folytonos erősbödése így járul hozzá a monarchia központi hatalmának nagymértékű elerőtlenedéséhez.

Czernin[1] távozásának mélyebb oka nem a császári hazugság kiderülése, hanem a ki- és befelé való erőtlenségből származik, amelynél fogva képtelen volt a kívülről és alulról jövő nyomást kiegyenlíteni. Wekerle[2] bukásának okai egyelőre még nem jutottak el hozzánk, de kétségtelen, hogy a tiroli ezredek már a jövendő új kormány védelmére mennek Budapestre.

Burián báró[3], az új külügyminiszter, Tisza István[4] eszköze. Annak a külpolitikának képviselője, amelynek Tisza István adott kifejezést a Balkánnal szemben való osztrák-magyar imperialista törekvések legbrutálisabb érvényrejuttatásában. A magyar Trepov[5] — Tisza István —, aki már 1912-ben géppuskákat állíttatott a képviselőház elé és ágyúkat a Váci úti gyárak környékére, érvényesíteni fogja befolyását a belső elnyomás erősítésében is.

---

[1] Czernin, Ottokar, gr. — az Osztrák-Magyar Monarchia külügyminisztere 1916 decemberétől 1918 áprilisáig.

[2] Wekerle Sándor, dr. Több ízben volt Magyarország miniszterelnöke. Politikájában a nagybirtokosok és tőkések koalíciójára támaszkodott, s azok érdekében elnyomta a forradalmi mozgalmakat.

[3] Burián István, br. — a magyar arisztokrácia képviselője. 1915-ben az Osztrák-Magyar Monarchia külügyminisztere, 1916—18-ban pénzügyminiszter, majd 1918 áprilisától októberéig újból külügyminiszter. Érdemeit IV. Károly grófi ranggal jutalmazta.

[4] Tisza István, gr. — a magyar uralkodó osztályok reakciós politikájának akkori legjellegzetesebb képviselője és egyben leggyűlöltebb alakja. 1903—05-ben miniszterelnök. 1910-ben a Munkapárt egyik alapítója, az országgyűlés elnöke, majd 1913-tól 1917-ig újból miniszterelnök. 1918 október 31-én fegyveres katonák agyonlőtték

[5] Trepov, Dmitrij Fjodorovics. Orosz cári politikus — „a cárizmusnak egyik Oroszország-szerte leggyűlöltebb szolgája" (Lenin). Az Októberi Forradalom után kivégezték.

A pénzügyi válság már nem közeledőben van, hanem átveszi uralmát a monarchia pénzügyei felett. A monarchia teljesen ki van szolgáltatva hitelezőjének: Németországnak. Szabadulás nincs, csak forradalmi úton, mert az osztrák-magyar imperialisták képtelenek elszakadni a szövetségtől. A Németországnak fizetendő kamatok hűbéres viszonyba süllyesztik a monarchiát, amelynek terheit a munkások és parasztok viselik.

A francia fronton az asszonyok tízezreit teszik özvegyekké, a gyermekeket árvákká, a gyárakban szigorítani kell a militarista fegyelmet, a növekedő ínség Galíciában, Csehországban kikényszeríti az erőszakos rekvirálásnak a parasztgazdákkal szembeni mind szigorúbb alkalmazását.

Munkás és paraszt egyesül a forradalmasító elégedetlenségben — ezt az elégedetlenséget csupán fegyverrel lehet elnyomni, ha egyszer kitör. Pedig kitörőben van: a belső frontra való sietős csapatküldések ezt mutatják.

A fegyveres fellépés a fegyvertelenek kezébe is fegyvert ad. A fegyver ravaszán, a géppuska billentyűjén nyugvó katonaujjakat az idegek összekötik a mundérba öltöztetett, háborútól fáradt, fronttól, haláltól irtózó, hazavágyakozó munkásnak, parasztnak gondolkodó agyvelejével. Nevezzék bár forradalmi rajongásnak, mondják a kishitűek, a szocializmusból Messiás-hitet csinálók, hogy ez a felfogás politikátlan gondolkozás, de mégis azt mondjuk: Magyarországban, Ausztriában most születik a munkások és parasztok fegyveres felkelése.

Akárki lesz a külügyminiszter, akárkiből is csinál miniszterelnököt a császár és király, a kormányhatalom kezelői szükségszerűen csak közvetítői lesznek az imperializmus ellenállhatatlan parancsának. A személy is

mindegy, a pártállás is mindegy, minden kormányférfi elé csak egy feladatot szab az imperializmus: odaállítani a munkásosztályt a választás elé, amely elől nincs kitérés: imperializmus vagy szociális forradalom.

A tiroli csapatok csak véresebbé teszik a magyarországi munkásság felkelésének első idejét, mint az ezen csapatok nélkül volna. De nemcsak több munkásvér fog omlani; a burzsoázia véréből is többet fog lecsapolni a kitörő polgárháború.

Ettől a polgárháborútól nem fog megriadni a magyar munkás, a magyar paraszt sem. Nem riadhat vissza, mert ez éppen olyan kikerülhetetlen, mint maga a fegyver kézbevétele akkor, amidőn választani kell az imperializmus minden következménye és a szociális forradalom között. Választani: felfordulni reménytelenül a saját elnyomókért valamelyik fronton, meggebedni az uralkodó osztályok nyomása alatt, vagy a fegyvert saját felszabadítására használni fel.

A belső fronton igazi ellenségek fognak mérkőzni a szociális forradalom folyamán, a fegyveres felkelés első lendülése után. Nem proletárok proletárral fognak szemben állni, hanem az osztályháború kibékíthetetlen ellenségei: a vagyonosok és vagyontalanok, az elnyomók és elnyomottak, a kizsákmányolók és kizsákmányoltak.

Ez a harc nem lesz valami parlamentesdi játék, ahol az erőszak végső határa legfeljebb egy-egy lármásabb képviselőnek egy-két képviselőházi őrrel való kihurcoltatása. A harc a hatalomért fog folyni, mindkét osztály minden erejének latbavetésével.

A hatalmat nem adja ki sem ingyen, sem olcsón kezeiből a burzsoázia. A munkás nyomorán, a paraszt kínlódó vergődésén azonban csak egy segíthet: a hata-

lom, az államszervezet kézbevétele, a régi lerombolása s új, proletárállam felépítése.

Mindegy: Tisza-e, Károlyi-e[1], Vázsonyi[2] vagy Jászi Oszkár[3] a miniszterelnök, lehet a fele, a háromnegyede a minisztériumnak szocialista: az imperializmus következményeitől, új háborútól csak úgy lehet megszabadulni, ha a hatalmat kizárólag a saját kezükbe veszik a vagyontalanok.

Az az időpont érkezett el most nálunk is, amikor vége az ingadozásnak, a két ellenséges tábor közötti középút keresésének. Az „alkotmányos vívmányokat" követelő polgári radikálisok, a megváltást valami általános választói jogon alapuló képviselőháztól várók nem oldhatják meg a küszöbönálló válságot. Az ellenség: a burzsoázia tábora, a tőkések csoportja már tisztán látja ezt. Már csatasorba állítja legreakciósabb vezéreit; ismét Tisza jön vaskézzel, erőszakkal, minden szabadság gyűlöletével. Csendőr, rendőr, tiroli vadász, egymás nyelvét nem értő fegyelmezett ezredek; ez a Tiszáék hadiereje. Ezzel szemben a parlamenti harc, az általános sztrájk, a tüntetés nem elegendő fegyver.

---

[1] Károlyi Mihály, gr. Előbb szabadelvű párti, majd 1905 után függetlenségi és 48-as párti képviselő. 1913-ban a Függetlenségi és 48-as Párt elnöke. A világháborúban az antant-orientáció és bizonyos reformok bevezetésének képviselője. A polgári demokratikus forradalom győzelme után miniszterelnök, 1919 januárjától 1919 március 21-ig ideiglenes köztársasági elnök.

[2] Vázsonyi Vilmos, dr. — a Polgári Demokrata Párt országgyűlési képviselője. Az 1917—18-as Wekerle-kormányban tárcanélküli választójogi, majd 1918 áprilisáig igazságügyminiszter volt.

[3] Jászi Oszkár — író és politikus. A magyar polgári radikalizmus fő képviselője. A Huszadik Század című folyóirat egyik alapítója és szerkesztője. Az Országos Polgári Radikális Párt elnöke. 1918-ban a Nemzeti Tanács tagja. A Károlyi-kormányban a nemzeti kisebbségek tárcanélküli minisztere.

A fegyverrel fegyvert, az erőszakkal erőszakot kell szembeállítani.

Odaát a burzsoázia vezérkarában számolnak ezzel is. Számolnak azzal, hogy ebben a harcban nem vezérekkel állnak szemben, akiket meg lehet venni, el lehet kábítani, egyezségre lehet bírni. A munkások és parasztok nem alkusznak. Harcuk élet-halálra megy.

A belső front most van kialakulóban, az olasz frontról a budapesti, a prágai, a bécsi frontra most tolják el a csapatokat.

A küzdelem most kezdődik Magyarországon a vagyonosok és vagyontalanok között. A küzdelemnek csak egy lehet a jelszava:

Minden hatalmat a munkásoknak és parasztoknak!

Szociális Forradalom, 1918 április 24. 7. sz.

Május előtt

Franciaországból egy rövid távirat érkezett. Úgy tűnik fel, amikor olvassuk, mintha valami elkésett írás volna, amely régen keletkezett. Régen, nagyon régen, szinte nem is emlékezünk rá: a háború elején.

A történelem úgy rohant a háború eleje óta, mintha csak nagy lokomotívok tucatjait fogták volna elibe. A legvéresebb események, csaták, mészárlások, amiken máskor esztendők során át rágódott az emberi elme, olyanok most, mint valami telegráfpóznák a vasúti sínek mentén. Meg se pillantottuk őket, máris eltűntek elölünk, következik a második, a századik, az ezredik, a lokomotív rohan vadul előre, nincs idő még csak felületesen is szemügyre venni, ami mögöttünk marad. Csak ami előttünk van, ami előttünk áll, annak van fontossága; a legközelebbi állomás: a proletárforradalom. A proletárforradalom, amely százszorozott erővel visz újból előre, rövid napok alatt évtizedeket éltet át velünk, s rohanva visz a proletariátus felszabadítása felé.

Mégis, ami mögöttünk elmaradt, annak is megvan a maga nagy fontossága. Forradalmat vívni mindig szebb feladat ugyan, mint akár magáról a forradalomról, akár annak okairól elmélkedni, de az elmélkedés mégis

szükséges. Úgy van ez a múlttal is. A múltból a jövendőbe vezető hídján a jelennek — vissza-vissza kell fordítani a fejet, visszanézni a múltba, a munkásmozgalom legszégyenletesebb korszakába, amelynek emlékét felidézi egy francia szocialista csoport határozata, amely megtagadja a május elseje ünneplését — a háború érdekében.

*

A háború összedöntötte a munkásság nemzetközi szövetségét. Ahelyett, hogy a háborúval szembeszögezték volna a szocializmust, úgy tett a képviselőházban ülő szocialisták többsége, mint a francia szocialisták egy csoportja mostan: felfüggesztették a szocializmusért való küzdelmet, hogy a háború folytatását ne zavarja semmi.

Elfelejtették saját határozatukat, amelyet Svájcban, Bázelben hoztak az 1912. évi november hó 24-én és 25-én tartott nemzetközi kongresszuson. Elfelejtették a kiáltványt, amellyel a világproletariátushoz fordultak, mondván:

„A proletariátus bűnnek tartja, hogy barát a barátra lőjön a tőke hasznának fokozásáért, a dinaszták becsvágyáért vagy a diplomácia titkos szerződéseinek kedvéért.

... A kongresszus hozzátok fordul, világ proletárjai és szocialistái, ebben az aggasztó órában emeljétek fel szavatokat. Hirdessétek ki akaratotokat mindenütt és minden formában, emeljétek fel tiltakozó szavatokat a parlamentekben, gyűljetek össze nagy tömegekben, hogy ráfordítsátok a világ figyelmét szándékotokra, használjatok fel minden eszközt, amit rendelkezésetekre állítanak szervezeteitek és a proletariátus ereje.

Törekedjetek, hogy a kormányok előtt mindig az egész proletariátus hajthatatlan és törhetetlen békeakarata lebegjen. Állítsátok szembe ekképpen a kapitalista világ kizsákmányolásával és tömeggyilkosságával — a proletárvilág békéjét és a népek testvériségét."

Szép szavak ezek, de a szavak között — bármint is hirdetik a békét — máris ott van a proletárérdekek jövendő elárulása. Benne van a megalkuvás az uralkodó osztályokkal, benne az osztályharc felfüggesztése, benne a lesiklás arról az alapról, amelyet a proletár osztályharc tudományos kifejezői, a mi nagy tanítómestereink, Marx és Engels építettek.

Nem azért történt a proletariátus elárulása a hivatalos szociáldemokrata pártok részéről, mintha a háború fejbeverő hirtelenséggel jött volna, nem volt idő meglepetésről gondolkozni, nem volt idő az erőket cselekvésre összeszedni.

Az árulás, az osztályharc felfüggesztése, a hadikölcsön megszavazása ott van a kiáltványban már. Ott van többek között, ahol azt mondja: „Hirdessétek ki akaratotokat mindenütt és minden formában..."

Itt, ez a csírája már a jövendő árulásnak, mert a béke akarása csak egyetlen egy formában fejezhető ki az imperializmus háborús uszításaival s végnélküli gyilkolásaival szemben: — a szociális forradalom formájában.

*

Nem a parlament lehet a színhelye a háború elleni harcnak, hanem a forradalom harcmezeje. Nem a kormányok figyelmének felhívása a proletariátus akaratára a módja a háború megakasztásának, hanem a proletariátus akaratának ráerőszakolása az uralkodó osztályra.

A háború erőszak nemcsak más országok népével szemben — kifelé, de benn az országban is — lefelé, a dolgozó, a háborúba kényszerített tömegekkel szemben is. A háború az uralkodó osztály erőszaka az elnyomott proletariátussal szemben; az erőszakkal szemben nem lehet más alkalmas eszköz: csak az erőszak.

Ez nem volt kétséges már akkor sem azok szemében, akik nem tartották kielégítőnek a bázeli kongresszus határozatát. Annál kevésbé lehet kétséges ma, amikor az egész kapitalista világon a kard uralkodik a proletariátus fölött.

Hogy lehet hát megakasztani a vérontást? Várni, míg az utolsó ekét is beolvasztják golyónak, várni, míg utolsó rongyunkból is tábori zöld posztót csinálnak, várni, míg az utolsó mérő búzából is kalácsot sütnek a generálisoknak, míg elfolyik az utolsó csöpp munkásvér is? Várni, hogy a másik ország népe kezdje meg akaratának ráerőszakolását az uralkodó osztályra, addig azonban kifizetni proletárpénzzel, proletárvérrel a tömeggyilkosok számláit?

A parlamenti szófecsérlések mind csak ilyen időkitolást jelentenek, a háborút csak maga a tömeg, a munkások fellépése akaszthatja meg.

*

Május elseje tömegünnep, nemzetközi ünnep. A munkásság csak a harcban lehet tömeggé, a munkásság csak a harcban lehet nemzetközivé.

Szétszórtan, harci célok által nem egyesítve, csupán helyzeti erőt képvisel a munkásság, a nemzetköziség puszta szó mindaddig, míg nincs egységes nemzetközi cselekvés.

Saját erejét dobja el magától minden proletár, aki

a polgársággal, az imperialista rablókkal alkura lépett vezéreire hallgatva, lemond a harcról, lemond a forradalomról. Frázissá válik a nemzetköziség, mihelyst hiányzik belőle a tartalom, a cselekvés.

Május elsejének nem a kormányok figyelmének a munkásság akaratnyilvánítására való terelését kell szolgálnia, a III. Internacionálé májusi ünnepe az egységes nemzetközi cselekvés ünnepe lesz!

Szociális Forradalom, 1918 április 27. 8. sz.

Érik a vetés

Magyarországon érik a vetés. Még aratni fogunk a nyáron . . . A háború vetette, a nyomorúság trágyázza, a forradalom fogja learatni. Aratni fogunk, de nemcsak a gabonafejek fognak lehullani.

Magyarországon végleg szétesőben van már a hatalom. Fegyházat csináltak a munkások számára az országból, de a fegyház lakatját kimarta már a rozsda, csak egy rúgás, és szabadon lélegezhetik Magyarország ipari és mezőgazdasági munkássága.

Hamarosan csak a következő tényeket közöljük bevezetőnek, mutatójául annak, hogyan érik a vetés!

Az Alföldön és a Dunántúl a kisgazdák vasvillával verik ki a rekvirálókat, akik a vetőmagot is el akarják már venni tőlük, hogy aztán drága áron legyen kénytelen vetőmagot venni a paraszt a földesurak gabonáiból, a haditermény-részvénytársaság útján.

Hogy a munkásság hangulata minő most Magyarországon, mutatja, hogy a háború idején, amikor a legkisebb sztrájkkísérlet is tilos, a munkaadók kizárták Budapesten a vasmunkásokat, famunkásokat, a szobafestő- és mázolómunkásokat. A kizárás március 15-én szűnt meg. Részletek nem érkeztek hozzánk a kizárásról, de hogy a munkának ilyen formájú beszün-

tetése lehetséges volt Magyarországon a háború idején, mutatja, hogy a fegyházszervezet felmondja minden oldalról a szolgálatot.

A választójog ügyében sem sikerül megegyezést teremteni. Tisza megkötötte magát, nem akar engedni. Április 15-én nagy tanácskozás volt Budapesten a választójogi reform dolgában Wekerle miniszterelnöknél. Részt vettek a tanácskozásban Andrássy gróf[1], Apponyi gróf[2], Tisza gróf meg Bethlen gróf[3]. Ők tanácskoztak Vázsonyival, az igazságügyminiszterrel arról, hogyan fogják demokratizálni Magyarországot.

A bársonyszékhez odaenyveződni akaró Vázsonyi nem mer ugyan sokat követelni, de Tisza még ezt a keveset sem engedi. És Tisza István, Vilmos császár[4] helytartója Magyarországon, a reménybeli tromf a bolsevikok ellen, az ő akarata tehát döntő.

A Wekerle-kormány kénytelen volt lemondani. A király Szterényi József kereskedelmi minisztert, Kossuth Ferenc[5] panamáinak kigondolóját és végrehajtóját

---

[1] Andrássy Gyula, ifj., gr. — a nagybirtokos „agráriusok" politikai vezetője. 1918 október 24-től 1918 november 1-ig az Osztrák-Magyar Monarchia külügyminisztere. A Tanácsköztársaság idején Bécsben az Antibolsevista Comité elnevezésű ellenforradalmi szervezet egyik vezetője.

[2] Apponyi Albert gr. — a nagybirtokos osztály egyik képviselője. 1919 után a Horthy-rendszer szolgálatában külpolitikai tevékenységet fejtett ki.

[3] Bethlen István, gr. 1919 február 12-én megalapítja a Keresztény Nemzeti Egyesülés nevű legitimista, ellenforradalmi pártot. A Tanácsköztársaság idején Bécsben az Antibolsevista Comité egyik vezetője.

[4] II. Hohenzollern Vilmos — német császár, a német imperializmus tipikus képviselője. 1918-ban a novemberi polgári forradalom megfosztotta trónjától.

[5] Kossuth Ferenc — Kossuth Lajos fia. Atyja halála után hazatért, a Függetlenségi és 48-as Párt vezetője lett, de bebizo-

bízta meg a kormányalakítással. A berlini Vossische Zeitung hozzánk érkezett április 28-i számában egy budapesti jelentés arról számol be, hogy Szterényinek nem sikerült kapni vállalkozókat, s a király újból Wekerlét bízta meg, hogy minisztériumot alakítson, s megegyezést hozzon létre a választójog ügyében.

Wekerle újabb kísérlete, úgy látszik, nem járt sikerrel, mert a Neue Freie Presse című bécsi lap értesülése szerint Tisza, Eszterházy[1] és Apponyi grófok a miniszterjelöltek. A három gróf három különböző pártot képvisel, de ez végeredményben mindegy a királynak is, de a választójognak is.

Alul-felül egyaránt inog Magyarországon az államhatalom. Megrendült az állam tekintélye, a hullámzás a mélyben, a munkások és parasztok tömegeiben folyton lóbálja, nem engedi nyugodt egyensúly állapotába jutni a felső, az elnyomó gépezetet kezelő személyeket.

Az orosz forradalom megtanította a magyar urakat is, hogy forradalom előtt kockázatos a felelős miniszteri tárca. A számadást esetleg nem a király, nem az úri elnyomók és fiskálisaik képviselőháza előtt kell megtenni, hanem a nép forradalmi törvényszéke előtt. S minél tovább húzódik az elnyomás, minél később tör ki az elkeseredés a forradalomban, annál valószínűbb, hogy a forradalmi törvényszék házából nem a börtönbe fog vezetni az elnyomást kezelő mi-

---

nyosodott, hogy csak szavakban a függetlenség híve, valójában a 67-es kiegyezés politikáját követte.

[1] Eszterházy Móric, gr. — a nagybirtokos osztály antantbarát szárnyának tagja. 1917 június 15-től augusztus 20-ig miniszterelnök.

niszterek útja, hanem az akasztófához, vagy a felfegyverzett proletárok puskacsövei elé.

Mert egy bizonyos . . . Forradalom nélkül nem lehet kiütni a hatalmat a Tiszák, az Andrássyak, a Bethlenek kezei közül s míg ők hatalmon vannak, addig nem lesz meg a népnek még az a szabadsága sem, hogy választhasson, kit ültet maga fölé elnyomónak: grófot vagy fiskálist, földesurat vagy a gyári vállalkozók, bankigazgatók közül valakit?

A hatalom inog. Péter-Pálra már nemcsak a búzafejek hullanak majd a kaszák előtt . . .

Szociális Forradalom, 1918 május 11. 10. sz.

Vagy-vagy!

A forradalom útjai tiszták, világosak és egyenesek. A proletariátust a forradalom útjára sodorta osztályhelyzete. Proletárérdekeinek eléréséhez, a tőkés kizsákmányolástól való teljes felszabaduláshoz, a kommunizmus első grádicsáig csakis ez az út vezet. Akik pedig ezt az utat járják, nem tévelyeghetnek rajta sem jobbra, sem balra: az ingadozás, a sötétben tapogatózás nem a forradalmár tulajdonságai közé tartozik. A proletárforradalom útját, amelyet Marx Károly fényes tudása és örökértékű tanításai világítanak be, s amelyet orosz proletártestvéreink felszabadító harcának hősi küzdelme nyitott meg előttünk, együtt róják most Németország, Ausztria és Magyarország munkásai és parasztjai is szabad Oroszország harcos proletariátusával. Együtt haladunk az úton, mert egyek minden ország proletárjainak érdekei és kötelességei, s vagy együtt érkezünk el a kitűzött célhoz: a világ összes elnyomottjainak és kizsákmányoltjainak szociális és gazdasági felszabadulásához minden elnyomás és minden kizsákmányolás alól — vagy együtt pusztulunk el az orosz forradalommal, amellyel összekötöttük életünket, sorsunkat, egész jövendőnket.

Hadifogoly testvéreim, akiket erre az útra terelt

végzetük, munkásöntudatuk és forradalmi meggyőződésük, álljunk meg egy szóra! Sietős ugyan az utunk nagyon, mert még messze út van hátra, nagy munkákat kell még elvégezni, óriás harcokat megvívni, kolosszális feladatokat megoldani. Álljunk meg egy pillanatra, és tekintsünk vissza a megtett útra, az elért eredményekre.

Alig múlt féléve, hogy az Októberi Forradalom a lenyűgözésben tartott lelkeket felszabadító, csodás lendülete felkorbácsolta az évek elnyomatásának terhétől megviselt németországi és ausztria-magyarországi proletariátus forradalmi elkeseredését és elszántságát is. Az októberi orosz proletárforradalom nyitotta módot és alkalmat felhasználták a hadifogoly-proletárok is forradalmi szervezkedésre, és ha végigszemlélünk e szervezetek erős, harcos sorain, jóleső örömmel és büszkeséggel állapíthatjuk meg, hogy a hadifogoly-proletárok között széles, egészséges alapjai vannak már lefektetve egy új, igazabb, őszintébb, becsületesebb, termékenyebb forradalmi Internacionálénak. A kezdeményező, bizonytalanságban tapogatózó hadifogoly-szervezkedések kora azonban már lejárt, most már valóban eljutottunk a forradalmi tettek idejéhez, amikor nem lehet helye közöttünk az ingadozásnak, félénk, bátortalan próbálkozásoknak: most egész, érett harcra, áldozatra és halálrakész emberekre van szükség: igazi forradalmárokra, akiknek helyén van eszük és szívük, akik még gondolatban sem remegnek meg a rájuk váró forradalmi feladatok megoldásától, a tekintetek nélküli, merész bátorságú, félelmet és visszavonulást nem ismerő elszánt harcosokra, akiknek jelszava csak ez lehet:

„Győzelem vagy halál!"

Nyugatról és keletről, északról és délről gyászt és pusztulást, rabságot és kizsákmányolást hozva magukkal, közelednek a nemzetközi imperialista rablószövetség fehérgárdistái, lelketlen, hitvány bérencei, hogy megfojtsák az ifjú orosz proletárforradalmat, hogy a tőke polipkarjaival ismét rabságba láncolják dolgozó munkások és parasztok száz- meg százmillióit, hogy az imperialista uralom vámpírkarmaival széttépjék, cafatokká marcangolják az egész világ megszabadulásra váró proletárjai forradalmának még a gondolatát is. Nem lehet tehát kétséges senki előtt, hogy az orosz proletárok forradalmának sorsa a mi saját külön proletárküzdelmünknek sorsa is; az orosz munkások és parasztok proletárdiktatúrára fölépített uralmának jövője a mi jövőnk is; a nemzetközi ellenforradalmi rablóbandák csapatai tehát nemcsak az orosz Tanácsköztársaság, hanem a mi testünk, vérünk, a mi jövő boldogulásunk ellen is harcolnak; az orosz proletariátus győzelme a világimperializmus fölött a világ proletariátusának győzelme lesz.

Ha pedig mindezt már tudjuk és látjuk, tudatára kell jönnünk annak is, mik a feladataink, mit kell cselekednünk? A válasz erre csak ez lehet:

Lépjetek be a forradalmi Vörös Hadseregbe, vagy menjetek haza, Németországba, Ausztriába és Magyarországba és teljesítsétek ott forradalmi kötelességeiteket!

Lépjetek be az orosz proletárok Vörös Hadseregébe, hogy ne csak szavakkal, de fegyverrel is harcolhassatok a világ minden proletárjainak kibékíthetetlen, örök ellensége, a világ imperialista hatalma és válogatás nélkül a világ minden ellenforradalma ellen; hogy a forradalom egyedül jogos fegyverével legyőzhessétek,

elpusztítsátok a proletárfelszabadulás és a proletáruralom minden belső és külső ellenségeit; hogy fegyverrel a kézben, mint harcos forradalmárhoz illik, támogassátok a nemzetközi szociális forradalom minden elnyomottságunktól és kizsákmányolásunktól megszabadító igaz, szent ügyét. Harcoljatok az oroszlán elszántságával és a tigris vadságával az orosz proletárok drága forradalmi vérével a nemzetközi szociális forradalom szülőföldjévé avatott szabadság országáért, mindannyiunk közös proletárérdekéért, szebb jövőnkért, mindannyiunk biztos felszabadulásáért.

Ti többiek pedig, akikre szintén számít és akiknek áldozatkészségére ugyancsak szüksége van a forradalmi munkásságnak, menjetek haza születéstek földjére, ahol még mindig az elnyomatás az úr, ahol még mindig az imperializmus érdeke parancsol, és űzi-hajtja pokoli vérfürdőkre proletárok, testvérek millióit. Menjetek haza, és vigyétek magatokkal útravalóul figyelmeztetőnket:

A proletárnak nincs más ellensége, mint a tőke; a proletárnak nincs hazája, nincs is tehát mit megvédenie; a proletárnak csak egy harci kötelezettsége van: harcolni elnyomói, kizsákmányolói, az imperializmus, minden bajok, minden szenvedések, minden könny és véráldozatok, minden munkásrabság közös kútforrása ellen.

Menjetek haza, de nem azzal a céllal, hogy újból az imperializmus jármába hajtsátok fejeteket, újból fegyvert fogva kezetekbe újabb testvérgyilkosságra induljatok. A fegyverekkel zsarnokaitok kezetekbe adják egyúttal a hatalmat is; ne felejtsétek el soha, hogy a hatalommal élni is lehet, sőt élni is kell. A példa előttetek áll, az orosz forradalomból sok mindent megtanulhattatok!

Tudom, lesznek sokan, nagyon sokan, akik nem fogják, nem akarják követni tanácsainkat. Lesznek sokan, akik sült galamb módjára szeretnék megérni a forradalom vívmányait, akik sem itt, az orosz forradalom szabad földjén, sem pedig otthon, az imperialista zsarnokság birodalmában nem akarnak eleget tenni proletár-kötelezettségeiknek. A proletárküzdelemnek ezekre a nazarénusaira s a mi háborúnknak ezekre a semlegeseire nincs szükségünk, lusta vagy gyáva, közömbös vagy hitvány embereknek nincs helye közöttünk. Ki velük sorainkból!

Csak hadd menjenek haza a kishitűek, a félénkek, az ingadozók. És gondoskodjunk is arról, hogy mielőbb hazajussanak. Ne maradjon itt közülük egy se, ne élvezze az orosz proletárszabadság fölbecsülhetetlen kincsét egyikük se; az orosz proletárállam drága kenyere nem ezek számára való.

Üzzétek és hajtsátok haza őket, a bátortalanokat, a kételkedőket, a kufárokat, akik csak ki akarják élvezni a szabadságföldje adta immunitás minden előnyeit, akik csak ki akarják használni, akik csak üzletet akarnak csinálni a forradalomból. Üzzétek és hajtsátok haza őket, ahol majd gyorsan arculcsapja őket a kiábrándulás szöges korbácsaival a sivár valóság. Akik az életüket féltik, a vérüket sajnálják áldozni a proletárság legszentebb ügyéért, a szocialista forradalomért, azok csak hadd pusztuljanak, hadd vérezzenek el döglött kutyák módjára az imperialista hatalmi őrület testvérgyilkos harcaiban, vagy pedig észbe kapjanak — mielőtt még nem késő —, és eszméljenek ők is forradalmi kötelezettségeikre.

Most a győzelem vagy a halál harca következik! Nem kis, gazdasági előnyökért küzdő egyesülésekre,

jótékony pünkösdi táncmulatságokat rendező álszenteskedőkre, megalkuvókra van szükségünk. Jönni fog még az ideje a gazdasági szervezeteknek és táncmulatságoknak is, előbb azonban végeznünk kell legfőbb ellenségünkkel. Ehhez a harchoz pedig fegyverekre és katonákra van szükség. Nem hitvány, gyáva bábokra. Ezt tartsa szem előtt minden szervezet, ezt tanulja meg minden hadifogoly-proletár. Aki nem akar a forradalom katonája lenni itt vagy odahaza, az nem a mi emberünk, az a mi ellenségünk. És ezek ellen az ellenségek ellen is fel kell venni a legkönyörtelenebb harcot, a legsúlyosabb büntetéssel kell őket sújtani: küldjétek haza őket!

És térjetek vissza ti is, mind-mind, akikben talán megremegett a lélek ez őszinte, nyílt szavak hallatára. Térjetek vissza sietve a forradalom útjáról, akik talán nem éreztek magatokban elég lelkierőt s bátorságot, hogy végigharcoljátok velünk a harcot! Azért tartottuk ezt a kis pihenőt, hogy ezt megmondhassuk nektek.

A forradalom útjai és céljai tiszták, világosak és egyenesek. Proletárforradalmárok, előre!

Szociális Forradalom, 1918 május 22. 13. sz.

Szegény király

Szegény császár és király, szegény Károly, ifjú, de azért olyan kegyes uralkodónk, mintha öreg volna már. Még fiatal, de máris . . . Máris végigszenvedte egy hosszú élet minden kínját, szenvedését . . . Szeretett alattvalói sorra kerülnek a fakeresztek alá, birodalma lakóinak nagy részét nemsokára hadiözvegyek és árvák fogják alkotni. Népei úgy húzzák országainak szekerét, mint a kordét az egymás mellé fogott ló, szamár, ökör, öszvér. Egyik az út egyik felén elszórt szénacsomó után kapkod, a másik bogáncs után — jobbra húz az egyik, mikor balra rántja a másik a kordét. Ifjú, de atyai szíve máris vérzik a kíntól, a kínok kínjától, mikor látja, hogy szeretetének minden melegét hiába pazarolja népeire, mert ezek nem tudják méltányolni ezt a megbecsülhetetlen érzelemnyilvánulást, s polkolba kívánással felelnek reája.

Mit is tehetne hát mást? Akasztat, főbelövet, bebörtönöztet. Őfelsége, a császár és király nevében függesztik a száraz gerendákra, lövik mellbe-fejbe s dobják a börtönökbe az aljasokat. Az aljas árulókat, akik nem bírják méltányolni az ifjú, de máris szószorosan atyai szív melegének sugárzását, s ahelyett, hogy a sugárzó szeretet kévéjének központjában, a hadseregben marad-

nának, bolsevikok lesznek, megszöknek a katonaságtól.

És most ráadásul rázúdul szegényre a drágaság minden terhe.

Képzeljétek el hallevesen és kásán tengődő hadifoglyok, omlós kukoricakenyérrel sűrített, jó, híg feketekávén tartott fronti katonák, aszaltgyümölcs levével a hadifogság után a fegyelmezőtáborban hizlalásra fogott katonák, képzeljétek el: a császár éhezik. Zita[1] is. A kis Ottócska is, a mi „jövendő királyunk".

Mind éheznek, mindegyikük nyög a drágaság terhe alatt. Akinek még megmaradt épségben a szíve a négyesztendős háború alatt, szakadjon meg most bánatában.

Őfelségét sújtja a drágaság!

Szegény király!

*

Nem hagyott rá dicső elődje, I. Ferenc József az osztrák császárságon kívül egyebet, mint a tizenegymillióháromszázezer koronával javadalmazott magyar királyi állást.

A másik állás, a másik, mert hisz a monarchia súlypontja most Magyarországon van, az osztrák császárság, ha jól emlékszünk nem hoz többet a konyhára, mint valami tizennyolcmillió koronát.

Ferenc József nem jól igyekezett. Már 1868-ban hárommillió és hatszázötvenezer korona volt a magyar király fizetése, s mikor meghalt, ötven esztendő után sem vitte fel többre, mint valami tizenegy és félmillió koronára. Bizony alig volt különb, mint akármelyik Kiss János, aki ha ötven évet dolgozott a gyárban vagy

[1] IV. Károly magyar király, osztrák császár felesége.

a földesuraságnál, olyan könnyelmű, hogy elveszti a munkaerejét és koldusbotra jut.

Csuda hát, ha nyomorog szegény Károly? Nincs mit csodálkoznunk, ha ilyesmit kell olvasnunk Az Estből:

„A háborúval járó általános drágaság tetemesen megszaporította a királyi udvartartás költségeit, úgyhogy felmerült a szüksége annak, hogy a királyi udvartartás költsége úgy Magyarországon, mint Ausztriában felemeltessék, és az arra vonatkozó törvényjavaslat az országgyűlés elé kerüljön."

Az istenért, sietni kell! . . . Hamarosan meg kell állapodni benne, milyen összegű legyen a fizetésemelés, nehogy el találjon sóványodni szeretett uralkodónk s ne jusson tejrevaló a gyerekek számára.

Reméljük, hogy a minisztériumok s a képviselőház nem fog késlekedni ebben a kérdésben. Sőt, biztosak is vagyunk benne, hogy a fizetésemelés hamarosabban tárgyalásra kerül, mint a kiherélt, körülmetélt választójog.

*

A tizenegy és félmillió nem is nagy összeg. Ha tizenöttizenhatra fölemelik, még úgy sem lehet sokalni. Hát nem rászolgált az ifjú király, aki még ifjú és máris annyit szenvedett népeiért? Gondoljátok csak meg, az utolsó esztendők folyamán felemelkedett tizennégymillióra a költség, amelynek árán rongyos munkás- és parasztkölyköket „népoktatnának", ha nem volna szükség munkaerejükre a földesúri birtokon, ilyenkor, háború idején — duplán . . .

Gondoljátok csak el, hogyha nem adnák neki ezt a kis fizetést, mit lehetne csinálni belőle?

Legfeljebb kétszerannyi iskolát, mint amennyi most

van. Egynehány kórházat, hogy ne az útszélen forduljanak fel a megrokkant dolgozók. Munkásvédelmet, iparfelügyeletet lehetne szervezni belőle az országban.

Dehát, mire mindez?

Ha tanul a paraszt, még makrancosabb lesz. Még többet kíván a munkás, ha nagyon is tisztába jön a betűvetéssel. Aki halálra van szánva, minek annak a kórház? A harctéren nem kerül be mindenki a kórházba, mégis meg tud halni. Munkásvédelem, szociálpolitikai intézmények?

Védje magát a munkás, aki csak a könnyelműség folytán jut bajba.

Itt álljunk meg! Ez igaz!

Tiszta igaz, hogy a munkás csak önmaga az oka annak, hogy bajban van. „A munkásság csak önmaga szabadíthatja fel magát" — s önmaga az oka, ha nem fog bele a döntő, felszabadító harcba.

A királyi fizetést emelik, mert a király a vezérigazgatója annak a szervezetnek, amely a dolgozók erejére alapítva hatalmát, a dolgozók elnyomását szolgálja.

A király megszolgálja a fizetésemelést, mert amint látható, jól végzi dolgát. A dolgozók csak úgy nyögnek az állam nyomása alatt, amelynek feje a király.

Meg kell hát szavaznia az uralkodó osztálynak, akármennyit kér is a fizetésemelésre, mert megérdemli, mint öntudatos, kötelességteljesítő elnyomó.

Hogy még többet izzad majd ezért adóba a munkásosztály, ez csak a sajátmaga akaratlanságán múlik. Mert, ha a dolgozók akarják, akkor Károly nem lesz még szegény király sem. Sőt, egyáltalában nem lesz sem császár, sem pedig király.

Szociális Forradalom, 1918 június 22. 22. sz.

A mi háborúnk

Nem az ünnep kegyeletes áhítatát ébresztgetjük — a bosszú, a harag, a gyűlölet harangját kongatjuk negyedik gyászos fordulóján a világöldöklésnek. Csak a Nyugat hóhérainak van joguk ünnepelni. Mi csupán a könnyeket, az elkeseredés kifakadásait gyűjthetjük össze e napon.

Nyugat imperialistái vérszomjazva, újabb milliók és milliók elpusztítására áhítozva s újabb milliós és milliárdos profitok délibábos képében kéjelegve, tajtékzó szájakkal a békéről fognak rikácsolni hazug frázisokat a jubileumi lakomákon és ünnepségeken. A béke kifestett, színpadi drágaságba öltözött, forgácsbélű bábapostolainak szemfényvesztő álnok szerepére mi nem vállalkozunk. Mi nem is a békét, hanem a háborút hirdetjük. Az osztályok harcát, a polgárháborút. Szent háborút a proletariátus minden ellensége, összes elnyomója, kizsákmányolója, az egész burzsoázia ellen.

Ez a harc folyik most a legvéresebb elkeseredettséggel, a végső leszámolásra érett elszántsággal forradalmár munkások és parasztok szabad orosz földjén. A baromi öldöklés — ami Nyugat véráradatos mezőin folyik — nem a mi háborúnk, érdekeinknek legparányibb atomja se kívánja azt, proletáröntudatunk soha

meg nem szűnő, lángoló bosszújával szemlélhetjük csak e háború borzalmas eseményeit. A harc azonban, amely itt, forradalmárok drága proletárvérével szentelt földön folyik, szerteszét, amerre csak a szem ellát, a mi harcunk, a mi küzdelmünk, amelynek befejezése is csak a mi győzelmünk: a proletariátus teljes felszabadítása lehet. Ebben a harcban támogatja a nemzetközi proletariátus és parasztság teljes önfeláldozással az orosz proletártestvérek küzdelmét. Mindenütt a mandzsúriai határon, Szibéria végtelen mezőin, az Ural hegyei között, lent a Volga déli partmezőin, Kaukázus fennsíkjain és minden városban, minden faluban, ahol csak a burzsoázia ellenforradalma felüti fejét, együtt küzdenek az öntudatos, forradalmár harcosai a magyar, német, tót, horvát, szerb, cseh munkásságnak és parasztságnak az orosz proletárhadsereg forradalmi katonáival. Ennek a harcnak legújabb eredménye Irkutszk megszabadítása a cseh-tót ellenforradalmi bandáktól[1], ami jórészt szibériai elvtársaink nemzetközi csapatának érdeme. És ezt a győzelmet nyomon fogják követni a többiek is, nyomon fogja követni a többi szibériai városok megtisztítása az ellenforradalmi gazemberektől, a babér csak a proletárfegyvereké lehet.

A világöldöklés negyedik évfordulóján nem is lehet más jelszavunk: „Előre, az új, szent polgárháborúra!"

Szociális Forradalom, 1918 július 27. 32. sz.

---

[1] A cseh hadifoglyok egy része az ellenforradalmi tisztikar vezetésével, az orosz ellenforradalom és az angol-francia imperializmus felbujtására 1918 májusában fellázadt és másfél éven át harcolt a fehérek oldalán. Számos cseh hadifogoly azonban a szovjet hatalom oldalán küzdött.

Riadó

Ne nevezze magát senki forradalmárnak, ne éljen vissza senki ezzel a szép, becsülésre méltó, megtisztelő névvel, aki nem fog fegyvert, amikor veszedelemben a szociális forradalom, a proletárdiktatúra ügye.

A forradalom nem az ígéretföldjének áhítozása, nem ábrándozók Messiás-várása, a forradalom harc, mégpedig kegyetlen, kíméletlen harc, amelyben két osztály küzd a létért, küzd a hatalomért. A harcban csak addig eszköz a szó, míg a forradalom ellenségei nem fognak fegyvert, nem szögezik azt a mellnek, mint teszik azt Szibériában, az Uralban a cseh ellenforradalmi banditák.

A riadót is ebből az alkalomból írjuk, a cseh ellenforradalmi hóhérok közeledő veszedelme alkalmából.

Elöljáróban azonban két dolgot kell még előrebocsátanunk.

Az egyik, hogy senki a helyét el ne hagyja az ellenforradalmi banditák közeledtére. Arról nem is akarunk beszélni, hogy az, aki küzdelem, a végső szükség kényszere nélkül hagyja el helyét, az bitorolja a kommunista nevezetet, hazudik, amidőn forradalmárnak nevezi magát. De szólnunk kell arról, hogy ezzel a gyáva, orgyilkos bandával szemben a mi seregünk, az internacionalista osztagok önmagukban is megnyerhetik a csatát, ha

csak kissé is kitartanak, forradalmi öntudattal és fegyelemmel küzdenek — ellenük.

A másik, amit előre küldünk, az a figyelmeztetés, újból való figyelmeztetés, hogy a cseh ellenforradalmárok elleni küzdelemben senki se induljon ki az úgynevezett nemzeti szempontokból. Ennek a gyalázatos ellenforradalomnak, amely nem végződhetik mással, mint a cseh ellenforradalmi banditák olyan kiirtásával, hogy még írmagnak való sem akad belőlük, éppen az úgynevezett nemzeti érdek a szülője. A nemzeti érdekek mindig csak a munkásosztály forradalma elleni merényletet takarnak. Amikor tehát azt olvassátok, hogy a cseh ellenforradalmi hóhérok magyar nyelven beszélő proletárokat, parasztokat irtanak ki ahol csak a kezük ügyébe kerülnek, ne arra gondoljatok, hogy most benneteket, a magyart gyilkolják. Ne ezt higgyétek, mert a cseh-tót ellenforradalmárok nem irtják ki a föld színéről a tiszti lágerek lakóit, akik örömmel nézik az ellenforradalmat, hanem azokat gyilkolják halomra, akikről tudják, hogy a forradalommal éreznek együtt; a proletárokat, a parasztokat, azokat, akik a forradalmi küzdelem harcosai.

Ezek után világos, hogy minden proletárnak, minden parasztnak önvédelmi érdeke, hogy fegyvert fogjon a cseh, de az összes ellenforradalmi pribékek ellen. Csak ronthat a hadifoglyok sorsán, ha fegyvertelenül várják be ezeket a bandákat. Fegyverrel a kézben nemcsak megvan az önvédelem lehetősége, de a gyáva népséggel szemben megvan a győzelem biztos kilátása is. Aki fegyvert ragad, az nemcsak a forradalmat menti, de az életét is.

Ha még mindig volnának olyanok, akik nem értenék meg, hogy az oroszországi proletárforradalom érdekei a nemzetközi proletariátusé is, az egész világ valamennyi

dolgozójáé is származásra, nyelvre való tekintet nélkül, itt az alkalom megtanulni ezt.

Minden ellenforradalmi bandának, amely nemzeti cégér alatt küzd a burzsoázia, az imperialista rablók uralmának visszaállításáért, első dolga rátámadni a hadifoglyokra Oroszországban. Az ok világosan látszik. Az ellenforradalmárok minden pillanatnyi sikere annak a gyűlöletnek, elnyomó törekvésnek fölújulását, hatalomrajutását jelenti, amely háborúba űzte a közös küzdelemre utalt proletárokat, testvérgyilkolásba kergette őket.

Nemcsak a magyarországi, ausztriai, németországi vagy általában a nemzetközi forradalom érdekei parancsolják most a háború által idehajtott proletárok és parasztok kezébe a fegyvert, hanem a közvetlen önvédelem, az együttélők közös életfenntartásának érdekei is.

Korbács suhog, puskatus csapásaitól döng a melle a hadifogoly-proletároknak és parasztoknak azon a tájon, ahol az ellenforradalmi cseh-tót bandák járnak.

Százszoros szenvedés a sorsuk Nyugat-Szibériában, a Volga mentén, mindenütt, ahol megdöntötték a szovjet-uralmat. Dupla hadifogság az után, hogy az egyből is elég volt már.

Az orosz proletárforradalom a mi forradalmunk is, de még aki ezt eddig nem is látta be, annak is fegyvert kell fognia az ellenforradalom ellen, hogy felszabadítsa azokat, akik a cseh-tót ellenforradalom foglyai.

Ezrek, tízezrek nyögnek e járom alatt. Ha nem látták be előbb, mikor még közeledett az új rabság, bizonyára szánják-bánják gyávaságukat. Késő bánat — ebgondolat; minden erőből arra kell tehát törekedni, hogy a késő bánatot korai cselekedettel előzzük meg, kerüljük ki.

Elég korán már nem is cselekedhetünk.

Testvéreink egész serege túl van már a végveszedelmen. Kegyetlenül lemészárolták őket.

Tízezrek szenvednek az ellenforradalmárok kegyetlen rabságában, sok-sok tízezret fenyeget vagy az egyik, vagy a másik csoport sorsa.

Ezért nem késő még megfogni a fegyvert, megfogni és ki nem engedni a kézből addig, amíg fel nem szabadítottuk az ellenforradalom rabságában sínylődő testvéreinket, míg ki nem pusztítottuk utolsó szálig azt a bandát, amely fegyvereit a forradalom ellen emelte fel.

Akik idekerültek hadifogságba, százszor néztek szemébe a halálnak. Fütyülő golyók között mentették meg már puszta életüket. Idegen rablóérdekekért vitték bőrüket a vásárra. Csáki szalmáját csinálták önnönéletükből. Állták a tüzet, tűrték a szenvedést.

Hihető-e, hogy ilyen emberek, ha csak kissé is megérintette őket a forradalom lehelete, ha csak vékony sugárban is lopózott be agyukba a forradalom heve, ha csak egy keveset is éreznek a szolidaritásból testvéreik: a rabságban levő vagy rabság előtt álló munkások és parasztok iránt, ne végeznének egy-kettőre ezzel az imperialista zsoldon kitartott ellenforradalmi csőcselékkel, gyáva, hitvány, szemét társasággal?

Jelentkezzetek, iratkozzatok be a Vörös Hadseregbe, induljatok a cseh-tót ellenforradalmi banditák leverésére, kiirtására.

Szociális Forradalom, 1918 július 31. 33. sz.

Világ királyai egyesüljetek!

Kísértet réme járja be Európát: a bolsevizmus kísértete. Európa összes hatalmai szent üldözésre fogtak össze e kísértet ellen: György király és Vilmos császár, Hindenburg és Poincaré, a német scheidemannisták és amerikai békeprédikátorok. Hol az az ellenzéki párt, amelyet uralkodó ellenségei nem kiáltottak volna ki bolseviknek...

Kilenc hónap óta nyugtalan álmai vannak az uralkodóknak. A bíborban születetteknek csakúgy, mint a polgári ágyból köztársasági elnökké cseperedetteknek. Forradalom gyúlt ki szemük láttára, az elnyomottak millióit lángragyújtó tűzvész terjedt el napról napra szélesedő körben; új hatalom emelkedett fel, hatalom, amely elnyomja az eddigi elnyomókat. Először semmibe vették. A forrongásban levő Oroszország egyik bomlási jelenségének tartották az egész Októberi Forradalmat. Gyakorlatban meg nem álló kísérletnek a proletárdiktatúrát. Egy párt pillanatnyi, múló hatalomrajutásának a munkások és parasztok tanácsköztársaságát. De a fiatal és egészen új formájú orosz proletárállam nem akart átalakulni, úgy, ahogyan Európa nyugatán, Ázsia keletén és Amerikában az államfők és állambölcsek

várták. Legyűrte ellenségeit, megizmosodott a hatalomért makacsul küzdő orosz burzsoázia fölött. És minden megerősödés, minden lépés előre a kommunizmushoz vezető úton, minden nap, amellyel tovább élt, nyugtalanítóbbá, aggodalomba ejtőbbé, kísértőbb rémmé tette az orosz proletárok és parasztok köztársaságát.

A tanácsköztársaság megteremtői és fenntartói, a bolsevik kommunisták különben nem is csináltak titkot belőle. Nyíltan hirdették az első perctől kezdve, hogy a nemzetközi szociális forradalom elöljáró, első győzelmet arató csapatának tekintik magukat, és arra törekednek, hogy a tőkések felett diadalra vigyék minden ország proletariátusát a fegyveres felkelésben. A közös veszedelem egyaránt meghökkentette az óriási rablóhadjáratba belebonyolódott tőkés államszövetségek két ellenséges csoportját. Ha egyáltalán be tudták volna fejezni a véres marakodást, már régen egyesültek volna a közös ellenség: a diadalmas orosz proletariátus ellen.

A legjobban megijedt, a leginkább[1] trónon ülő, tapasztalatlan császárocska nem is tudta megállni, hogy osztálytársai, a többi uralkodók elé ne juttassa vészkiáltását. Habsburg Károly — mindezt most amerikai lapok leplezik le — azzal bírta reá a trónjáról lepottyanóban volt román királyt a békekötésre, hogy levélben figyelmeztette a kelet felől fenyegető szocialista veszedelemre, arra, amely a bolsevizmusnak az orosz határon túli terjedéséből Ausztria-Magyarországra származna és veszélyeztetné a román királyi házat is. Európa uralkodóinak egyesülnie kell az anarchia elleni harcra.

„Most olyan idő van — így szólt a levél —, amelyben a királyoknak össze kell fogniok."

---

[1] Valószínűleg sajtóhiba. Helyesen: legingatabb.

A levelet természetesen letagadják most a bécsi udvar vidékén. Ez Károly császár leveleinek rendes sorsa. De elismernek annyit, hogy az uralkodó egy törzstiszt útján üzenetet küldött Ferdinánd román királynak, akit felhívott a szövetkezésre, hogy a nemzetközi forradalom és anarchia ellen küzdjenek együtt. És Károly császár-király ijedt hívásának volt is foganatja. A román király felcsapott. A Bukarestből Jassyba dobott trón összedülés előtt állott, a román forradalom már bontogatta szárnyait. A román király beállt az új szent szövetségbe — a nemzetközi forradalom ellen.

Ez februárban volt. Azóta — látható formában — új társakat nem tudott verbuválni Habsburg Károly abba a harci szervezetbe, amelynek zászlaján ott a felírás: „Világ királyai egyesüljetek!" Azonban maga az ellenforradalmi szövetség láthatatlanul továbbkovácsolódott. Ez az a szövetség, amelyben a tőkések, uralkodók, elnökök, császárok, pénzfejedelmek eggyéolvadnak, még annak a meg nem szűnő háborús rablómarakodásnak az ellenére is, amelyből az imperialista érdekszövetségek nem tudnak kievickélni.

A királyi levélben kikiáltott jelszó egyre terjed. A közös veszedelem tudata egy zászló alá hozza a proletárforradalom minden ellenségét: „Világ királyai egyesüljetek — a nemzetközi forradalom ellen!" — ez a csatakiáltás hozza Szibériától a Volgáig a cseh-tót bandákat mozgásba, ennek a zászlaja alatt készülődnek fel a japánok, jönnek az Északi-Jegestengerről az angolok.

Ez a jelszava az Ukrajnába, Dél-Oroszországba betelepedett rablóknak is. Megfojtani az első győztes proletárforradalmat, támogatni annak minden ellenségét, pénzelni, felfegyverezni, segíteni, rejtegetni, felbujtani, becsempészni, nemcsak az orosz határon túli lépéseit

meggátolni, hanem idejében megfojtani, még mielőtt túlléphetne — ezek azok a feladatok, amelyekre „a királyoknak (uralkodóknak és uralkodó osztályoknak) össze kell fogniok".

És így van ez helyesen. Így, ahogy Károly császár őszinte órájában megmondotta. A királyoknak össze kell fogni. De a királyokkal szemben össze kell fogni azoknak is, akik ellen a hatalmukat féltő hatalmasok szövetkeztek. Azoknak, akik nemcsak nem féltik, hanem igenis kívánják a bolsevizmus elterjedését. Akik a nemzetközi forradalmat akarják. A világ proletárjainak és parasztjainak felszabadulását. Ezek diktatúráját a burzsoázia fölött. A harc, az éles összecsapás a két csoport között elkerülhetetlen. Csak helyes, ha ebben a harcban elhatároltan, világosan áll egymással szemben a két tábor. Az egyikben a világ királyai és szolgáik, bérenceik, kitartottaik, a másikban a világ proletárjai.

Nincs benne kétség, hogy ez a harc csak a proletárok javára üthet ki, bár véres, nehéz, hosszantartó és szenvedésekkel teli lesz.

Ám éppen ez a félős, aggódó együvékovácsolás, amellyel a világ királyai erősítgetik megbomlóban levő elnyomó eszközeiket: a tőkés államokat, ez az együttes roham, amellyel szent szövetségben jönnek északról, délről, keletről, nyugatról az orosz proletárállamra, ez teszi még teljesebbé, erősebbé, a reá nehezedő súlytól összeforrottabbá a világ proletárjait. Ma az első forradalmi tűzhely: az orosz tanácsköztársaság védelmében, holnap a láng továbbvitelében, a világ egyesült királyainak sorra elpusztításában.

Szociális Forradalom, 1918 augusztus 7. 35. sz.

A jó barátok

Nem!

A munkások és parasztok forradalmi állama egy percig sem ringatózott üres képzelődésekben. Amikor fegyverek és vér árán kiharcolta létét, amikor szerteküldte első, békét hirdető kiáltványát az egész világ munkásaihoz és parasztjaihoz, már akkor tudta, hogy barátai — a proletariátuson kívül — nincsenek. Hiszen az orosz tanácsköztársaság felépülése a szétrobbantott burzsoá demokratikus köztársaság romjain magában véve is hadüzenet volt minden burzsoázia ellen. Annak a nyílt bejelentése angolok, franciák, németek és amerikaiak számára, hogy az ifjú, forradalmi proletárállam ugyanezt a forradalmat, az elnyomott osztályoknak ugyanezt a diktatúráját akarja megteremteni, készíti elő és támogatja az egész világon.

Nem lehet benne kétség, hogy a kapitalista államok megértették ezt a hadüzenetet... Ám a világpiac felosztásáért, a nagyobb zsákmány elrablásáért folytatott véres marakodás elfoglalta az egyiket úgy, mint a másikat. Minden erejüket, minden figyelmüket a pénzben milliárdokat, emberben milliókat felemésztő háború kötötte le. Úgy tettek, mintha nem is hallanák, meg sem értenék az orosz proletárforradalmat.

A „marxista elmélet fanatikusai" — amint a nyugat-

európai nagyképű politikusok a tanácsköztársaság megvalósítóit elnevezték — nem voltak vakok. Az első napoktól, az Októberi Forradalom első perceitől kezdve tudhatták és tudták is, hogy a világ kapitalista államainak ellenséges tengerében csak sziget az orosz munkások és szegényparasztok földje. Tudhatták és tudták azt is, hogy a két ellenséges tőkés hullám most még egymás ellen tornyosuló, tarajosodó, egymást csapkodó haragja és gyűlölete végül mégiscsak az ő szigetükre zúdul le.

És hamar megtudták azt is, hogy ellenségeik két csoportja kétféle magatartást mutat. Az egyik: a gyakorlatias, élelmes, saját hasznát kereső ellenségnek mutatkozik, a másik: a jó barátot játssza. Németország túlsúlyban levő irányítása alatt a központi hatalmak elfogadták a kínálkozó béke lehetőségét, a kíméletet nem ismerő üzér nyereségvágyával használták ki a helyzetet úgy, ahogy csak tudták. A breszt-litovszki béke, Hoffmann tábornok fegyveres betörésével, a későbbi ukrajnai hóhérhadjárattal együtt, aljas volt, utolsó tett volt, de nyílt játék.

Ugyanekkor a másik csoport: Kelet hideg kufárja, Amerika emberirtó és milliárdarató nagyvállalkozója, a veszett fejsze nyele után futó francia, és mindezeknek meg a velük tartó kisebb, megrokkant, inaszakadt kullancsoknak lelke, szellemi vezére: Anglia, a képmutató üzérkedés minden kegyetlen szennyével bemocskolt, a jó barátok, a jóakarók kardalát énekelte. „Oroszországot támogatni kell." — „Az antant sohasem hagyja el szövetségesét." — „Anyagi és erkölcsi segítséggel egyaránt készen állunk"— ezek és ilyen hangzatos szép szavak voltak mindennaposak. Tévedésbe ugyan nem ejthettek jóformán senkit, mert a jó barátok tettel, kézzelfoghatóan az ellenkezőt mutatták. A tanácsok

uralmának eddigi kilenchónapos fennállása alatt nem volt egyetlen ellenforradalmi árny, lázadás, árulás, melyben a mozgató erők közt a francia, az amerikai, az angol „jó barát" keze ott ne szerepelt volna.

Az új állam kereteinek felépítése, a háborúból maradt gazdasági és ipari óriási sebek befoldásának küzdelmes feladata nagyon is igénybe vette a tanácsköztársaságot, a jóakaró bujtogatók ellenforradalmat támogató munkája elszórtnak, egységes terv nélkülinek látszott, olyannak, amit apránként itt is, ott is le lehet gyűrni. Akármint is van — megtörtént. Az orosz munkások és parasztok elnézők, jóindulattal, türelemmel teltek voltak szenteskedő jó barátaik iránt. A „szövetségesek" képviselői, a diplomata rangok alá bújt ellenforradalmi bandavezérek nyugodtan ülhettek távol a forradalmi fővárosoktól Vologdában, egész a legutóbbi időkig.

Csak most, amikor a cseh-tót rablók, a seregestül mutatkozó fehérgárdista lázadások szálai mind az ellenforradalom szívébe, Vologdába vezettek, történt erélyes lépés a bujtogatók ellen. Három hét előtt a népkomiszárusok küldöttje egyenesen felhívta a vologdai diplomatákat: vagy elismerik a tanácsok kormányát és Moszkvába költöznek, vagy: ki Oroszországból! A lépés későn jött. A terv ekkor már készen volt, végrehajtása is már megkezdődött. Csak éppen a jó barát jelmezét kellett levetni és nyíltan élére állani az ellenforradalomnak.

Ez meg is történt. A cseh-tótok, a Murmanra gyűjtött szerb légiósok mellé északon angol, Kelet-Szibériában japán csapatok csatlakoztak. Japán kétértelmű zavarossággal azt hirdeti, hogy rendet akar csinálni, azután nyomban kikotródik Szibériából. Az álarcát végképp lerázó Anglia azonban nyíltabb. Milner lord beszél Anglia nevében. Az a Milner lord, aki a polgári, kis-

burzsoá szabadságokért harcoló búrokat vérbefojtotta, asszonyaikat az angol rablóhadak elé hajtotta golyófogónak. Ez a méltó képviselője az álszent és társadalomtudósi, érzelgős, át- és átrothadott angol hóhérszellemnek ma már nyíltan hirdeti: „A bolsevik kormányt és közegeit, a helyi munkástanácsokat el kell pusztítanunk, hogy Oroszország elfoglalhassa a szövetségesek közt méltó helyét."

Igen, a búrok hóhéra igazat mond. A bolsevik kormányt és a munkástanácsokat kellene kiirtani ahhoz, hogy Oroszország visszaeshessen a szövetségesek közé, ugyanolyan rabló, elvetemült tőkésállammá alakuljon vissza, mint Anglia, Amerika, Japán és a többi „méltók". De Milner lord és vele együtt a tanácsok minden hóhéra mégis téved. Az orosz munkástanácsok a forradalmi orosz proletariátus széles rétegeire épültek, a fegyverben álló munkásság és parasztság védi azokat, a nemzetközi forradalom tüzének kigyúlását itt beváró, élesztgető nemzetközi, öntudatos proletárok harcolnak érette. Ezt a belső, öntudatos, forradalmi erőt hóhértábornokok nagy szavai éppoly kevéssé törik le, mint a cseh-tót-szerb-kozák bandák. E zsoldosoknál egyéb, az orosz forradalom ellen küldhető fegyveres ereje még Milner lordnak sincs.

A forradalmi Oroszország nem isten nevében való ország. Nem fohászkodik most sem, hogy: „Csak a jó barátoktól mentsen meg az isten, ellenségeimmel végzek magam is."

Nem.

A munkások és parasztok országa nem vár istenre. A „jó barátokkal" is ő maga végez.

Szociális Forradalom, 1918 augusztus 10. 36. sz.

A szökött katona

Nem azokról s nem azoknak szólunk, akik az imperialista hadsereget hagyták ott a kapufélfától való búcsúzás után. Nem azokról, akik megelégelték az évek hosszú során át tartó hóhérszolgálatot, megundorodtak már a vértől, a saját és testvéreik oktalanul kiontott vérétől. Nem is azokról, akik megsokallták a háborús élet ezerváltozatú gyönyöreit, a nap-éji szolgálatot, a szidásokat, pofonokat, botozásokat, kikötéseket és ítélkezés nélküli főbelövéseket. Ezeknek a távozását, a szökését nemcsak meg tudjuk érteni, hanem a legteljesebb mértékben helyeselni tudjuk. Szinte jólesik a szemünknek olvasni a pesti lapok mindennap megismétlődő híreit, amelyek ma már nem is egyes, szórványos szökési kísérletekről és esetekről adnak számot, hanem tömeges, állandó jellegű, sőt egyre nagyobb és nagyobb méreteket öltő dezertálásokról számolnak be.

Ezek a szökések természetszerű szüleményei az immár ötödik évébe nyúló háborúnak és legfőképpen pedig annak az elégedetlenség-szülte forradalmi szellemnek, amely oly sikeresen fertőzte meg az osztrák-magyar, a német és az összes többi kapitalista államok hadseregeinek szellemét, hogy ennek kiirtására gondolni ma már teljesen lehetetlen. A dolgok rendjének természetes

fejlődésében fekvő okok hozták napfényre és tették egyben szükségessé is a szökést, amely a burzsoá államokban kettős célt szolgál: egyrészt gyöngíti a militarizmus erejét, segíti a bomlás folyamatát, zavart, rendetlenséget idéz elő a hadsereg gépies „minta"-rendszerében, másrészt pedig növeli, erősíti e rendszer ellenségeinek táborát, önkéntelenül is arra az útra lép, amely a szökött katonát vagy lopásra, rablásra és gyilkosságra kényszeríti, vagy pedig a forradalmárok öntudatos soraiba sodorja, ahol eleget tehet proletárkötelességeinek.

Akár így, akár úgy árt a burzsoázia elnyomási és rablási eszközeinek, a militarizmusnak, vagy „bűntetteivel" a fennálló társadalmi és gazdasági rendnek — mindenképpen csak a mi ügyünket, a forradalom ügyét szolgálja. Az imperialista hadsereg szökött katonája életét kockáztatja, s ebben az önfeláldozásban több nemes bátorság, öntudat és áldozatkészség van, mint azoknak a vágóhídra hajszolt katonáknak baromi tehetetlenségében, amellyel odadobják drága életüket a kapitalizmus parancsára, a kapitalizmus érdekeiért. A szökések szaporodása, a tömegek dezertálása ássa meg az imperialista hadsereg sírját, amelyből nincs többé feltámadás soha. A dezertálás a forradalom munkáját segíti elő és könnyíti meg, a rombolás nagy munkájában ezek az első csákányütések, amelyek alapjában rendítik meg a burzsoázia legfőbb hatalmi szervezetét.

De vannak — és ezt nemcsak a legnagyobb sajnálattal, hanem a legmélyebb felháborodással kell megállapítanunk — a forradalomnak is szökött katonái. A számok megállapítása nem is fontos, hogy sokan vannak-e vagy csak elenyésző kevesen. A legszomorúbb, hogy vannak. Nemcsak a forradalmi hadseregben találhatók ezek a szökevények, hanem azok soraiban is, akiket

fontos, felelősségteljes állásba emelt a proletariátus bizalma.

Ha szórványosan, ha elvétve is, de találkozhatunk velük. Onnan szöktek, ahol nem hitvány tőkésérdekért folyik patakokban a proletárvér, ahol nem hátsó gépfegyvertűz biztatta a rabszolgakötelességre kényszerítetteket, hanem ahol proletárérdekek sorsa dől el, a világ összes elnyomott proletárjaié. Nem a bankárok és gyárosok milliárdos profitjáért kell a halálba rohanni ott, hanem a munkások és földtelen parasztok hatalmát, a dolgozó milliók jövendő létét és boldogulását kell védelmezniök.

És mégis megszöknek! Mégis megfutamodnak!

A proletárérdekek hitvány árulóinak e gaz tettére nincs mentség, nincs magyarázat. Aki a proletárforradalom árulójává lesz, az önmagát árulja el. A proletariátus e nagy harcában a saját erejére van utalva, támogatásra, segítőtársakra nem számíthat semerről sem. Ha körültekintünk, amerre csak a szem ellát, mindenütt ellenségeink állanak súlyos vértezetben, állig fölfegyverkezve, készen, mint az áldozatra leső vadállat, megölni, megfojtani, széttépni, fölfalni a munkások és földtelen parasztok ifjú, forradalmi hatalmát. A munkásság csak önmagát szabadíthatja fel, s annál súlyosabb, annál szégyenletesebb, ha a mi sorainkból kerülnek ki gyávák, szökevények, árulók.

Hiába is kutatnánk az okát, sohasem lehetne megtalálni, hogy mi készteti ezeket az embereket a gyáva árulásra. Az életüket féltik-e, amely — ha vesztükre dől el a harc — amúgy sem az övék? A bérenc banda drágán megfizetett fegyvergolyója vagy szuronya riasztgatja talán? Hogyan lehet félni emberektől, akiket a saját árnyéka is rémít, az álmuk se nyugodt, a lelkük

riadását is arany csengése, bankó suhogása csitítgatja? Vagy a saját erejükben, a forradalmár lelkifölényében kételkednek, amely megingathatatlan és legyőzhetetlen?

Csupa kérdés, amelyre megadni a választ túlságosan nehéz vagy egyáltalán lehetetlen. Talán könnyebb volna megfelelni arra, hogy miért fehér a fehér és miért fekete a fekete. A forradalom katonája igaz ügyért harcol, a hitének, meggyőződésének erősnek, megingathatatlannak kell lennie, mint a sziklának, amelyet évezredek hulláma csapdos. A forradalom katonájának csak egy társa van: a fegyvere, s a halált nem félnie, hanem szeretnie kell.

A halál csak akkor borzalmas, akkor megdöbbentő, midőn oktalan célokat, idegenek aljas érdekeit szolgálja. De ölni, gyilkolni az apáink, a testvéreink, a gyermekeink, az önmagunk érdekeinek védelmében; feláldozni életünket önmagunkért, egy szebb, dicsőbb, boldogabb életért: van-e ennél szentebb, lelkesítőbb, fölmagasztalóbb?! Élni, szenvedni, elpusztulni rabságban, koldusnyomorúságban, nem élet. Az élet, ami után mi vágyunk, mi törekszünk, amiért mi harcolunk, az csak a halál nyomán születhetik meg. A halál a mi jó barátunk. Ez hozza számunkra az új életet, a jövő életét, amelyhez az út csak előre vezet, mindig és mindenkoron, törhetetlenül és rendületlenül, ezer veszélyen át is csak előre. A gyávák, a hitvány férgek, a kukacjelleműek, a harc elől, a mi felszabadító, szent küzdelmeink elől megfutamodók nem közénk valók. Nincs számukra hely. A halál elől futó, rongy árulók bére nem is lehet más, mint a halál. Akik féltek ismeretséget, barátságot kötni a halállal, vegyék el jutalmul a mi fegyvereinktől a megváltó golyót.

A forradalom útja nyílt és egyenes. Előre vezet,

csakis előre — a diadal, a győzelem felé. Forradalmi katonák, végezzetek gyorsan és könyörtelenül a megfutamodókkal, s aztán előre. Szempillád meg ne rezzenjen, kezed meg ne remegjen soha: — a halál útja a győzelem felé vezet.

Szociális Forradalom, 1918 augusztus 10. 36. sz.

Kétféle hang

„Az ötödik hadiév, amely ma kezdődik, a német népet további nélkülözésektől, megpróbáltatásoktól nem fogja megkímélni."
(Vilmos császár kiáltványa a „Német néphez", 1918 július 31-én.)

Megszólalt a császár. A Nagy, a Hatalmas, a Győzedelmes, a Világhódító. És beszélt a diadalokról, a sikerekről, a babérokról, amelyeket milliók halála szült; az új küzdelmekről, amelyek jóelőre is gyönyörrel töltik el vérszomjúhozó lelkét, a békéről, amely soha nem képzelt, be nem látható messzeségben bujkál fegyverek zajától, véráradatok zúgó morajától egyre távolabbra űzve, és beszélt a nélkülözésekről és megpróbáltatásokról, amelyek „a német népet sem fogják megkímélni" az ötödik hadiévben sem. De hallgatott mélységes szótlansággal az újabb milliókról és milliárdokról, amelyek nem fognak elmaradni a világmészárlás további során sem a német imperialisták nyereségmérlegéből.

Megszólalt a császár, hogy régi hazugságokkal és újabb kitalálásokkal ámítsa népét. Megszólalt, hogy új lángra lobbantsa a régi gyűlölködés tüzének hamvadó parazsát, új halálba küldje, újabb véráldozatokra sar-

kallja vértől iszonyodó, halálra fáradt munkások és parasztok szánalmas millióit.

Négy év nagy idő. Megváltoztatta még a császár hangját is. A császárét, aki a világborzalmak előestéjén kardját villogtatva együtt üvöltött a részeg utcai csőcselékkel, Németország minden „ellenségének" elpusztításáért. S most, négy év pusztítása után, végtelen csalódással csak azt állapítja meg, hogy bizony „haszontalanul" folyik a vér, négy év győzelmes harcai csak a „világot pusztították el", de az ellenség még mindig él, még mindig hajthatatlan, még mindig nem akar a békéről hallani sem. A berlini királyi palota erkélyén négy év előtt kivont kardot talán már vissza is dugná hüvelyébe a császár, de nem lehet, „küzdenünk és dolgoznunk kell, amíg az ellenség kész elismerni életjogunkat".

Milyen más volt az a hang, amely négy év előtt tüzelte az Unter den Linden söpredékhadát! Már nem a világ rablláncbaveréséért, nemzeteknek a föld színéről való eltörléséért tajtékzik a felséges császári száj. Már megtanult szerényebb lenni. Már kérni is tud, sőt könyörögni is. Nem is a győzelemért, hanem az életért, az élet jogáért!

Négy év valóban nagy idő. Ennyire volt szükség, hogy eloszoljon a mámor köde a császári szemek elől, de sajnos, ennyi kellett, hogy felébredjen mélységes álmából a mesterségesen álomba szenderített német nép is, a vérét vesztett német proletariátus sokmilliós tömege.

*

Már megszólaltak a német katonák is. A császár hűséges, alázatos, félelmet nem ismerő, haláltól vissza

nem rettenő, kutyafegyelemre dresszírozott német katonái. A világöldöklés ötödik éve szólaltatta meg őket is, s ha merész, bátor szavukat nem hirdetik is a német burzsoázia lapjainak milliói, mégis el fog jutni a világ összes elnyomottjainak fülébe.

Azt tették a német katonák, amit tett az orosz proletariátus már másfél évvel ezelőtt, s azt mondták, amit hirdet a szocializmus örök idők óta:

„Elég a vérből! Le a háborúval!
Békét és kenyeret követelünk!"

Nincs immáron szó a jövendő diadalittas reményeiről, nyoma sem található az „ellenség" gyűlöletének — a német katonának nem kell már a győzelem, nem akarja meghódítani a világot, nem akarja tovább viselni a „nélkülözések és megpróbáltatások" pokoli terhét: a német katonák tömegesen, ezrével dobják el fegyvereiket. A germán Waffenrock[1] alatt megdobbant a proletárszív, újraéledt a négy évig alvó proletáröntudat, s harsányan kiáltják most hóhéraik felé:

„Nem akarunk harcolni tovább!"

Négy év nagy idő. Nemcsak a császár hangja változott meg ez idő alatt, de más hangon beszél már a császár büszkesége, a német hadsereg is. Milyen csöndes, szerény lett a császár hangja, s milyen nemes öntudatú, büszke harsánysággal szól a katonáké:

„Nem akarunk harcolni tovább!"

De ne értse félre senki ezt a jelszót! A német katonák nem mondtak le ezzel végleg a harcról, sőt a küzdelem-

[1] A katonai díszzubbony német neve.

nek új módjával kötöttek új, elválaszthatatlan, örök szövetséget.

Csak a burzsoázia, a porosz junkerek és milliomos iparbárók érdekeiért nem akar harcolni többé a német proletárkatona, csak a Kruppok hazájáért nem akar meghalni, de ugyanakkor holtomiglan jegyezte el magát minden egyenruhás német munkás és földtelen paraszt a harcok-harcával, a polgárháborúval, amely egyedül hozhatja meg fölszabadulásukat a kapitalizmus járma alól, az imperialista őrület négy év óta dühöngő borzalmaitól.

Nem akarunk harcolni tovább! Az imperialista hadsereg katonáinak ez a halálos ítélete véglegesen szakítást jelent a német proletariátus és a burzsoázia között, de egyben szövetkezést is a forradalommal, amelynek harc az eszköze, vér jelzi az útját, és diadal és igazi béke koronázza.

A német katonák eldobták a fegyvert, amelyet a császár adott nekik. De föl fogják venni, meg fogják ragadni a fegyvert, amelyet a forradalom ad kezükbe. A császár testvérgyilkos fegyvere utált és gyűlöletes. A forradalom büszke fegyvere azonban jó barát, ezt nem gyűlölni, hanem szeretni kell. A forradalom fegyvere halált oszt és életet teremt. Orosz testvéreink küzdelméből megtanulhatta ezt a világ egész proletariátusa, s nem lehet más a német munkás-katonák jelszava sem:

„Le az imperialista háborúval! Éljen a polgárháború!"

Szociális Forradalom, 1918 augusztus 14. 37. sz.

Ave Caesar!

Ukrajna lázadó rabjai köszöntenek téged!

Hallod-e a fegyverek vészes ropogását, ágyúk orkános bömbölését, halállal viaskodók irtóztató sikoltását, özvegyek és árvák könnyzivatarainak borzalmas morajját, elhalók utolsó átkát, utolsó sóhaját?!

Hóhérok hóhérja, latrok fejedelme, látod-e a vértenger árját, könnyek óceánját, gyötrő, kínzó szenvedések hullafödte halálgolgotáját?!

Véres szemeidből töröld ki az álmot! Hallod-e rablók patrónusa — a vészek harangja szól!

A forradalom szele zúgatja a harangokat. Ébrejd Caesar, neked szól a lélekharang!

Remegő kezeddel vond félre magad elől a mámor rózsás függönyét: nézz, láss, figyelj! Nem álom immár, hanem maga a szörnyű valóság, ami szemeid elé tárul.

Igen, igen, a te fiaid, a te katonáid azok, akik Ukrajna forradalmi zsarátnok-fészkében testvérkezet nyújtottak föllázadó rabszolgák győzelmes hadának.

Nézd, a poltavai mezők virító zöldjében mint vész el a csukaszürke a parasztrongyok között, mint forr össze a szuronyerdő a kaszák rengetegével egységes, megingathatatlan, legyőzhetetlen hatalommá — munkások és parasztok nemzetközi hatalmává.

Nézd, a 23-as bakák és az ötös császárvadászok sapkagombján még a te neved kezdőbetűje ragyog, de gyűlöletük, elkeseredésük s forradalmi elszántságuk már a te szívednek irányította szuronyuk hegyét.

Rablók császárja, csípd meg a kezed, de jó erősen, ha talán kételkednél ébrenlétedben, mert mindez nem álom, nem mese, még csak nem is rémkép, mindez a való igazság: Ukrajna és Oroszország munkásainak és parasztjainak nem ellensége immár Ausztria és Magyarország koldus proletárja.

Nézz szét, mindenütt, amerre csak a szemed ellát: új ellenségek nőnek ki a földből. Herszonban egy egész divíziód rakta le a fegyvert, Ogyesszában három teljes ezreded szegte meg felséges parancsodat; Ausztria és Magyarország apróbb-nagyobb helyőrségeiben germán és török csordák küzdenek a te engedetlen csapataiddal; lengyel és galíciai városok táborai fogságból jött és új fogságba került harcos nyomorékjaid zendüléseitől hangosak; Breszt-Litovszk, Ogyessza és Przemysl vára zsúfolásig megtelt bebörtönzött, hűséges vitézeiddel; osztrák és magyar kaszárnyák udvarán osztrák és magyar forradalmár katonák életét oltják ki tömegesen a te fegyvereid; börtönök, fegyházak, mind-mind a te lázadó harcosaiddal vannak tömve; latrok Caesarja, nem alszol, vagy a saját szemeidnek nem hiszel?!

Nem parancs immár a parancs; hála neked gyilkosok császárja: — nem rémít immár a halál. Nem az aranygallér és az aranycsillag immár az úr a hadseregben, hanem a „katonák bizottsága", ugyanúgy, mint az Oroszországban történt. Hiába keresteti hadseregparancsnokságod a büszke ezredzászlót, amely tűnő hold módjára tűnt el nyomtalanul az ezreddel együtt — rongyokra tépve, sárba taposva rég a Máriás lobogó,

nyakát szegve rajta Felséged hivalkodó, gőgös kétfejű sasa.

Vörösesen patakzik a vér, vörösesen izzik a tűz, amely forradalmárok harci energiáját heviti, vörössé vált az osztrák-magyar lázadó katonák lobogójának is a színe. Nem kétfejű sas és nem Máriás imádságok aranyos betűi díszítik, hanem a forradalom izzó jelszavai ragyognak le rajta.

Látod-e Caesar? Vérvörös a te fiaid, a te katonáid harci lobogója s vérvörös a szuronyok hegye, de többé nem ukrajnai parasztok és munkások, hanem igazi ellenségei, igazi elnyomói: a te pribékjeid vére festette pirosra.

Alszol-e Caesar? A forradalom szellője elűzte-e álmaidat? Mostanában ilyen szellők fújnak Keletről, ahol most vérvörösen kel föl a nap, hogy a vér még vörösebb izzásában nyugodjon le Nyugaton.

Hóhérok fejedelme, te tetted temetővé Ukrajna földjét; itt ássák meg sírját a te hatalmadnak is. Milliók vére nem hullhat hiába; ez a véráradat sodorja majd magával trónodat és minden házadnépét.

Ma még csak ezredek, divízók tiporják sárba a Máriás zászlót, tépik szét parancsodat és ölik meg rabszolgahajcsáraidat, de holnap, holnapután már vörös lobogó leng egész hadsereged, egész birodalmad felett.

Ave Caesar! Ukrajna rabszolgabilincseitől szabaduló munkásai és parasztjai köszöntenek téged. Csak küldjed, küldjed minél gyorsabban, minél tömegesebben Vörös Ukrajna rabláncot nem tűrő földjére vitéz csapataid, jó helyre jönnek, a forradalom vörös földjére, a világ összes elnyomott proletárjainak páratlan iskolájába. Itt születik, nő, acélosodik a proletáröntudat, a proletárérzés még a csukaszürke zubbonyok alatt

dobogó katonaszívekben is. Ukrajna földjén vajúdik most a jövő, amelyben nincsenek cézárok, nem lesznek rabszolgák, nem lesznek elnyomók és elnyomottak.

Félj, reszkess ettől a földtől, pribékek ura!

Szociális Forradalom, 1918 augusztus 28. 41. sz.

Reszkessetek!

Olasz repülők keringenek Bécs fölött, francia és angol csapatok aratják véres diadalaikat a német csapatok fölött. Rémület ült ki még a magyar arcokra is. De nem a hadiveszedelmek rémülete. Az új félelmek mellett eltörpül az olasz repülőgép kattogása, letiportak borzalmas halálhörgése, győzők diadalüvöltése. Más az, ami az ajkakra fagyasztja a mosolyt, némává szorítja a torkot, remegővé teszi a kezet, amely gyilkoló szerszámokat szorongatott eddig vagy aranykincseket számolgatott. „Kísértet réme járja be Európát: a kommunizmus kísértete."

Szinte látni lehet, mint remeg a toll a Budapesti Hírlap firkásza kezében, midőn halálsápadtan rója a sorokat, amelyeket vészriadónak szánt a fenyegető „államveszedelmek" ellen, s a halálrarémülteket akarja vele még jobban megrémíteni. A „kommunizmus kísértete" veti előre árnyékát a B. H.[1] hasábjain is, amelyen kétségbeesett erőfeszítés hangja hivogatja az utolsó szalmaszál-segítségeket a biztos pusztulás ellen.

Nevezzék is ezt bárminek, „államveszedelmes irányzatoknak", „lelketlen izgatásnak" vagy „hitvány haza-

[1] Budapesti Hírlap.

árulásnak", a tény letagadhatatlan és megmásíthatatlan: Magyarországon a helyzet annyira megérett, hogy a forradalom kitörésével komolyan számolni kell.

„Ne áltassuk magunkat!" — mondja a B. H. — „Nem halljuk-e lépten-nyomon: «Bár lenne valami, ha mindjárt forradalom is! Csak végét vetni ennek a nyomorúságnak.»"

A hazugságon hizlalt burzsoá újság a rémület lázában már igazat is beszél. A magyar fekete huligánok hivatalos lapja a félelem halálos delíriumában még őszinteségre is merészkedik.

„Ha mindjárt forradalom is..." Ez a gondolat uralja most a lelkeket, akik a fölszabadulás fönséges pillanatát lesik, várják, akiket a nagy-nagy nyomorúságok ábrándítanak ki a hazafias frázisok butító mámorából, akiket a magyar lapok dajkameséi, orosz rablóhistóriái, a forradalom borzalmainak és pusztulásainak millió és millió színes variációi sem rettentenek már vissza az egyetlen reménytől, amelyhez immár így fohászkodnak este-reggel: „Forradalom, jöjjön el a te országod..."

*

Az imperializmus világot behálózó frontján még javában dúl az ádáz harc, a friss véráradatok új meg új medreket mosnak keresztül-kasul a földön, millió özvegyek és árvák könnye végtelen óceánokká dagad az új könnyzáporoktól, s máris új háború készülődik, a mostaninál sokkalta véresebb, sokkalta kegyetlenebb. Az imperialisták háborúja szerte e nagy világon átalakulóban van — polgárháborúvá.

Nem riasztgat ma már a franciafronti vereség, az új olasz offenzíva kilátása sem nyugtalanít. Kelet felől

közeledik a kísértet: „a kommunizmus kísértete". Ez ellen hordozzák most körül a véres kardot, ennek üzen háborút a honvédelmi miniszter. A huligán sajtó kongatja már a vészharangot: „Burzsoá lelkek, reszkessetek!"

Halljátok-e hitvány remegők: a forradalom „felszabadítja a bűnös elemeket, amelyek előtt sem az élet, sem a vagyonbiztonság nem szent, a forradalomban a szülőknek dugdosni kell kisgyerekeik részére a betevő falatot, rettegnie kell a hajadonnak az ártatlanságáért és a tehetetlen nyomorult aggastyánnak az életéért!" Reszkessetek, mert a forradalom „elpusztítja a pénzügyi, ipari és kereskedelmi életet és így bölcsőjében öli meg zsenge iparunkat és kereskedelmünket!" Halljátok-e „a varjúk károgását, amint éhes csapataik a fejetek felett keringenek, hulláitokra várva, hogy kivájják szemeiteket?! Rettegjetek az internacionalizmustól, amely elpusztítja ezeréves szép magyar hazánkat, és ellenségeink zsákmányává teszi."

Zúgnak a harangok, a vészkürtök riadója harsog. Talpra magyar, talpra, itt a forradalom!

*

Hivatalos hírnökök adják tudtul, hogy fegyveres hajtóvadászatot rendelt el a magyar királyi honvédelmi miniszter úr a „fölfegyverzett" katonaszökevények ellen, akik mind-mind „gonosztevők", s nem is érdemelnek mást, mint hogy lelőjék őket. A sötét szobába zárkózott gyávák szokása, hogy füttyszóval riasztgatják el saját félelmüket. A honvédelmi miniszter is ágyúkat vontat fel a verebek ellen. Vagy talán ezek a szökevény verebek nem is verebek?!

Korai még a készülődés, miniszter úr! Vagy talán

nagyon is késő, s ez esetben a kakastollas hajtóvadászat már semmit sem segít. Nagyon sok tanulságos dolgot is ír a B. H., éppen az önök számára, miért nem okulnak rajta?

„A forradalom szekerébe fogott lovak szájában nincs zabla!" Ezt még a B. H. is tudja. Vigyázat, mert a zabolátlan lovak végigszáguldanak a forradalom minden ellenségén, ha tábornoki ruhát visel is, és ha magyar királyi honvédelmi miniszteri bársonyszékben ül is!

„Az államveszedelmes irányzatokat nem lehet a frontszolgálattól menekülő, minden szociális érzék nélküli, protekciós egyének antibolsevisztikus propagandájával ártalmatlanná tenni." Ezt se mi mondjuk, hanem az önök sötét tollforgató rémhírnökei, akik mint a süllyedő hajó patkányai, legszívesebben — menekülnének.

De a menekülés útja el van vágva. Az utolsó szalmaszálat messze sodorta az ár. Hullára éhes sasok kóválygognak a levegőégben.

„Protekciós egyének antibolsevisztikus propagandája" mit sem segít ma már a forradalom hullámai ellen. Agyalágyult hadbírák bosszútól lihegő ítéleteit csak a gyáva tehetetlenség szüli. A burzsoá állam minden erőfeszítése s az elnyomatás minden eszköze: csendőr, rendőr, börtön, golyó és akasztófa, mind-mind hitvány bábjátékok csak a proletárforradalom fergeteges, haragos útjában. Napok vagy talán csak percek, pillanatok hiányoznak még, s a forradalom tisztító árja megindul Keletről, hogy végigsöpörjön az egész világon . . .

Távol, Keleten, új nap van fölkelőben. Izzó vörös fénye messzire világít. E nap eljöveteléről szól a Kommunista Kiáltvány:

„Reszkessenek az uralkodó osztályok egy kommunista forradalomtól! A proletárok csak láncaikat veszíthetik, de cserébe nyerhetnek egy egész világot."

Szociális Forradalom, 1918 szeptember 7. 44. sz.

A „jó fiúk"

Milyen szép, nemes és megható is volt az, midőn a felséges fülek meghallották az örvendetes hírt, hogy a Magyarországi Szociáldemokrata Párt kongresszusán győzedelmeskedett „a munkásság józan belátása", és újraválasztották a császári és királyi valóságos belső titkos vezéreket. És most, hónapok után, megnyugtató örömmel állapíthatjuk meg, hogy a császári kegy nem hiába sugárzott a magyarországi munkásság vezetőire. Habsburg Károly nem ok nélkül örült, hogy a munkásságot továbbra is Kunfi[1] és Garbai[2] vezetik az orruknál fogva.

Sőt, napnál világosabban az is megláthatő ma már, hogy nemcsak a császári kegy elnyerésére irányult a pártvezérek minden törekvése — hanem, mint ez a

[1] Kunfi Zsigmond, dr. — jobboldali szociáldemokrata vezető. 1918-ban a Nemzeti Tanács tagja, 1918 október 31-től 1919 január 18-ig munkaügyi és népjóléti miniszter. A Berinkey-kormányban 1919 március 21-ig közoktatásügyi miniszter. A Tanácsköztársaság idején június 24-ig közoktatásügyi népbiztos.

[2] Garbai Sándor — szociáldemokrata vezető. 1907-ben az Országos Munkásbiztosító Pénztár elnöke. 1918 október 31 után az Országos Lakásépítési Bizottság elnöke. A Tanácsköztársaság idején a Forradalmi Kormányzótanács elnöke. A Peidl-kormányban közoktatásügyi miniszter.

hivatalos Népszava augusztus 23-i számának vezércikkében olvasható — „a szakszervezeti és politikai mozgalom vezető férfiai emberfölötti munkát végeztek", hogy megnyerjék a kormány és a munkaadók kegyét is. Az arcátlan árulásnak legfényesebb bizonyítékait a Népszava csaknem mindennapos öndicséretei szolgáltatják, amelyek panasznak készültek ugyan, de csak a „Fáni, te nem panaszkodol, hanem dicsekszel . . ." elv szemmeltartása mellett. Szinte azt kell hinnünk e cikkek elolvasása után, hogy a munkásvezéreknek nincs is egyéb kötelességük, mint hogy gátat vessenek a munkásság jogos elégületlenségei kitörésének, s ezzel gátat vessenek a munkásság jogos érdekei érvényesülésének.

Milyen büszkén ragyoghatott a császár szeme, talán még könnybe is lábadt a felséges örömtől, amikor azt olvasta a Népszava augusztus 25-i számának vezércikkében, hogy a munkásvezérek „csak élére állottak a kitört mozgalmaknak, éppen azért, hogy visszatartsák a tömegeket a meggondolatlan cselekedetektől". De augusztus 29-i számában még tovább megy őszinteségében a Népszava, és itt már egyenesen azt mondja, hogy a kormány tudja és

„tudják a gyárosok is, hogy a termelés viszonylagos zavartalansága a háborús, nehéz viszonyok között jórészt annak köszönhető, hogy a szakszervezeti vezetők igyekeztek az elégedetlen — és teljes joggal elégedetlen — munkásságot kétes eredményű kitörésektől visszatartani".

Ez már világos beszéd. Félreérteni e büszke szavakat a legnagyobb rosszindulattal sem lehet. E sorok mögött féltéglával veri mellét a sok munkásvezér, akik istenre, Wekerlére és a jó gyáros urakra hivatkoznak tanúként,

hogy ők milyen „jó fiúk", akik a légynek se ártanak, még gondolatban sem, s még imájukba is belefoglalják a derék munkaadók nevét.

Hát nem mi voltunk-e azok — kiáltoznak minduntalan e derék forradalmárok —, akik leszereltük a munkásság mozgalmát? Hát nem mi voltunk-e azok, akik annyiszor bocsátottuk áruba a magyarországi proletariátus bőrét és birkatürelmét? Hát nem mi voltunk-e azok, akik a hazugság és ámítás korbácsaival hajtottuk vissza a munkapadhoz, a robothoz az éhező munkások sztrájkoló százezreit? Hát nem mi voltunk-e azok, akiknek teljes sértetlenséget és bűnbocsánatot ígért Szterényi hajcsármunkánk fejében? Hát nem mi voltunk-e azok, akik elárultuk a szocializmust, elhagytuk az osztályharc útját, sőt, meggátoltuk a „teljes joggal elégedetlen" munkásságot is abban, hogy e harc útjára lépjen?

Ha e derék férfiakat, akik annyi arculcsapás, annyi keserű csalódás után is mint hűséges ebek még most is a császár, a kormány és a gyárosok kegye után futnak, megkérdeznénk, hogy mi a munkásvezér kötelessége, akkor bizonyára gondolkozás és szemrebbenés nélkül, imádság módjára rebegnék el a betanult szentenciát:

A munkásvezérek hivatása a munkásmozgalmakat leszerelni, és megakadályozni minden olyan törekvést, amely a gyáros uraknak kárt okozna vagy a magas kormány elégedetlenségét vonná maga után.

A Magyarországi Szociáldemokrata Párt vezetősége „meggondolatlan cselekedetnek" tart minden munkásmozgalmat, „kétes eredményű kitörésnek" minősít minden biztos sikerrel kecsegtető harcot, s bár elismeri az elégedetlenség „teljes jogosságát", mégis az Úr jámbor szolgáinak hazug álarcába burkolódzik, és kenettel-

jes hangon hirdeti a krisztusi lemondást, a szegénységet, a megelégedettséget és a nélkülözések fönséges szépségét, mint az egyetlen utat, amely a túlvilági boldogsághoz s a kormány és gyárosok teljes elismeréséhez vezet.

„A kommunisták gyalázatnak tartják nézeteik és szándékaik eltitkolását" — mondja a Kommunista Kiáltvány. De nagy hiba volna azt gondolni, hogy ez a becsületes és egyedül helyes szempont vezeti talán a magyarországi szocialista vezéreket is, midőn az önmaguk gyalázatosságáról rántják le a leplet. Nem, a világért sem szabad meggyanúsítani őket ezzel, sem pedig megsérteni a kommunistákkal való összehasonlítással. A magyarországi munkásvezérek egészen más utakon járnak. Ez a hajlongás, megalázkodás, az árulás a felsőbbség kegyét keresők útja.

Ezen az úton azonban Magyarország munkássága nem sokáig követheti vezéreit. Lehetetlen, hogy a Népszava arcátlan önbeismerései föl ne nyitnák a proletariátus szemét, amely meg kell hogy lássa, mi lappang a sorok mögött, mi rejtőzködik a vezérek hitvány tettei mögött. Az utca prostituáltjainak szemérmetlen fölkínálkozásai az előttük elhaladó ismeretlen férfiaknak a tisztesség csimborasszója a pártvezérek szégyenletes felkínálkozásához képest, amelyben a talpnyaló eb alázatosságával lesik, várják uruk, parancsolójuk moccanását, hogy — jót rúgjon beléjük.

„Tudja a kormány és tudják a gyárosok is", hogy milyen aljas, szolgálatkész a magyarországi szociáldemokrata párt vezetősége; tudja a kormány és tudják a gyárosok is, de tudja még a császár őfelsége is, hogy nem kell túlságosan aggódniok, míg a munkásság „józan belátásának" Garbai és Kunfi az őrangyalai.

Weltner Jakab[1] és Böhm Vili[2] a „meggondolatlan cselekedetek" fékezői. De meg fogja tudni a munkásság, megtudja az ország minden egyes elnyomott proletárja is, hogy kik a munkásérdekek árulói, kik a kormányok és gyárosok mindenrekész alázatos cselédjei, kik a szocializmus hóhérai.

Nem is kell sokat gondolkoznunk rajta. A vezérek maguk állnak ki a porondra, s mellüket verve büszkén ordítozzák:

Mi vagyunk azok, akik eladtuk a munkásságot, leszereltük a sztrájkot, a kormányólakba behajtottuk a birkanyájat!

Az őszinteségnek ez a hangja nem maradhat válaszolatlanul. A megcsaltak, elámítottak, elárultak tudni fogják kötelességüket.

Szociális Forradalom, 1918 szeptember 11. 45. sz.

---

[1] Weltner Jakab — jobboldali szociáldemokrata vezető. 1918-ban a Népszava felelős szerkesztője. A Tanácsköztársaság idején ellenforradalmi tevékenységet fejt ki.

[2] Böhm Vilmos — jobboldali szociáldemokrata vezető. A vasmunkások szakszervezetének titkára, majd a szociáldemokrata párt vezetőségi tagja. 1918 október 31 után a Károlyi-kormány hadügyi államtitkára. 1919 január 18-tól március 21-ig hadügyminiszter. A Tanácsköztársaság idején a szocializáló bizottság vezetője, hadügyi népbiztos, a Vörös Hadsereg főparancsnoka. A Tanácsköztársaság megbuktatására szervezett ellenforradalmi összeesküvés egyik vezetője.

Bátrak helye a börtön

A proletariátus osztályharca nem történik áldozatok nélkül. Attól a ponttól kezdve, amikor az elnyomottak elégületlensége, a kizsákmányolás elviselhetetlensége először tör ki tettben, odáig, amíg az elégületlenség, ez az elviselhetetlenség-érzés egységes, elsöprő viharrá lesz, hosszú az út, sok az akadály. Az öntudatra ébredő proletárelőharcosok a tőkéseket és mindenfajtájú szolgáikat egyetlen tömör, a veszedelemnek teljes tudatában levő falává edzve találják szemközt magukkal, és a helyzetet még kedvezőtlenebbé teszi az, hogy magának a munkásságnak, a munkások hivatalos és hivatásos vezéreinek sorából támadnak önkéntes védelmezői, támogatói a létért, hatalmáért teljes erőszakkal küzdő uralkodó osztálynak. Az előharcosokra, a bátrakra lesújt a burzsoázia, fogságba veti, ítélettel börtönbe küldi őket, a hivatalos vezérek pedig szemeiket forgatják, és olyanformán beszélnek, hogy a „vezetők kötelessége a tömegeket a meggondolatlan lépéstől visszatartani".

Így aztán a háborúskodó imperialista államok mindegyikében ugyanaz a helyzet következik be; a munkásság marxista, forradalmi, kommunista vezetői a bátrak börtönében ülnek, míg az óvatosak, a jezsuiták, az

árulók nyugodtan kiélvezik a „szabadalmazott", uralkodóilag jóváhagyott szocialista vezérség minden javát. Scheidemann[1] és társai Németországban miniszteri székek felé kacsintgatnak, amíg Liebknecht[2] börtönben ül, Luxemburg Róza[3] internálva van, a független szocialisták[4], a „Spartacus" csoport[5] egész sereg tevékeny pártmunkása is ül. Az antant-hatalmak kormányszocialistái gyülekeznek, tanácskoznak, a miniszteri székekben ülő

---

[1] Scheidemann, Philipp — a német szociáldemokrácia egyik legismertebb jobboldali vezetője. 1918 végén és 1919 tavaszán részt vett a német munkások forradalmi mozgalmának leverésében

[2] Liebknecht, Karl — kimagasló német forradalmár. A „Spartacus" szövetség (lásd lejjebb) egyik vezetője, a Németországi Kommunista Párt egyik megalapítója. A világháború idején önfeláldozóan harcolt az imperialista háború, a szociálsovinizmus ellen. A parlamentben nyíltan felszólította a német munkásokat, fordítsák fegyvereiket az imperialista burzsoázia ellen. Tevékenységéért fegyházra ítélték. 1919 január 15-én a szociáldemokrata kormány biztatására fehérgárdista csapatok tisztjei meggyilkolták.

[3] Luxemburg, Rosa — a nemzetközi munkásmozgalom kiemelkedő harcosa, a „Spartacus" csoport egyik vezetője, a Németországi Kommunista Párt alapító tagja. A német imperializmus és az áruló szociáldemokrata vezetők gyűlölték lángoló forradalmi hite és nagy tömegbefolyása miatt. 1919 január 15-én Karl Liebknechttel együtt meggyilkolták.

[4] Németországi Független Szociáldemokrata Párt — centrista párt, 1917 áprilisában alapították a Németországi Szociáldemokrata Párt balszárnyából. Jelentős része 1920 decemberében egyesült a kommunista párttal. A jobboldali elemek a későbbiek során ismét beléptek a szociáldemokrata pártba.

[5] „Spartacus" szövetség — a Karl Liebknecht, Rosa Luxemburg, Franz Mehring, Clara Zetkin és más német forradalmárok által vezetett „Internacionálé" csoport egyik neve. A spartakisták forradalmi propagandát fejtettek ki a tömegek között az imperialista háború ellen, leleplezték a német imperializmus hódító politikáját és a szociáldemokrácia vezéreinek árulását. 1918 decemberében megalakították a Németországi Kommunista Pártot.

Hendersonok[1], a milliomos Vanderveldek[2], az amerikai üzletszocialista Gompersek[3] arcátlanul a munkásság nevében nyilatkoznak kormányaik vérszopó tervei és háborús politikája mellett, de az igazi munkásvezérek a „szabad" köztársaságokban is börtönök lakói.

Magyarország kormányszocialistáit sem háborgatja senki a nyugalmas munkásbiztosító igazgatói szobákban. Hogy Tiszáról meg Wekerléről és Szterényiről némileg gorombán nyilatkoznak és írnak, azt megbocsátják nekik. Hiszen ez nem fontos. A fontos az, hogy a tőkések lényeges érdekét ne bántsák, hogy a „munkásságot a meggondolatlan lépésektől visszatartsák". Vannak azonban a magyar munkásságnak másféle vezetői is, nem efféle „bremzelők", „visszatartók", nem is hivatásos vezetők. Ezek — a legutóbbi nagy sztrájkok óta ülnek. Landler Jenő dr-t[4] a júniusi sztrájkban tartóztatták le, Hamburger Jenő dr-t[5], Schneff

---

[1] Henderson, Arthur — angol politikus, a Labour Párt egyik jobboldali vezetője, a forradalmi munkásmozgalom és a Szovjetunió ellensége.

[2] Vandervelde, Emile — a belga munkáspárt és a II. Internacionálé egyik jobboldali vezetője. A világháború idején belépett a burzsoá kormányba. Később támogatta a Szovjet-Oroszország elleni intervenciót.

[3] Gompers, Samuel — az AFL reformista amerikai szakszervezeti szövetség vezetője, a munkásosztály árulója.

[4] Landler Jenő, dr. — a magyar munkásmozgalom kimagasló alakja. A szociáldemokrata párt baloldalához tartozott. 1918 júniusában a vasutasok sztrájkját szervezi, a sztrájk alatt letartóztatják. 1918 október 31 után a Nemzeti Tanács tagja, a Magyar Vasutas Szövetség elnöke. A Tanácsköztársaság idején belügyi népbiztos, majd a III. hadtest parancsnoka, később a Vörös Hadsereg főparancsnoka.

[5] Hamburger Jenő, dr. — a világháború idején a szociáldemokrata párt nagykanizsai szervezetének elnöke, az 1917-es éhségtüntetés és az 1918-as januári sztrájk vezetője Nagykanizsán. 1918 szeptemberében a pozsonyi hadbíróság másfél évi fogságra

Jenőt[1] még januárban, másokat, akiknek neve se került nyilvánosságra eddig, kit ekkor, kit máskor. A börtönben ülő bátrak száma nem is csekély. A Népszava szeptember 13-i száma felhívást intéz a magyarországi munkássághoz, hogy támogassák a letartóztatottakat és hozzátartozóikat. „Pozsonyban, Kassán, Aradon a magyar munkásmozgalom legbuzgóbb és legderekabb harcosai még mindig fogságban vannak" — írja a szociáldemokraták hivatalos lapja. Ne szóljunk most arról az ellentmondásról, hogy azon a helyen, ahol bizonyos büszkeséggel szokták hirdetni a munkásvezérek visszatartóztató, fékező tevékenységét, most legbuzgóbb és legderekabb harcosoknak nevezik azokat a bátrakat, akik éppen a fékezés, visszatartás népszavai munkásvezérerkölcsétől tértek el. De szólni kell arról az álszenteskedő, szemforgató módról, hogy a hivatalos szociáldemokrácia most segítésre, gyűjtésre jólelkűsködik az osztályharc elszánt vezetői érdekében. És mialatt ezt tele torokkal teszi, azalatt két kézzel tartja még ma is vissza attól az úttól a magyar proletariátust, melyen a munkásság felszabadítja önmagát, és segíthet a bátor előharcosokon is, kimentve azokat a burzsoázia börtönéből.

Ez az út a „meggondolatlan lépések" útja: a végigvitt osztályharcé, az el nem alkudott általános sztrájké, annak folytatásaként a fegyveres felkelésé, a proletárforradalomé!

Szociális Forradalom, 1918 szeptember 24. 49. sz.

ítélte. 1919 tavaszán a parasztság földfoglaló mozgalmát szervezte. A Tanácsköztársaság idején egyik földművelésügyi népbiztos.

[1] Helyesen: Sneff József — hosszú ideig a nagykanizsai szociáldemokrata pártszervezet titkára. 1918-ban részt vesz a januári helyi vasutas sztrájk szervezésében, ezért bíróság elé állítják.

Hóhérlégiók

A berlini császári palotában összedugja fejét a háború három szörnyetege: a császár, Hindenburg[1] és Ludendorff[2]. Évek óta vérben fürdő kezük új izgalomtól remeg, milliók átkaival koronázott fejükben új emberirtó tervek fornak. Új tervek a hatalomnak, a kizsákmányolás és elnyomás szörnyű rendszerének megtartására, mert a régi tervek frontján súlyos szakadás történt. Nem a francia fronton reájuk zuhogó csapások okozzák ezt az aggodalmat, ezt a gondot, hanem a vérrel és vassal, álnoksággal és erőszakkal eggyékovácsolt szövetségesgyűrű egyik láncszemének hirtelen kipattanása. Az a minden nyomást kitartó pánt, amely a béke címén kirabolt orosz proletárállam letépett részeire támaszkodva hajolt át Európa közepén be Ázsia szívéig, megszűnt egységes lenni.

Azt, ami a titkos diplomácia színfalai mögött, udvari és uralkodóházi alkudozások leple alatt rejtve maradt,

---

[1] Hindenburg, Paul von — német marsall, a világháború idején a német vezérkar főnöke. 1918—19-ben a szovjetellenes intervenció egyik kezdeményezője és támogatója. Mint köztársasági elnök (1925—1934) elősegítette Hitler hatalomra jutását.

[2] Ludendorff, Erich — német tábornagy. Az 1920-as évektől a fasizmus híve.

most már nem lehet titkolni. Az a sok ide-oda utazgatás, miniszterek, hadvezérek, sőt uralkodók lótásfutása Bulgáriába az utóbbi hónapokban, a bolgárok szabadulni igyekvő, a halálos szövetségi kényszer fojtogatását lerázó törekvéseinek lett volna gátja, megrekesztője. De Habsburg Károly és Kóburg Ferdinánd ölelkezései, „testvéri" csókjai nem változtattak a bolgár nép hangulatán, sőt, még csak a bolgár burzsoázia hangulatán sem. És szeptember utolsó hetében Bulgária, nem várván tovább még a monarchia békeajánlgató színjátékának a végét sem, búcsút mondott szövetségeseinek. Ment magában, egyedül, békét keresni. A macedón fronton sikerrel megindult francia-szerb offenzíva fenyegető hadseregének láttára a hat éve vérző Bulgária békeajánlatot tett.

Az orosz forradalom békeajánlata óta ez az első, váratlan nagy esemény a háború fertőjében vonagló Európának. Várakozással teljes eseménye a katonai diktatúra és tőkés meztelennéfosztás alatt nyögő proletariátusnak. De megrázó esemény ez az amúgy is bomlásnak indult rablószövetség számára is. Bulgária békeajánlata mögött ugyanis kiszámíthatatlan lehetőségek állanak. Nem csupán az, hogy a macedóniai fronton az antant-csapatok ellen osztrák-magyar meg német csapatokat kell küldeni a bolgárok helyébe. Nem csupán az, hogy ezzel a békéssé váló Bulgária megszakítja a német iga alá szervezett közép-európai szövetség áruelosztó, emberkihasználó közösségét, zökkentő gátat állít a török Ázsiából szerzett nyersanyagok behozatalának. Még nem is egyedül az, hogy ezzel könnyen meginoghat a recsegő-ropogó Törökország „hűsége" is, s nagyon valószínűen fellobban a bukaresti békekötéssel kirabolt Románia minden fojtott gyűlölete ismét. Nem

ez a legnagyobb veszedelem Berlin tanácskozóira, hanem az, hogy a bolgárok — katonai forradalommal is kapcsolatban álló —, hogy úgy mondjuk: „lázadása a szövetségesi hűség ellen" könnyen lázadássá nőhet, terjedhet tovább, be az amúgy is e betegségre hajlamos monarchiába, lázadássá az egész uralkodó hatalmat bitorló véres rendszer ellen. Az orosz forradalom a békével volt viselős, a bolgár béke esetleg forradalom magzatát hordja szíve alatt.

*

És Berlin éjszakájának lidércnyomásos három szörnye tinta helyett embervérbe mártott ujjal rendeletet, táviratot, intézkedést ír az új veszedelem ellen. „Osztrák-magyar és német csapatok sürgősen elindultak, hogy helyreállítsák a rendet és megerősítsék a bolgár kormányt az antant-seregekkel szembeni ellenállás lehetőségére." Így hangzik berlini hivatalos fogalmazásban a bejelentése azoknak az elhatározásoknak, amelyek gaz és őrült agyvelőkben, a hatalomban elgazult, mások pőrére fosztásában megőrült császári és hadvezéri agyvelőkben születtek.

Bulgária békét akar? Ugyanakkor, amikor farizeusi fintorral nyilvánosan émelyeg békés szándékaitól, békekészségeitől a monarchia külügyminisztere, parancscsal uszítanak „rendcsináló" hóhérokat a komolyabban békeajánlatra vetemedett szövetségesre! A bolgár kizsákmányolók, a bolgár tőkések már megelégelték a harcokat, és ingónak érzett hatalmukat gyors békekötéssel szeretnék szilárdítgatni? Züduljanak reájuk az eddig szövetséges csapatok, tanítsák meg őket arra, hogy a szövetségi hűség a bolgár burzsoáziát a német, az osztrák-magyar burzsoáziával együtt pusztulásra köte-

lezi! A bolgár katonák nem kérnek többet a háborúból! Idáig csak kihúzták, de most már elég volt, reákényszerítik tisztjeiket, kormányukat is — a békére!

Vilmos császárnak, Hindenburgéknak vannak kipróbált, megbízható eszközeik a rendcsinálásra. Engedelmes, esetleg durcásan, undorral, de engedelmeskedő csapatok. Osztrákok, szlovákok, magyarok, németek. Proletárokból, megnyúzott parasztokból szedett katonák. Akiket a háború járma annyira kivetkőztetett minden osztályöntudatból, akiket felvilágosító vezetőik annyira kijátszottak, tévútra taszítottak, hogy ma már nem is katonák, hanem a régi, züllésnek indult római zsoldoslégiók minden gaztettre kapható, vérszomjas, aljas gyülevészhadainak megrosszabbodott másai.

Ők azok, akik végigtapostak Szerbián, feldúlták Belgiumot, belegázoltak a balti tartományokba, megfürdöttek a finn proletariátus vérében, kiszaggatták a forradalmi ukrajnai parasztság és munkásság beleit, hogy az embertelenség, vérengzés és gazdagság vérpárás, hullaszagú habarcsából kenyeret dagasszon, aranyat facsarjon, düledező házát, trónját megtapassza a tőkések bandája. Ők azok, akik a földet visszaszedték a parasztól, a munkást visszaverték a gyárosok bilincsébe, háborút zúdítottak a békére szomjazók életébe. Nem katonák, hanem hóhérlégiók ezek. Hóhérai féltucat nemzet, tíz- meg tízmilliónyi proletár szabadságának. Vilmos reménye bennük van. Hindenburg terve rajtuk épül, Ludendorff szándékai velük számolnak. Bulgária békét akar? A bolgár elnyomottak felkeltek zsarnok kifosztóik ellen? Hajrá hóhérlégiók! Hajrá, rendet teremteni, új vérözönbe, halálharcokba hajtani Bulgária békéért rimánkodóit, új láncokba verni a szabadságra törekvőket! Hajrá, hóhérlégiók!

Vajon mennek-e még mindig? Nem teltek-e meg világossággal a fekete tömlöcbe borult elmék? Az orosz forradalmi tűzhely vörös fénye mégse ragyogott-e be a sötét lelkekbe? Csakugyan végighordozzák Európán a munkásság gyalázatát, csakugyan belegázolnak részegen, baromian minden szabadságba, összeforrasztanak minden szétpattantott láncot?! A bolgár mezőkön eldőlhet a kérdés. Az odaküldött rendcsináló csapatok, a háború folytatását, a békeakarat ellen kierőszakolók útját, tettét várja ma feszülten figyelve Európa proletariátusa. Még lehetnek két ellenkező véglet kifejezői. Hősei a proletárok forradalmának, a béke fegyveres diadalának, ha odaállnak az elnyomásból kitörők mellé. És hóhérok továbbra is, egyre jobban belefullasztva a kivégzett népek vértengerébe önmagukat, önnön felszabadulásukat is!

Szociális Forradalom, 1918 október 2. 51. sz.

Szól a lélekharang

A német birodalmi kancellár magára erőltetett diplomáciai fagyos közönyösséggel közölte a birodalmi gyűlés főbizottságával: „Kellő számú német és osztrák-magyar csapatok vannak útban, hogy a hadihelyzetet rendreállítsuk Bulgáriában." A rendcsinálók még meg sem érkeztek, vagy talán még csak el sem indultak, s máris újabb kijelentés hangzott el a német fővárosban. Ezúttal a török beszélt, ugyancsak hideg diplomáciai előkelőséggel, s bizonyára arcának egy izma sem rándult meg, midőn közölte a német kormánnyal: „Törökország megkezdte a béketanácskozásokat az antantállamokkal, és tekintettel a bulgáriai eseményekre, kénytelen ezeket a tanácskozásokat forszírozni." A birodalmi kancellár hideg közönyössége azonban alighanem megtört e szavak hallatára, amelyek nem jelentenek egyebet, mint a lélekharang megkondulását a német imperializmus fölött.

Váratlanul, villámcsapás-szerűen roppant össze a hatalmas épület gerendaszerkezete Bulgária kilépésével a négyesszövetségből, s hogy ez a kis roppanás maga után vonta egy nagyobb, erősebb alaposzlop kidőlését, az csak azokra hathat meglepetésszerűen, akik bekötött szemmel kísérik figyelemmel az eseményeket és isteni

eredetre vezetik vissza a szent diplomáciai szövetségeket.

Pedig maga Talaat pasa, a török nagyvezér mondotta a minap egy magyar újságírónak, hogy „más a teória és más a praxis". Más az elmélet, más a szó és más a gyakorlat, más a tett is. Törökországot is hű szövetségesi eskü kötötte a német iparmágnásokhoz mindaddig, amíg a német fegyverek erejétől kellett remegni magának Törökországnak is. De hol van már a büszke germán fegyverek dicsfénye? Elfogyott a fogyóholddal, s Törökország most, a süllyedő hajóról menekülő patkány példáját követve, eszeveszetten fut, rohan — kegyelmet könyörögve az antantfegyverektől.

Még csak alig néhány napja, hogy így beszélt Talaat pasa, a derék szövetséges: „Számtalanszor adtunk kifejezést békekészségünknek, de miután ezen az úton eredményt eddig nem érhettünk el, nem marad más hátra, mint tovább is kitartani ugyanabban a fegyvertársi szövetségben és hűségben, mint eddig." Milyen könnyen repülnek a szavak, a nagy, súlyos ígéretek, amelyeket szerteűz mint könnyű futófellegeket az első antant-győzelem, s ugyanaz a Talaat pasa, aki tegnap még „fegyverbaráti szövetségről és hűségről" regélt, ma már az antanttal alkudozik, hogy minél épebb bőrrel meneküljön meg a veszély örvényéből.

A „nagy kitartás" csak addig tartott, amíg a bolgár nép egy hangosabbat nem kiáltott, hogy: „Elég!" És e szóra a vér megfagyott a török diplomaták ereiben is, s mintha örökké némák lettek volna, úgy feledkeztek meg hangos ígéretükről, az örök hűségről, a soha meg nem szűnő fegyvertársi kötelezettségről. Vészes sikításként hallatszik a szó: „Mindenki a mentőcsónakokba!" A menekülés útja minden oldalról el van vágva, de

azért nekiindul minden épkézláb, hátha keresztülvergődhetik a lehetetlenségen.

Bulgária a vakokat vezető világtalanok biztonságával járja elöl az utat. És a nagy bizonytalanságban lihegve rohan utána az Ottomán-birodalom. Pedig nem lehet kétség az iránt, hogy a kegyelemre váró, sebzett balkáni nyomorékokkal szemben nem ismer kegyelmet az antant, s ha mérgezett tőrét nem is döfi a szívébe, hogy egyszerre végezzen vele, de mindenesetre megteszi neki azt a szívességet, hogy kínok kínszenvedésével, hosszú, tartós időn át ölje, sanyargassa.

Így fut, rohan a nagy kapitalista államok gyönge, védtelen kizsákmányoltja az egyik rabszolgaságból a másik leigázottságba, a német imperializmus ölelő karjaiból a francia-angol rablók fojtogató ölelésébe. Menekülésnek látszik ez a próbálgatás, pedig csak szánalmas vergődés a valóságban. És a vergődésnek kínszenvedés lehet csak a vége.

A germán világuralomról szőtt álmok így roppannak össze napok, órák, sőt pillanatok alatt. Az utolsó perceit élő világhatalmi hóbort kártyavára nem nyújt immár menedéket az apró élősdieknek, a német takaró nem védheti az osztrák-magyar rablók érdekeit sem. Tegnap Bulgária, ma Törökország és holnap... holnap jönni kell a többinek is. Az ürgelyuk színültig telt a vízzel. Nem késhetik már az sem soká, amikor császári koronák hullanak le a büszke fejekről, s a cifra koronákkal együtt lehullanak az üres fejek is.

A proletariátus, amely szótlanul tűrt, szenvedett, pusztult, vérzett éveken, sőt évtizedeken, évszázadokon át, nem, nem lehet néma szemlélője a birodalmak pusztulásának, országhatárok máról holnapra való változásának. A recsegve, ropogva összedűlő várfalak csak az

átkos régi rendszert sodorhatják el a föld színéről, de nem temethetik maguk alá a dolgozók százmillióit, akiknek győzelmét jelenti ez a pusztulás. A proletariátus nem várhatott semmit a diadalmámorában már-már őrjöngő germán imperializmus győzelemrejutásától, és nem veszíthet semmit sem kínzó uzsorásai, gyilkos elnyomói bukásával. A proletariátus csak láncait veszítheti el, de helyébe nyerhet egy egész világot.

Kétségtelen az, hogy a germán világuralmi őrület pusztulása az angol-francia-amerikai kapitalista rabságot jelenti a világra nézve. Az új veszedelem nagyságát leértékelni legkevésbé sem szabad, de egy régi, nagy ellenség végleges kidőlése a harcolók sorából csak még jobban megerősíti bennünk a hitet, hogy a proletariátus egyesült ereje, a világ elnyomottjainak új szövetsége diadalmaskodni fog az új hatalmasságok fölött is. Amint az orosz proletariátus példája nem marad követés nélkül, a német és az osztrák-magyar proletariátus forradalma sem marad hatás nélkül az angol, francia, olasz és amerikai proletariátusra. Az orosz proletariátus győzelme a világ összes elnyomottainak győzelmét jelentette, a német munkásság forradalmi fellépése, természetszerűleg, elmaradhatatlanul maga után fogja vonni a francia, angol és amerikai munkásság forradalmát is. Nem lehet kétséges egy pillanatra sem, hogy ha a német proletariátus győzelmes harcban végez rabló kizsákmányolóival, ugyanúgy végezni fognak velük angol, francia és többi proletártestvéreink is.

A germán imperializmus holtteste fölött ujjongó harsogással szól a lélekharang. Ez már nem a halott búcsúztatása, hanem diadalmas köszöntése egy eljövendő, új világnak, amelyet harcok tüzében, a régi

romok halmán épít föl a világ kiuzsorázottjainak győzedelmes, egyesült ereje. A pusztulás útján Bulgária és Törökország már romokban hever, Ausztria-Magyarország sorsa már csak órák kérdése, s végül követni fogja a sort a büszke német birodalom. E romokon át tör előre ellenállhatatlan erővel a felszabadítási harcát vívó proletariátus, hogy befejezze a rombolás művét és ezzel megkezdje a társadalom új, becsületesebb, szabadabb és boldogabb szociális szervezetének fölépítését.

Szociális Forradalom, 1918 október 5. 52. sz.

Öreg igazság, hogy a havasi pásztorok kürtje annál szebbnek tűnik föl, minél messzebbről hallatszik a hangja. A magyarországi forradalom havasi kürtjének diadalmasan harsogó ünnepi zenéje is, amely betöltötte az egész világot, innen, az ötezer kilométeres távlatból úgy hatott, mint a legbűbájosabb angyali ének, amelynek varázslatos hangja magával ragadta a lelkeket, életet öntött még a halódókba is, virágzó reményeket fakasztott, vérző sebeket hegesztett, csüggedt lemondásoknak új szárnyakat adott. A forradalom törhetetlen hívői megvalósultnak látták az álmokat, beigazoltnak számításaikat.

A havasi kürt csalóka hangja azonban csak távolról olyan szép, elábrándító, varázsa is csak rövid percekig, pillanatokig tart, s amikor a zene elhal és közelebb férkőzünk a hang forrásához, ott áll előttünk szomorú valóságban megcsalatottságunk teljes sívársága.

A magyarországi forradalom harsogó, mámoros zenéje is csak hitvány havasi kürt játéka volt. A vért pezsdítő, zsolozsmás zene hangja mihamar elhalt, a varázs bűbája elmúlt, köddé foszlott: — most már nyugodtan szemügyre vehetjük ezt a hangszert, amelyet kétségtelenül forradalmi erők szólaltattak meg, hogy fölrázzák vele még a halottakat is.

A távol köde sok mindent eltakar, sok mindent megszépít, de a kép ma már tiszta, a csalogató délibáb szertefoszlott, s könnyes szemeink előtt ott áll Magyarország proletariátusa szárnyszegetten, megcsalva, elárulva, francia és angol rabszolgatartók láncára fűzve. Lehetetlen, hogy ökölbe ne szoruljon a kezünk, midőn ott látjuk mögöttük kenyéradó-gazdáik korbácsát magasra emelve, a munkásság egykori vezéreit, a hősöket, akiknek nem sok megerőltetésükbe került, hogy legyőzzék önmagukban a proletárt, a szocialistát, de annál több ravaszságra volt szükségük, míg kicsavarhatták a proletariátus kezéből a forradalom fegyverét, hogy aztán ily módon áruba bocsáthassák saját véreiket. S milyen nevetségesen hitvány vérdíj volt az áruló hajcsárok bére. Miniszteri és államtitkári állások, komiszáriusi és rendőrfelügyelői tisztségek után vágyódott testük-lelkük, s hogy ezt elérhessék: — odadobtak mindent, nemcsak a saját múltjukat, hanem a proletariátus jövőjét is.

A forradalom Magyarországon kétségtelenül a proletariátus műve volt. Diákok és stréberkedő tartalékos tisztek ártatlan zajongásától napokon át hiába zúgott az utca, az álhazafiak nemzeti jelszavait rikácsoló csemeték — ugyanazok, akik 1914 nyarán torokrepedésig a háborút éltették — hiába körmeneteztek piros-fehér-zöld lobogók alatt Kossuth-nótázva; senki sem vetett ügyet rájuk. Csak amikor megmozdult Budapest munkássága, midőn megszólaltak a csepeli tölténygyárak dolgozó rabjai s a fölfegyverzett proletariátus vörös lobogóját lengette a szél a magyar parlament ormán s a Kossuth-nótát ráfagyasztotta a riadt ajkakra a Munkás-Marseillaise harsogása, csak akkor tértek igazán észhez az urak, akkor kapkodtak fűhöz-fához, hogy megmentsék a még menthetőt.

Mikor leghangosabb volt a diákzavargás, őfelsége, a király legkegyelmesebb kinevezésével gróf Hadik Jánost[1] ültette az ország nyakára, de midőn a munkások kezében csillant a fegyver, a király minden hatalmát sietve József főhercegre ruházta, hogy csináljon vele, amit akar; vagy leghelyesebben: amit tud, amit lehet.

És abban a pillanatban, midőn Magyarországon nem volt semmiféle erő, amely ellenállhatott volna a munkásságnak, midőn romokban hevert az uralkodó osztály minden hatalma, sem rendőrség, sem csendőrség, sem hadsereg nem volt, amelyre csak a legkevésbé is számítani lehetett volna, a legtökéletesebb pusztulás és földindulás közepette a magyarországi munkásmozgalom vezérei kiállottak a történelem színterére, hogy bibliai Sámsonként saját vállaikkal tartsák föl a rablóállam összeomló oszlopait, amelyek eltemetéssel fenyegették az egész magyar burzsoáziát. A világháború katasztrofális összeomlása már maga alá temette az elnyomás és kizsákmányolás legszámottevőbb és legreményteljesebb eszközét: a hadsereget, amely aztán magával rántotta a csendőrséget és a rendőrséget is, úgy hogy a magyar uralkodó osztálynak nem volt semmije és senkije, akire támaszkodhatott volna, ha váratlanul, elárulva a proletariátus legszentebb ügyét, segítségükre nem sietnek a magyar szociáldemokrata vezérek.

Szinte a fordítottját csinálták annak, amit a Kommunista Kiáltvány mond, hogy „abban az időben, amikor az osztályharc a döntéshez közeledik, az uralkodó osztálynak, az egész régi társadalomnak kebelében olyan heves, olyan kirívó jelleget ölt a felbomlás,

[1] Hadik János, gr. — a nagybirtokos osztály képviselője.

hogy az uralkodó osztály egy kis része elszakad tőle és a forradalmi osztályhoz csatlakozik, ahhoz az osztályhoz, amely kezében hordja a jövőt". Szinte azt kell hinnünk, hogy nálunk a fejetetejére állt minden, amikor azt látjuk, hogy éppen a proletariátustól „szakad el egy kis rész", és a burzsoáziához csatlakozik, „abban az időben, amikor az osztályharc a döntéshez közeledik", sőt már el is érkezett a döntés, a proletariátus fölszabadításának fönséges pillanatához.

Nem, őrültségnek nem lehet bélyegezni a Magyarországi Szociáldemokrata Párt vezetőinek ezt az „elszakadását!" Ez gazság volt, nyílt, egyenes elárulása a munkásság osztályérdekeinek; ez már nemcsak az osztályharc útjáról való letérés, hanem határozott elárulása a szocializmusnak, még abban a miniatűrré kisebbített formájában is, amit eddig hirdettek tajtékozó szájakkal a magyarországi szociáldemokrata vezérférfiak. Ez nem volt egyéb, mint áruba bocsátása az egész proletariátusnak!

A proletariátus szerepe a forradalomban nem lehetett kétes még a magyarországi munkásvezérek előtt sem, akik a marxista tudománnyal ugyan a legtávolabbi közösségben sem voltak soha, de annyit már csak legalább a Kommunista Kiáltványból is megtanulhattak, hogy a „proletariátus a mai társadalom legalsóbb rétege; nem emelkedik fel, tehát nem egyenesedhetik ki anélkül, hogy a rétegek egész fölépítményét, amelyek a hivatalos társadalmat alkotják, a levegőbe ne röpítse". Ehelyett azonban ők csak azt jegyezték meg, hogy „a modern államhatalom csak egy bizottság, amely az egész burzsoá osztály közös üzleteit intézi", s miután jól látták, hogy a magyarországi proletariátus forradalma az államhatalmat biztos pusztulással fenyegeti,

összetársultak tehát a magyar feudális főurak képviselőivel, Károlyi és Batthyány[1] grófokkal, a gyári- és bankmágnások Krausz Simijével[2] és Szende Páljával[3], az ezer holdon aluli földesurak Buza Barnájával[4] s az Úr jámbor, hájas szolgáinak Hock Jánosával[5], hogy „az egész burzsoá osztály közös üzleteit" tovább intézzék.

Így alakult meg a magyar burzsoázia érdekeit képviselő s a magyar proletariátust továbbra is elnyomó és kizsákmányoló betéti társaság, amelyben a hivatalos szociáldemokrácia két törzstaggal és még több kifutóval van képviselve.

Még aki ötezermérföldes távolságból nézi is a dolgokat, az előtt sem lehet kétséges egy pillanatra sem, hogy az uzsoraszövetkezet ilyen páratlan sikerű összehozatala s a szerepeknek ez a mesés elosztása egyedül a magyarországi munkásmozgalom hivatalos vezéreinek az érdeme, akik napok leforgása alatt a magyarországi proletariátus forradalmi erőit szédületes, mesés szemkáprázta tással az ellenforradalom csatornáiba vezették le, hogy azon át lehűtve, tovább hajthassák vele a kizsákmányolók malmának kerekét.

---

[1] Batthyány Tivadar, gr. — földbirtokos, politikus. 1918 október 31-től 1918 december 12-ig a Károlyi-kormány belügyminisztere.

[2] Krausz Simon — a Magyar Bank és Kereskedelmi Rt. vezérigazgatója, 1927-ben önálló bankházat alapított.

[3] Szende Pál, dr. — ügyvéd, az Országos Magyar Kereskedelmi Egyesület főtitkára, az Országos Polgári Radikális Párt egyik vezetője. 1918 november 25-től 1919 március 21-ig pénzügyminiszter.

[4] Buza Barna, dr. — ügyvéd, függetlenségi párti politikus. 1918 október 31-től 1919 március 21-ig földművelésügyi miniszter.

[5] Hock János, katolikus pap szabadelvű párti képviselő. 1918-ban a Nemzeti Tanács elnöke.

A magyar uralkodó osztálynak a győzelembe vetett vak hite oly határtalan volt, hogy a valósággal percek, pillanatok alatt bekövetkezett katasztrófa teljesen készületlenül találta. Semmiféle előkészületnek vagy szervezetnek még a nyoma sem volt meg, hogy legyen legalább, aki ideig-óráig a tűzoltó szerepét betölthesse. Még az orosz burzsoáziát is fölkészültebben érte a forradalom, mint Magyarország kizsákmányolóit, akik között még csak a saját osztályérdekük diktálta egyetértést vagy egyetértésre való törekvést sem lehetett látni a forradalom kitörésének pillanatában. A könyörtelen, brutális, durva reakciót képviselő magyar mágnásarisztokrácia, főpapság és a nagybankok még az utolsó pillanatban is Hadik gróffal kísérleteztek, míg a kispolgárság és tőkés-áldemokrácia egy igen jelentéktelen töredéke Károlyi gróf örök időktől fogva népszerűtlenségben megrekedt szekerébe fogta magát, de semmiképpen sem tudta kirántani a kátyúból. A megvert, szertezüllött hadsereg bomlásának utolsó óráit élte. A tisztek, réges-régen eljátszva szerepüket, nem juthattak szóhoz; a katonákat pedig semmi más nem foglalkoztatta, mint a béke. Béke, de azonnal! S még be sem várva a békét, futott, rohant mindegyikük haza. Az olasz frontot egyszerre huszonhat hadosztály hagyta el önként, eldobálva magától minden fegyvert, ágyút, fölszerelést.

A lázas, őrületes kavarodás e pokoli zűrzavarában egyedül a szervezett munkásság volt egységes, egyedül a munkásság jelentett erőt.

Ezt az erőt forgácsolta szét a hazug ámítás és csalás fejszecsapásaival a szociáldemokrácia vezérkara, s áruba bocsátotta és fölváltotta aprópénzre, hitvány állásokra, miniszteri tárcákra.

Csak a munkásság szabadíthatja fel önmagát! És a nagy elv megvalósítására soha jobb alkalom nem kínálkozott volna, mint e pillanatban. A fegyverek a munkásság kezében . . . S az ellenség . . . Amerre csak a szem ellát: — sehol!

Az érett gyümölcs önként kínálkozik elébed, csak a karod kell kinyújtanod érte . . . Szakítsd le: a tied!

És e sorsdöntő pillanatban megjelennek csőszként a láthatáron a vezérhajcsárok, hogy visszatereljék a nyájat a gazda óljába, vissza a szennybe, piszokba, rabságba, szenvedésbe . . . S mögöttük megcsillannak az idegen fegyverek is a forradalom ellen. A vezér urak vállalkozása ugyanis nem sikerült teljes tökéletességgel. Egyes csoportok túlságosan is csökönyösnek, engedetlennek bizonyultak, sőt néha-néha úgy tetszett, hogy elnyeléssel fenyegetik magukat a vezér urakat is.

A szociáldemokrata párt vezetősége nyilván annyira bízott a tömegen kipróbált befolyásában, hogy könnyű sikerre számított, s talán azért is vállalta el olyan hihetetlen könnyelműséggel szégyenletes, gyászos szerepét. A munkásság azonban, amelynek sorait erősen növelte a hadseregtől megszabadult proletariátus, ösztönszerűen megérezte, hogy a vezérek taktikája vágóhídra sodorja őket, s ezért a fegyvert, amelyet jogaik kivívásáért ragadtak meg, a kezükből kiadni nem akarták.

Pillanatok száguldó rohanása alatt valóságos munkásezredek nőttek ki a földből. Kisebb kommunista csapatok is szerveződtek, amelyek igazi forradalmi öntudatossággal láttak hozzá az állam elleni fegyveres fölkelés és a politikai hatalomnak a proletariátus kezébe való megszervezése elvének megvalósításához. Ehhez járultak aztán az éhezők elégedetlenségének lázadásszerű megnyilvánulásai, a rablások és gyilkosságok lavina-

szerűen növekvő esetei, az állomások és élelmiszerraktárak kifosztása, a hadsereg leszerelésének minden képzeletet felülmúló nehézségei, a nemzetiségek azonnali elválása és az annak nyomán keletkező konfliktusok; mindezek tetejébe pedig a földtelen parasztság forradalmi megmozdulása, kastélyok és uradalmak fölgyújtása s elpusztítása; a vasút, posta és távíró fölmondotta a szolgálatot; éhség, pusztulás, fejetlenség, hatalomnélküliség!

Már-már úgy látszott, hogy összeől, összeomlik minden, a grófi uralom szociáldemokratára mázolt szekere lezuhan a feneketlen mélységbe, hogy mindörökre eltemesse a benne ülőket.

Különösen két nagy veszély fenyegeti a szocialista mankókra támaszkodó élettelen, csenevész, friss burzsoá hatalmat. Az egyik: a forradalmi proletariátus egyre határozottabb, céltudatosabb törekvéseivel a felszabadulás, a politikai hatalom teljes megszerzése felé; a másik: a hatalmát vesztett és hóhéruralmát sirató korlátlan reakció, amely titkon, lopva, de még egész nyíltsággal is ellenforradalomra készül. Már útnak is menesztették titkos ügynökeiket, hogy a maguk számára biztosítsák az antant-hatalom rokonszenvét. Ma még dühödt ellenfelek voltak, akik készek egy kanál vízbe fojtani egymást, de holnap már mindent elfeledve testvéri csókkal borulnak egymás nyakába, hogy közösen meneküljenek meg a forradalomtól!

Sok időt veszíteni nem lehetett, de a módokban különben sem volt sok válogatás: — idegen fegyverek segítségéért fordult tehát a grófi „szocialista" kormány. Maga Károlyi gróf indult el Belgrádba nagy számú szocialista vezérek kíséretében, hogy kikönyörögje a francia hóhértábornokok segítségét a fenyegető vesze-

delmek ellen, amelyek közül egyedül a forradalmi proletariátus jöhetett számításba. Berchtold gróf[1] és ellenforradalmi mágnáskompániája is ezek ellen készülődött, mert ezt gyanították az „áruló" Károlyi háta mögött. Most már tehát csak az volt a kérdés, hogy kinek nyújt segédkezet az antant burzsoáziája: Károlyi grófnak-e vagy pedig Berchtold grófnak, merthogy ki ellen kell segítség, az a francia-angol imperialisták előtt egy pillanatig sem volt kétséges.

A vetélkedés az ellenforradalmi fegyverekért egyelőre a Károlyi—Garami[2] bűnszövetkezet sikerével végződött, s most Berchtold gróf bandájának nem maradt egyéb hátra, mint vagy csatlakoznak a grófi szociáldemokratákhoz, vagy pedig jobb időkre halasztják a tervüket. Egyelőre semmit sem tehetnek, mert a francia gyarmatcsapatok bevonulása Budapestre a Károlyi—Garami—Kunfi szövetkezés dicsőségét és győzelmét hirdeti.

Éljen az arab ellenforradalmárok gyámolította magyar szociáldemokrácia!

A vezérek győzelmi mámora azonban aligha ragadhat át a proletariátusra, amelyben akarva-nemakarva is föltolakodik a kérdés:

Mit adott a forradalom? A kérdésre mi igen könnyen válaszolhatunk. Hosszú ív papirosra nincs szükség, hogy

---

[1] Berchtold, Leopold gr. — 1912-től 1915-ig az Osztrák-Magyar Monarchia külügyminisztere, majd IV. Károly főkamarásmestere.

[2] Garami Ernő — jobboldali szociáldemokrata pártvezető, a kommunista mozgalom engesztelhetetlen ellensége. 1918-ig a Népszava főszerkesztője. 1918 október 31-től 1919 március 21-ig kereskedelemügyi miniszter. A Tanácsköztársaság kikiáltása után Ausztriába, majd Svájcba emigrált, s aktív szerepet játszott a magyar proletárhatalom megdöntésére irányuló ellenforradalom szervezésében.

fölsoroljuk mindazt, amit a magyarországi proletariátus a forradalomnak köszönhet. Egyetlen egy szóba foglalhatjuk az összes eredményeket, s ez úgy hangzik, hogy: — semmi.

De mégis: valamit majdnem elfelejtettünk! Választójogot adott a forradalom, általános, egyenlő, titkos választójogot minden huszonegyéves férfinak és nőnek, sőt, még azon alulinak is, ha altiszti csillagokat érdemelt ki a háborúban. De ne gondolja senki, hogy ez a jog azt jelenti, most már szabadon választhat Magyarország proletariátusa: akarja-e továbbra is a spáhi, néger zsoldosok szuronyával támogatott magyar kizsákmányolók uralmát — vagy pedig akarja-e, hogy igazán megszűnjön Magyarországban minden elnyomatás, minden rabság, minden kizsákmányolás; — akarja-e tehát, hogy a proletariátus vegye egyedül kezébe saját sorsának intézését? A világért se álmodjon a választásnak ennek a jogáról egyetlen magyarországi proletár sem! A Károlyi—Kunfi zugszövetkezet csak afölött ad jogot választani a boldog választónak, hogy melyik naplopót óhajtja látni szélhámoskodni, csalni, panamázni a magyar képviselőházban: a barnát-e vagy a szőkét, a cvikkereset-e vagy a monoklist, azt a szép simára nyalt képűt-e, avagy talán épp azt a szakállast, a milliókat összeuzsorázott demokrata fiskálist-e, vagy a szocialisták barátját, a méltóságos gróf urat, avagy talán mégis az a kis köpcös plébános úr lesz jobb ahelyett a girhes szerkesztő helyett?

A választójog gyakorlásának milyen széles lehetősége!! És ezt mind-mind a forradalom tette!

Ugyancsak a forradalomnak köszönhetjük, hogy ezentúl a francia hóhérok fogják bebörtönözni és kivégezni az elégedetlenkedő proletárokat.

A forradalom műve az is, hogy az éhező munkás szájából ezután már nem a germán tőkés fogja kiszakítani a falatot. Ezentúl minden falat kenyér Franciaország élelmiszeruzsorásaié.

A forradalom fosztotta meg a német bankárokat, hogy milliókat és milliárdokat zsebeljenek be a magyarországi munkások véres verejtékéből. Ezentúl mind e sok kincs francia, angol és amerikai bankárok zsebébe kerül.

A Felvidéken, Erdélyben, Bánátban, Bácskában és Szerémben dolgozó proletárokat ezentúl nem a magyar tőkés urak nyúzzák meg és uzsorázzák ki, hanem a cseh, tót, román és szerb burzsoázia leglelkesebb hazafiai, de mindezt persze ők aligha veszik majd észre, mert a munkáskizsákmányolásban teljesen egyformák a világ összes nemzetének kizsákmányolói.

Ezzel a végére is értünk mindama sok jónak, amelyet a magyarországi proletariátus a nagy forradalmi átalakulásnak köszönhet. Sivár, szomorú és kétségbeejtő lenne persze mindez, ha valóban nem szült volna semmi mást ez a néhánynapos forradalmi harc, aminek Magyarország proletariátusa csakugyan hasznát vehetné. A valóságban azonban úgy áll a dolog, hogy mind e sok csalódás, a vezérek hitvány árulása nemhogy megtörte volna a proletariátus harci erejét, hanem még százszorosan, ezerszeresen megacélozta azt, s ha egyebet nem is, azt mindenesetre meghozta az igazi forradalomnak ez az előjátéka, hogy a magyarországi proletariátus most már tisztán fogja látni, hol keresse ellenségeit, akik ideig-óráig még rejtőzködhetnek az idegen szuronyok mögött, de jön, száguldva közeledik már a leszámolás órája!

Magyarország dolgozó milliói előtt nem lehet kétséges egy pillanatig sem, amit mi kommunisták mindig val-

lottunk, hogy a demokrácia hazug, üres jelszava csak a tőke uralmának változatlan formáját takarja. A tőkések uralmát, az imperializmus diktatúráját pedig csak a munkások és földmívesszegények hatalma, a proletariátus diktatúrája döntheti meg. A hatalomnak harc az eszköze, s a magyarországi proletariátus elég drága árat fizet érte, amíg most megtanulta, hogy a proletariátus hatalmáért harcolni kell minden ellensége ellen, bármilyen munkásbarát demokrata vagy szocialista álarcban jelentkezzék is az.

Ez a harc lesz azonban a végső, s ebben egyszerre két ellenségével végez majd Magyarország proletariátusa: a burzsoáziával és annak szolgálójával, az áruló szociáldemokráciával.

Ennek a harcnak az útja az első forradalom után most már a vak előtt is — nyílt, tiszta és világos. És szilárdabb a hitünk is: győzni fogunk!

Forradalmi Írások, Moszkva, 1918 december. II. sorozat, 2. sz.

Új hadsereg

Fellázadnak a cseh katonaproletárok. Kétes öröm a magyar burzsoáziának: a lázadás gyengíti ugyan a cseh imperializmust, de inkább legyen cseh imperializmus, mint lázadás, inkább ne legyen szén, ne legyen ruha, ne legyen semmi, mint hogy proletárlázadás legyen.

Két cseh ezredet le kellett szerelni kommunista szellemük miatt, a cseh bányamunkások szilárdan állanak Muha[1] elvtársunk háta mögött, a cseh és morva katona- és munkásproletárok nem hajlandók tovább a cseh imperializmust szolgálni: kétes öröm a magyar burzsoáziának, amelyet a kommunizmus kísértete úgysem hagy pihenni párnás ágyában, de büszke zálog a magyar proletariátusnak, hogy a proletárforradalom diadalmas útját semmi fel nem tarthatja, s hogy a magyar kormánypártoktól meg nem oldható kérdések kezdenek reális megoldást, proletármegoldást találni.

Minden politika csődöt mondhat: csak a proletárpolitika nem.

A proletárpolitika a forradalom politikája. Ma egyenesen az állandó forradalom politikája. A haldokló

[1] Azóta áruló lett, visszatért a szocdem pártba. (Az első kiadás jegyzete.)

kapitalizmussal szemben, mely semmiféle problémát megoldani már nem tud, a proletariátus forradalmi politikája, a proletárforradalom az, amely viszont minden kérdést megold. Hiszen a ma megoldhatatlan problémák valamennyien egyetlen kútforrásból fakadnak: a kapitalizmus csődbejutása dobja őket tömegesen felszínre, s ugyancsak ez a csődbejutás teszi őket még ideiglenesen is megoldhatatlanokká. Megoldásuk a kapitalizmus megoldásával együtt következhetik csak be. Miután pedig a kapitalizmust csak proletárforradalom söpörheti el a helyéről, ez a forradalom egyszersmind megoldását hozza minden problémának, mely ma ijesztő zavarossággal mered a társadalom elé.

Íme az egyik legfőbb probléma, az imperializmus problémája.

Nem a kapitalista állam hadseregei azok, amelyekkel az imperializmus megoldható. A kispolgári szociáldemokrata párt hiheti csak, hogy egy ilyen újonnan teremtett hadsereggel megvédheti például a salgótarjáni bányákat Budapestnek. Mert a kispolgár elfelejti azt, amit saját maga öt sorral feljebb állított. Há azt mondta, hogy „nem a csehek stb. tényleges ereje dönti el a megszállás kérdését, hanem a mögöttük álló antant sokmilliós hadserege", úgy hogyan akarja pár sorral alább elhitetni, hogy utolsó szénbányánkat egy pár leküldött vadász megvédi majd? Vagy tán ezek a vadászok a salgótarjáni proletárok ellen védik majd a bányákat, nem a csehek ellen, akik mögött az antant „sokmilliós hadserege" áll?

A salgótarjáni bányák s az egész imperializmus kérdését, íme, kezdik megoldani a cseh proletárkatonák, a cseh proletárok. Valóban egy új hadsereg támad fel az imperializmus ellen, egy minden eddiginél erősebb,

hatalmas hadsereg: maga a proletariátus, a minden ország imperialisztikus hadseregét alkotó proletárok.

A proletárforradalom, mely ma Cseh-, Lengyel- és Magyarországon erjed, meg fogja törni ez országok burzsoáziáinak minden imperialista vágyakozását. Az új hadseregek, melyek így támadnak, nem „szociális szellemmel" telített hadseregei lesznek a kapitalista államnak, hanem ez a hadsereg maga a proletariátus lesz, a felfegyverzett proletariátus, amely éppen a kapitalista állam ellen fogja a fegyvert vállán hordani. E hadsereg „szociális szelleme" nem az lesz, hogy egy párthoz tartozónak vallja majd magát, amelytől minden percben el is szakadhat, a „szociális szellem" biztosítéka nem az lesz, hogy szociáldemokrata lesz a hadügyminiszter, aki bármely percben meg is bukhat, s helyettesíthető egy Bartha alezredessel[1], hanem ennek a hadseregnek az lesz a szociális szelleme, hogy összeolvad magával a fegyveres proletariátussal, összeolvad magában a fegyveres forradalomban, a fegyveres harcban a kapitalizmus s a kapitalizmus állama ellen.

Semmiféle más hadsereget biztosítékokkal nem lehet a proletariátus ügyéhez kötni. Amíg a hadsereg mint az állam szerve elválik a proletariátustól, és szembekerül vele valahányszor a proletariátussal szemben a kapitalizmust kell megvédenie, a kapitalista „rendet"; amíg a fegyveres hadsereggel szemben a proletariátus fegyvertelen; amíg a hadsereg nem használja fegyverét a kapitalizmus ellen és nem küzd a proletariátus oldalán a kapitalista állam ellen: addig a hadsereg

[1] Bartha Albert — 1918 november 9-től 1918 december 12-ig a Károlyi-kormány hadügyminisztere. Az ellenforradalmi különítmények első szervezője. A budapesti helyőrség katonái lemondásra kényszerítették.

„szociális szelleme" üres szó, melyet a kispolgár önmaga megnyugtatására ismételgethet unos-untalan, de biztosítékot a szellemnek proletárellenes átcsapása ellen nem tud adni. Egy biztosíték van: a proletariátusnak magának megtevése hadsereggé azzal, hogy felfegyverezzük.

A cseh katonák lázadása, az olasz munkások forrongása, a lengyel és rutén kommunisták harcai és az egész világ proletariátusának növekvő osztályforradalma már teremti ezt az új hadsereget, ezt a biztosítékot, amely a kispolgári politika zavaros és esetlen politikai koncepciói helyébe, a csődbejutás siránkozása helyébe a proletárpolitikát teszi, és ennek forradalmi cselekvésével fog minden problémát megoldani.

Vörös Ujság, Budapest, 1919 január 25. I. évf. 16. sz.

Liebknecht

A berlini Siegesalleeból, ahol fagyos hidegben is hajadon fővel, a forradalmi láng perzselő hevével hirdette az igét: a proletariátus felszabadításának szent igéjét, Németország forradalmi proletariátusa elkísérte utolsó útjára tanítómesterét, vezérét, a halott Liebknecht Károlyt. A harangok nem zúgtak, halotti pompát nem öltött a város, és mégis a legnagyobb pompa, a legnagyobb tisztesség jutott osztályrészéül, amely csak forradalmárt érhet. Harminchárom halott forradalmártársának a koporsója kísérte el erre az útjára.

Ünnepi harangok zúgása nem verte fel a várost, de zúgott a félelem, a rémület harangja, amelynek hangja halálos reszketésbe ejtette a német burzsoáziát. A burzsoábérencek gyilkos golyói nem nyugtatták meg a burzsoá idegeket. Hiába ölték meg a német proletariátus vezéreit, hiába zárták koporsóba a halott Liebknechtet, hiába rejtették csatornába a meggyilkolt Luxemburg Rózát! A burzsoázia félelmét nem oszlatta el a hitványul kioltott proletárvér áradata. Még a halott Liebknechttől is féltek.

A gyilkos burzsoáziával szövetkezett szocialista árulók bandája halálos rémületében nehéz ágyúütegeket vonultatott fel a halott Liebknecht ellen. Orgyilkos bérencek

örökre elnémították a lángoló szavú vezért — és mégis rettegtek tőle. Hátukat borzongatta az aggodalom, hátha újabb lázító szavakra nyílik vértajtékos, kihűlt ajka; hideg verejték gyöngyözött homlokukon, lázálmok borzalmas képe rajzott gonosztevő, gyilkos agyukban: — hátha felpattan lezárt koporsója, és lángostorával korbácsolja halálra őket.

Még a nehéz ágyúkban sem bíztak. Az egész helyőrséget mozgósították, az ellenforradalom egész hadseregét vonultatták fel ellene. Ők maguk halálos kétségbeeséssel bújtak el oduikba, és szívszorongva, pokoli kínok közt lesték, várták, mikor szólalnak meg ismét a fegyverek, a géppuskák, az ágyúk, a lángszórók és aknavetők — a halott Liebknecht, a forradalom feltámadása ellen!

De szerencséjükre nem történt semmi, csak éppen a villamosok meg a gépek állottak meg, a lámpák aludtak ki, a fény halt el, a sötétség halotti gyászleplét borítva Liebknecht gyilkosaira. Ez a mélységes csönd és kétnapos sötétség volt az a pompa, amellyel Berlin proletariátusa adózott vezére halálának. Pojácafejedelmek temetésének cifra parádéja nem is illett volna Liebknecht koporsójához. A csendbe, sötétségbe merült főváros fekete gyásza, a harminchárom kísérő koporsó, a felállított ágyúk és gépfegyverek, a gyilkosok halálos rettegése, amelytől még a szívverésük is majd elállt — ez volt az igazi pompa, amelyet a forradalom vezéreinek halála tud csak elővarázsolni.

Vörös Ujság, Budapest, 1919 január 28. I. évf. 17. sz.

Proletárok fegyverkezzetek!

A Vörös Újság ellen pogromot[1] rendezett Nagy Vince[2] belügyminiszter, ez a pimasz ifjú. Székesfehérvárott az ő államtitkára, Ágoston Péter[3], az ellenforradalmároknak, akik nyíltan akarják visszaállítani a királyságot[4], a hajaszálát sem érintette meg.

Az ellenforradalom nyíltan felütötte a fejét. Határozottan munkásellenes formában. Nem válogat, nem kérdi, vajon a szociáldemokrata párthoz tartozik-e a munkás vagy a kommunista párthoz. Nem nézi, vajon

[1] 1919 február 3-án, hajnalban a rendőrség házkutatást tartott a Vörös Ujság Visegrádi utca 15—17. szám alatti helyiségeiben, s nagy rombolás közepette elhurcolta a szerkesztőség és a párttitkárság összes iratait.

[2] Nagy Vince,dr. — 1916-tól országgyűlési képviselő. A Károlyi-kormányban belügyi államtitkár, 1919 január 18-tól a Berinkey-kormány kommunistaellenes belügyminisztere.

[3] Ágoston Péter — jobboldali szociáldemokrata vezető. A Berinkey-kormány belügyi államtitkára. A Tanácsköztársaság idején külügyi népbiztos-helyettes. Az antant-hatalmak megbízottjával a proletárdiktatúra megbuktatásáról tárgyalt. Az 1919 augusztus 1-én alakult Peidl-kormány külügyminisztere.

[4] 1919 február 3-án Fejér megye közgyűlése olyan határozatot fogadott el, amely követeli a királyság, a régi rend visszaállítását. A felszólalók nyíltan ellenforradalmároknak vallották magukat. Tevékeny szerepük volt ebben Károlyi József, Széchenyi Viktor, Cziráky Antal grófoknak és Prohászka Ottokár megyéspüspöknek.

az osztályegyüttműködés apostolainak szavára hallgat-e a munkás avagy a forradalmi osztályharcot akarja s a burzsoá osztály fölött meg akarja kondítani a halálharangot. A burzsoázia tömegei nem akarják már az együttműködést, terhes már a demokrata állam is, nyíltan akarják saját diktatúrájukat.

Az ellenforradalom megmutatja, mit ér a demokrácia. A belügyminiszter pogromot rendez a kommunista forradalmárok ellen, s a szociáldemokrata államtitkár anélkül jön vissza Székesfehérvárról Budapestre, hogy láncraverve hozza Károlyi József[1] grófot, Prohászka[2] püspököt, a Széchenyi[3], a Cziráky[4] grófokat, a plébánosokat és a kormánybiztosokat. Nagy Vince, ez a pimasz ifjú, nem habozik, amikor pogromot kell rendezni a kommunista forradalmárok ellen. De államtitkára, Ágoston Péter, visszautazik Budapestre anélkül, hogy gróf Károlyi Józsefnek és a grófi csürhének fejét hozza utazókofferjében.

Tanulság. A proletárok csak maguk szabadíthatják fel önmagukat, s maguk a tömegek végezhetnek a burzsoázia minden ellenforradalmával. Az ellenforradalommal szemben csupán egy biztosíték van: a forradalom továbbfolytatása, szakadatlan forradalmi osztályharc a burzsoázia teljes leveréséig, a proletárdiktatúráig és azon is túl addig, amíg megszűnik minden osztálykülönbség: a szocializmusig. A forradalom védelme:

---

[1] Károlyi József, gr — gr. Károlyi Mihály öccse. 1917 júliusától 1918 október 31-ig Fejér megye főispánja.

[2] Prohászka Ottokár, dr. — 1906-tól székesfehérvári r. k. püspök.

[3] Széchenyi Viktor, gr. — 1906-tól 1917-ig Fejér megye főispánja.

[4] Cziráky Antal, gr. — Fejér megye törvényhatósági bizottságának tagja.

csak az osztályharcát vívó proletariátus felfegyverzése.

Fegyverkezzetek fel! Állig fegyverbe, proletárok!

Csírájában már nem lehet elfojtani az ellenforradalmat, amely már a legszebb virágait hajtja. De vágjátok ki a gyökerét is. Vágjátok ki és ne kíméljétek, pusztítsátok, hogy írmagja se maradjon, pusztítsátok ki az ellenforradalmi burzsoáziát, mert különben titeket pusztít el. Ha nem akarjátok, hogy csak a ti véretek pusztuljon, ontsátok vérét az ellenforradalmi banditáknak.

Proletárok, fegyverkezzetek!

Salgótarján[1], Tiszadob[2], Makó[3] még nem volt elég intőjel nektek. Íme, Székesfehérvárott már nyíltan követelik a régi rendszer visszaállítását, támaszkodva arra, hogy a kormány, amely a munkásmészárlásokat rendezte, megvédi őket a proletárok ellen. Nem is csalód-

---

[1] 1919 január elejére Salgótarján bányászainak, vasmunkásainak többsége már a kommunista párthoz csatlakozott. Január 3-án a dolgozók saját kezükbe kezdték venni a bányák és üzemek vezetését. A kormány különítményeket küldött a munkások forradalmi harcának leverésére. Peyer Károly jobboldali szociáldemokrata vezető, a bányász szakszervezet akkori titkára, mint kormánybiztos vezette a megtorló intézkedéseket, számos munkást agyonlövetett.

[2] 1919 februárjában Tiszadobon a Szentgály főhadnagy vezetése alatt álló ellenforradalmi különítmény szörnyű kínzásoknak vetette alá a falu parasztjait, mert nagy nélkülözéseik miatt engedély nélkül mertek vadászni a grófi vadaskertben.

[3] A makói csendőrség a készülő ellenforradalmi támadás segítésére elvette a helybeli tüzéralakulat katonáinak fegyvereit. 1919 január 30-án a tiltakozó katonáknak megüzenték a csendőrök, hogy hajlandók laktanyájukban visszaadni a fegyvereket. A munkástanács vezetőiből és fegyvertelen katonákból álló küldöttséget azonban gépfegyvertűzzel fogadták. A munkások és katonák megrohanták a csendőrlaktanyát és kiűzték a csendőröket Makóról.

tak, mert a kormánybiztos szóhoz sem engedte jutni Székesfehérvárott a vármegyeházban azokat, akik nem azt akarták, amit a grófok és püspökök, akik nem akarták a királyság visszaállítását. A kormánybiztos megakasztotta a szónokot, aki a köztársaság mellett akart beszélni, s a belügyi államtitkár, Ágoston Péter hazajött Pestre, hogy jelentést tegyen a pogromot csináló Nagy Vincének, a székesfehérvári kormánybiztos főnökének.

Pokolba a burzsoá demokráciának evvel a rendszerével, amely az ellenforradalmat táplálja! Pokolba a parlamentáris köztársasággal, mely lehetetlenné teszi a proletártömegek önálló cselekvését, éljen a munkások, katonák és parasztok és földmíves szegények tanácsainak köztársasága, amely egyedül biztosítja a kizsákmányoltak hatalmát.

Fegyverbenálló proletárok állama: ez az ellenforradalom határa!

Fegyverbe proletárok: az ellenforradalom ellen, a munkások, a katonák és földmíves szegények hatalmáért!

Fegyverbe proletárok!

Vörös Ujság, Budapest, 1919 február 6. I. évf. 20. sz.

Végre beismerik...

A budapesti 1-es honvédek kaszárnyájában a kommunisták felhívták a katonákat, hogy követeljék az ellenforradalmár hadügyminiszter, Festetich gróf[1] eltávolítását. A felelet az volt, hogy az ellenforradalmár hadügyminisztert golyózáporral védték meg, és egy cikkel, amelyet a katonatanácsok kormánybiztosa írt a Népszavában; ha jól emlékszünk, az volt a címe: „Nem igaz".

Festetich gróf, Károlyi Mihály gróf sógora ez alatt nyugodtan repülőgépezett Székesfehérvárra. Azután megjelent a katonatanácsok kormánybiztosának cikke. Ennek a cikknek már „Vádolom" volt a címe. S a vádak után, melyek bebizonyították, hogy Festetich gróf csakugyan ellenforradalmár, a népkormány által kiküldött vizsgálóbizottság futni hagyta a Székesfehérvárra szaladgáló ellenforradalmárt.

Székesfehérvárott nyíltan felütötte fejét az ellenforradalom. A vezére most Károlyi József gróf, Károlyi Mihály testvére.

A kommunisták sokszor megírták és sokszor elmon-

[1] Festetich Sándor, gr. — 1918 december 30-tól 1919 január 18-ig a Károlyi-kormány hadügyminisztere, a katonák követelésére kényszerült. lemondani 1934-ben a nyilas párt élére állt, 1935-től nyilas képviselő.

dották, hogy a régi rendszer bukása hazugság. Megírták, hogy a burzsoázia ellenforradalmi, még ha százszor demokratának nevezi is magát. Megírták, hogy a proletariátusnak fegyveres erővel kell összetörnie a burzsoá osztályt, hogy megteremtse a maga diktatúráját. Elmondották, hazugság az, hogy a népköztársaság demokráciája megteremtette az egyenlőséget Magyarországon. Rámutattak arra, hogy kizsákmányoló és kizsákmányolt nem lehet egyenlő. Megmutatták, minő veszedelem a proletariátus számára az osztályegyüttműködés politikája.

A felelet az volt a szociáldemokrata párt részéről, hogy állandóan kommunista ellenforradalmat emlegetett, s együttműködött az ellenforradalmi burzsoáziával. A rágalmak özönét zúdította ránk, miközben a népkormány kormánybiztosai Székesfehérvárott, Makón és Nyíregyházán[1] szervezték az ellenforradalmat.

Rágalom és rendőrüldözés volt a felelet a proletárforradalom érdekében kifejtett agitációra, ezalatt szabadon szervezkedett az ellenforradalom a szép, demokrata Magyarországon.

Február 5-i számában pedig a következő kis beismerést teszi a Népszava a szociáldemokrata párt politikájáról:

„Nem sietett kíméletlen kézzel, irgalmat nem ismerő szívvel összetörni a régi, hatalmi szervezeteket, mert hitt a megbukott rendszer képmutató behódolásában, bízott abban, hogy akiknek ősi uralma oly iszonyú romlásba vitte az országot, azok őszinte bűnbánattal

[1] Nyíregyházán 1919 január elején lefegyverezték a kommunista érzelmű katonákat, letartóztatták a tüzérek bizalmi embereit, fegyveres merényletet követtek el Szamuely Tibor testvérei ellen.

beilleszkednek az új rendszerbe, és legalább ezzel igyekeznek majd felejtetni megbocsáthatatlan bűneiket."

S ami még érdekesebb, ezeket is írja a Népszava: „A forradalom türelmessége és nagylelkűsége megnövesztette a bukott kasztok szarvát, és sokfelé azt a hitet keltette, hogy a forradalomnak nincs elég ereje és bátorsága."

S végül kijelenti a Népszava, hogy elég volt a türelemből és naiv bizalomból. Erre aztán az igazságügyminisztériumban kotlanak egy néptörvényen a népköztársaság védelméről. De Károlyi József szabad, Prohászka püspök szabad, a tiszadobi parasztégetők szabadon járnak éppúgy, mint a nyíregyházi, sátoraljaújhelyi[1] és makói vérfürdők rendezői és a tisztek, akik Salgótarjánban a munkások szájába lőttek, és véresre verték a budapesti munkástanács egyik tagját, Ambrus Balázst[2], mátyásföldi szociáldemokrata vasmunkást.

Szabadok és szabadon követhetik Lukachich[3] példáját.

„A Minisztertanács nem látta szükségesnek a törvényt visszaható erővel felruházni — írja egy polgári újság a köztársaság védelméről szóló néptörvényről —, mert arra az álláspontra helyezkedett, hogy ha bizonyos

---

[1] Sátoraljaújhelyen 1919 februárjában többszáz különítményes munkásellenes támadást hajtott végre, sok munkásmozgalmi harcost letartóztatott, garázdálkodásaival rémületben tartotta a várost.

[2] Helyesen: Ambrus Sándor mátyásföldi repülőgépgyári munkás, asztalos.

[3] Lukachich Géza, br. — altábornagy, 1918-ban Budapest katonai parancsnoka. A katonaszökevények elleni kíméletlen eljárása miatt vált hírhedtté. A magyar polgári demokratikus forradalom napjaiban a szociáldemokrata párt vezetői mentették meg a népítélettől.

izgatás vagy lázítás ma is folyamatban van, az az új néptörvény értelmében kellő megtorlásra fog találni. A már megszűnt köztársaság ellenes agitációk meg már nem jelentenek veszedelmet."

Festetich sógor, Józsi testvér futhatnak. Még csak nem is kell, hogy kövessék Lukachichot a messzeségbe. A Minisztertanács nem látja szükségesnek az ellenforradalmárok üldözését, annak ellenére, hogy négy tagja szociáldemokrata.

Így néz ki a cselekedet az ellenforradalom ellen, amelyet a Népszava harangozott be. Ezek után csak írják, hogy a kommunisták támogatják az ellenforradalmat.

Vörös Ujság, Budapest, 1919 február 8. I. évf. 22. sz.

Levél az államügyészhez

Ügyész Úr! Megbocsát, ha ez egyszerű megszólításommal talán megsérteném, de isten látja lelkemet, hamarjában azt sem tudom, hogy e forradalmas, demokrata időkben minek is tituláljam: tekintetesnek, nagyságosnak, méltóságosnak vagy netalántán „elvtárs"-nak-e? Remélem azonban, hogy Ön túlteszi most magát az ilyen előírt, apró formaságokon, és így is meghallgatja a mondókámat, amit tetszés szerint vehet kérésnek is meg panasznak egyaránt.

Arról van szó ugyanis, kérem alázatossággal, hogy Ön, mint az állam rendjének legfőbb őre, bizonyára nem méltóztatott észrevenni, hogy jeles kormányunk hivatalos szócsöve, a Népszava, napról napra a „mai állami és társadalmi rend erőszakos megváltoztatására" irányuló többrendbeli vétségeket és bűntetteket követ el, amelyeket Ön, mint államügyész — tekintet nélkül arra, hogy tagja-e vagy nem az osztályharcot el- és kiárusító szociáldemokrata szatócsüzletnek — elvégre már igazán nem tűrhet el.

Nagyon jól tudom, hogy a kommunisták üldözése az Ön drága idejét annyira lefoglalja, hogy lájbzsurnáljának[1] alig futhatja át az első oldalait. Így történik

[1] Helyesen: Leibjournal — kedvenc lap.

meg azután, hogy Ön a Népszavának a Budapesti Hírlaptól kölcsönzött nemes politikai irányvonalával mindenképpen meg van elégedve. Igen ám, csakhogy a Népszava sem evett meszes kefét, hogy csupán a Nagyvincés és Juhásznagysándoros[1] olvasói kedvében járjon. Vannak ám a Népszavának munkásolvasói is, proletárok, tetszik tudni: egész közönséges, rongyos proletárok, akiknek az éhes gyomra nem telik meg a wilsoni[2] dicshimnuszokkal, Károlyi pohárköszöntőivel és az osztályegyüttműködés politikájának tömjénezésével. Ezeknek az embereknek — elismerem, elég könnyelműen és alaptalanul — addig verklizték fejébe a Conti utcabeli[3] urak, hogy a szociáldemokraták Marx világfelforgató elveit hirdetik, és programjuk kiinduló pontja a forradalmi marxizmus kiskátéja: a Kommunista Kiáltvány — amíg csakugyan elhitték, hogy Marx eszméit a munkásságnak meg is kell valósítania.

Ezek a szerencsétlen, jámbor — enyhén szólva fejőstehenek most forradalmi politikát követelnek a szociáldemokrata párttól és a Népszavától, amely kénytelenségből már kezd is engedni a proletárolvasók terrorjának.

Persze, mindezt Ön nem veheti észre, amikor jóleső,

---

[1] Juhász-Nagy Sándor — a Károlyi-kormány vallás- és közoktatásügyi államtitkára. A Berinkey-kormányban igazságügyminiszter.

[2] Wilson, Woodrow — 1912-től 1920-ig az Egyesült Államok elnöke. Az amerikai monopoltőke érdekében végzett tevékenységét a tömegek előtt békeszólamokkal leplezte. Ilyen szellemben dolgozta ki az ún. „14 pontot" is, amelyet a Szovjetuniónak a világháború utáni igazságos, demokratikus békére vonatkozó javaslataival szegezett szembe az európai helyzet imperialista elrendezése érdekében.

[3] A Conti utcában volt a szociáldemokrata párt központja.

megértő mosollyal csak azt látja a szombati Népszava első oldalán, hogy „most szavazócédulával menthetjük meg a forradalmat" — ez Önnek egy napra elég is, 24 fillérért valóban nem is követelhet többet egy államügyész a „nemzetközi forradalmi szociáldemokrácia" pártjától.

De én elárulhatom Önnek, hogy a Népszava becsapja Önt, sőt, becsapja kormányon levő gazdáit is!

Képzelje csak: az utolsó oldalon a Népszava nemcsak a „Gummi—Reisner—Harris bazárt", az ékszerlánckereskedelmet és a zöldségközpont panamáit, hanem a forradalmi marxizmust is hirdeti! Igen, igen: a proletariátus fegyveres felkelését az államhatalom ellen, a munkásság felfegyverzését, a burzsoá állam gépezetének az elpusztítását, a proletariátus forradalmi diktatúráját!

Ez az, tetszik tudni, amit mifelénk marxizmusnak szokás nevezni. Éppen ezért fogják Önt bizonyára meglepni a Népszava utolsó oldalának egyik félreeső helyén a legapróbb „nonpareil"[1] betűkkel szedett következő sorai, amelyeket azonban egy kis fáradsággal mindenki megtalálhat az „úgynevezett" szerkesztői üzenetekben:

„M. Ferenc. Marx eszméit hirdetni és a Kommunista Kiáltványt terjeszteni minden szocialistának kötelessége".

No, látja kérem, már a Népszava is kezdi. Alighogy bebörtönöztek Marx eszméinek hirdetéséért és a Kommunista Kiáltvány terjesztéséért 70—80 gaz kommunistát, a Népszava, amely a „feszítsd meg!" ordításától visszhangzott napokig — ma „minden szocialista köte-

[1] Helyesen: nonpareille — a nyomdászatban használt kisalakú betűtípus.

lességének" hirdeti, amit egy héttel ezelőtt ellenforradalmi cselekedetnek tartott, s amit Ön még ma is a „mai állami és társadalmi rend erőszakos megváltoztatására irányuló bűntettnek" minősít.

Pedig ha tudná Ön, hogy mi mindent tartalmaznak annak a Marxnak az eszméi, amelyeket hirdetni félreeső helyeken még a Népszava is szocialista kötelességnek tart! Persze csak egészen kis, utolsó, eldugott, apró nonpareil-kötelességnek — nehogy meglássa a Nagy Vince bácsi és a szociáldemokrata vezérek többi mumusai!

Nem is sorolom fel tehát ezeket a rettenetes Marx-eszméket, csupán a Népszava által is engedélyezett Kommunista Kiáltvány utolsó sorait írom ide, amelyet természetesen Ön, mint „szervezett" államügyész nem ismerhet.

„A kommunisták nem titkolják nézeteiket és szándékaikat. Nyíltan hirdetik, hogy céljaik csakis minden eddigi társadalmi rend erőszakos felforgatásával érhetők el. Reszkessenek az uralkodó osztályok egy kommunista forradalomtól. A proletároknak e társadalmi rendben láncaikon kívül nincs mit elveszíteniök. De nyerhetnek cserébe egy egész világot.

Világ proletárjai egyesüljetek!"

Hát látja kérem, micsoda erőszakos, lázító és a „Magyar Népköztársaság érdekeit sértő" téveszmék hirdetését tartja a Népszava minden szocialista (de nem minden szociáldemokrata) kötelességének.

Ügyész úr! Remélem, tudni fogja kötelességét! Az a kis különbség, hogy mi lapunk homlokán hirdetjük azokat az eszméket, amelyeket ők félreeső helyeken, félve, reszketve suttognak, hogy senki meg ne hallja, senki meg ne lássa — nem tévesztheti meg Önt.

Aki Marx eszméit hirdeti, aki „minden eddigi társadalmi rendet erőszakosan felforgatni" akar: — börtönbe vele!

Egyébként fogadja hazafias üdvözletemet,

stöbbi

Vörös Ujság, Budapest, 1919 március 13. I. évf. 34. sz.

Román imperializmus — magyar imperializmus

Böhm hadügyminiszter úr és Pogány[1] nevű csatlósának szemérmetlen szatmári uszítására[2] most megjött a válasz: a franciák megszállták Aradot, a románok meg elrendelték az általános mozgósítást. A magyarázat: a Magyar Népköztársaság háborús készülődése. A magyar imperializmus és a román készülnek egymásba marni. A magyar burzsoázia félti a piacait, a román burzsoázia pedig növelni akarja piacterületét. Ennyi az egész különbség. A burzsoázia, hogy fegyveres erővel védhesse meg a profitját, úgy tüntette fel a marakodást, mintha nem is a profitért és a piacokért, hanem a „hazáért" és a „szabadságért" folyna a harc.

A proletariátus azonban megtanulhatta a háborúban, hogy ezeket a kifejezéseket: „haza" és „szabadság" kellően meg kell kopasztani, hogy elővigyorogjon mögülük a piac és a profit. Böhm és Pogány urak, amikor hazáról és szabadságról beszéltek és amikor azt mondották, hogy meg kell védeni, ha kell fegyveresen a

[1] Pogány József, dr. — szociáldemokrata vezető, a Népszava munkatársa. A polgári demokratikus forradalom idején a katonatanács kormánybiztosa. A Tanácsköztársaság alatt előbb hadügyi, majd külügyi, végül közoktatásügyi népbiztos.

[2] Böhm Vilmos és Pogány József a cseh és román burzsoázia imperialista törekvéseivel szemben a magyar burzsoázia imperialista törekvései mellett tartottak beszédet Szatmáron.

„hazát" és a „szabadságot", akkor azt mondták, hogy meg kell védeni a piacot és a profitot.

A burzsoázia piacát és profitját védje meg fegyveresen a kizsákmányolt proletariátus — ezt mondták. — Hát nem, kedves Böhm úr és kedves Pogány úr! Ennyire ne gondolják tökkelütöttnek a magyarországi proletariátust. Azért, mert önök Szatmárban elcsaholták mindazt a frázist és uszítást, amit csak az ötéves háború tudott produkálni ebből a fajtából, azért mert önök a burzsoá haza és a proletárhaza fogalmát egynek veszik, azért ne gondolják, hogy a magyar proletár is egynek fogja venni és elmegy gyilkolni a félrevezetett román proletárt.

A magyar burzsoázia remeg a román versenytől. A román burzsoázia el akarja pusztítani a magyar versenyt. De a magyarországi proletariátusnak más szerep jutott ki ebben a marakodásban, mint amit az osztályharc elárulói és az új háborúra uszítók nekik szántak. A magyarországi munkásságnak történelmi feladata, hogy elsőnek változtassa át a nemzeti, vagyis a burzsoáziák háborújának frontját a polgárháború frontjává. Ezzel a ténykedésével forradalmasítja minden szomszédos ország proletárjait. Ezzel a cselekedetével lehetetlenné teszi a román-magyar burzsoáziák háborúját, és ezzel a cselekedetével teremti meg a román és magyar proletariátus egységes frontját a román és a magyar burzsoázia ellen.

A magyar burzsoázia fegyverkezésére a magyar munkásosztály belső polgárháborúja kell hogy megadja a választ. Ez a válasz egyúttal válasz lesz a román burzsoáziának és üzenet a román proletariátusnak.

Vörös Ujság, Budapest, 1919 március 20. I. évf. 37. sz.

Szentes

Abból a nagyon is zavaros ügyből, ami most Szentesen lejátszódott, nekünk három dolog ragadja meg a figyelmünket. Az első az, hogy ez a Neuberger nevű karhatalmi pribék úgy intézkedik, tesz-vesz, felfüggeszt, kifüggeszt, statáriumot hirdet, letartóztat, szabadonbocsát, szemlét tart, mint valami kiskirály. Napok óta nincs szó másról, mint arról, hogy ez a Neuberger nevű elsőfokú ismeretlen mit csinált, hol járt, hol indított vizsgálatot, hol állította helyre a „rendet". A második dolog az, hogy Nagy Endrét[1] letartóztatták, mert kijelentette, hogy kommunistának vallja magát. Szóval, csak azért, mert véleménye szerint a munkásmozgalomnak el kell vezetni a termelés szocialista szervezéséhez. Lehet, hogy Nagy Endre cselekedett is abban az irányban, hogy ez a meggyőződése valósággá váljék, mint ahogy minden ember azt teszi, amit gondol. (Csak a szociáldemokraták gondolnak mást és tesznek mást.) Tény azonban, hogy Nagy Endrét nem azért tartóztatták le, amit tett, hanem azért, mert kommunistának vallotta magát, vagyis azért, amit gondolt. Szóval megtiltják a gondolkodást. Nemsokára

[1] Nagy Endre — Szentes rendőrkapitánya.

meg fogják tiltani a lélegzést és az emésztést is. A harmadik dolog pedig az, hogy a szentesi szociáldemokrata pártszervezet bizalmatlanságot szavazott a szentesi munkástanácsnak. A szentesi szociáldemokrata párt kissé túllépte ezzel illetékességének határát. A munkástanács a proletariátusnak szabadon választott szerve (kivéve a budapestit), az egyedüli szerv, amely képviseleti alapon jött létre, és amely egyedül hivatott a proletariátus nevében és csak az ő nevében szólni és cselekedni. Amikor a szentesi szociáldemokrata párt bizalmatlanságot szavazott a szentesi proletárok képviseletének, akkor egyúttal bizalmatlanságot szavazott a szentesi proletariátusnak. Kijelentette, hogy nem azonosítja magát a proletariátussal, ami azt jelenti egyszerűbben, hogy szemben a szentesi munkástanáccsal, amely a proletárok képviselete, ő nem tekinti magát a szentesi proletárok képviseletének. És ez így rendben is volna. Mi is azt hangoztatjuk régen, hogy a párt nem osztály. Most aztán végre ők maguk igazolták bennünket. A párt bizalmatlanságot szavazott az osztálynak.

Vörös Ujság, Budapest, 1919 március 20. I. évf. 37. sz.

Felhívás az orosz Vörös Hadsereg hazatért proletárharcosaihoz!

Nemzetközi vörös proletárkatonák!

A nemzetközi proletariátus felszabadításáért harcoltatok és véreztetek Szibéria hómezőin, az Ural őserdőiben, a Volga völgyében és a turkesztáni síkságokon. A világ első szovjetköztársaságának forradalmi proletariátusa adott fegyvert a kezetekbe, hogy a világ minden elnyomottjainak forradalmi érdekeit szolgáljátok.

A győzelem, amely a proletárvérrel öntözött orosz földön első ízben szegődött proletár vöröskatonák fegyvereihez, a mienk lesz Magyarország forradalmi földjén is. Az első diadalnál, a proletárdiktatúra megvalósításánál azonban mi nem állhatunk meg.

Előre, törhetetlenül új győzelmek, új diadalok, a világ összes proletárjainak felszabadítása felé!

Nemzetközi vöröskatonák! A ti feladatotok, a ti kötelességetek elöljárni ebben a győzedelmes küzdelemben. A forradalom avantgárdája[1] voltatok már akkor is, mielőtt csak derengeni kezdett az Ural felől a forradalom mindent bevilágító és mindent beborító fénye. Szovjet-Magyarország proletárhadseregében a legelső

[1] Előőrs, élcsapat — a francia avant-garde-ból.

sorban van a ti helyetek. Jöjjetek, a forradalmi Internacionálé proletárharcosai várnak rátok! Jöjjetek, és jelentkezzetek az első budapesti Nemzetközi Vörös-ezredbe. Senki sem vonhatja ki magát forradalmi kötelességeinek teljesítése alól. Szükség van mindannyiotokra!

Akik az orosz Vörös Hadseregben tanultátok meg teljesíteni a proletárforradalom feladatát, akik orosz, német, cseh, tót, román és szerb proletártestvéreitekkel együtt Szovjet-Oroszország nemzetközi Vörös Hadseregében tettetek hitvallást forradalmi tettrekészségetekről, jöjjetek és jelentkezzetek a nemzetközi vöröskatonák első csapatába. Jelentkezni minden délelőtt 9-től 2-ig a Várban, a Lovarda utca 1. szám alatt lehet.

Minden hazatért vöröskatonának az új proletárhadseregben a helye.

Éljen a nemzetközi proletariátus forradalmi Vörös Hadserege!

Éljen a szociális világforradalom!

Éljen a Nemzetközi Szovjetköztársaság!

Testvéri üdvözlettel
A Forradalmi Kormányzótanács
Hadügyi Népbiztossága

Vörös Ujság, Budapest, 1919 március 23. I. évf. 39. sz.

A nemzetközi zászlóalj orosz katonáihoz[1]

A nemzetközi proletariátus nevében — mondotta — üdvözlöm a nemzetközi proletariátus előőrsét, amely folytatja azt a harcot, mely keletről indult nyugat felé a kapitalizmus megsemmisítésére és a világ összes elnyomottjainak felszabadítására.

Ugyanúgy, mint a forradalmi Oroszország földjén, ahol együtt harcolt az orosz munkás a magyar, szerb, román, tót proletárral, ugyanazzal a forradalmi proletáröntudattal induljatok ti is a harcba, amely nem egyesek és egyes nemzetiségek érdekeiért, hanem a világ proletárjainak felszabadításáért folyik.

Vörös Ujság, Budapest, 1919 április 1. II. évf. 44. sz.

[1] Az első nemzetközi ezred első zászlóalja 1919 március 30-án felvonult a Várba. Ott szólt a katonákhoz, orosz nyelven, Szamuely Tibor helyettes népbiztos.

Kiáltvány a lakásügy rendezéséről

Budapest szervezett munkásaihoz!

A lakáshivatalt ma átvettük, és arra a meggyőződésre jutottunk, hogy a proletariátus bajain csak úgy tudunk segíteni, ha a panamának és a munkásság kijátszásának ezt a szemétdombját teljes egészében megszüntetjük.

Az összes hivatalnokok háromnegyed részét, háromszáz egyént, a legmagasabbtól a legalacsonyabbig, miután beigazolódott, hogy nem a proletariátus érdekében dolgoznak, elbocsátottuk, és helyébe máris megkezdtük a szakszervezeti és kerületi munkástanácsok által ajánlott szervezett munkások beállítását.

Megállapítottuk továbbá azt, hogy a lakásigénylők nagy része olyan elemekből áll, akik mindig szemben álltak vagy közömbösek voltak a proletariátus mozgalmaival szemben, és ahelyett, hogy komolyan dolgoznának a proletárrend fönntartásában és a Vörös Hadsereg megerősítésében, a diktatúra eredményeinek megvédelmezésében, ők azok, akik a diktatúra hatalmát elsősorban kis, piszkos érdekeik megvédelmezésére akarják felhasználni, s arcátlanul a szervezett munkások elé tolakodnak.

Éppen ezért elhatároztuk, hogy ezen elemeknek tü-

relmet parancsolunk, és a lakásigények kielégítésével elsősorban a szakszervezetekben szervezett munkások igényeit elégítjük ki.

A legkíméletlenebbül le fogjuk törni ellenben a diktatúrának megbízhatatlan elemeit, zsaroló kísérleteit, annyival is inkább, mert meg vagyunk győződve arról, hogy munkánkban a szervezett munkások támogatni fognak bennünket.

A burzsoázia által felfogadott és megvesztegetett elemek rendzavaró, erőszakos cselekedeteivel szemben a legkíméletlenebb erőszakkal fogunk felelni.

A mai napon elrendelt sürgős intézkedéseink a következők:

1. A vidékről, külföldről és főleg Galíciából beköltözött naplopó és árdrágító elemeket rövidesen eltávolítjuk Budapestről. Eddigi számításunk szerint számuk kétszázezerre tehető.

2. Az összes eddigi rendeletek adatainak és megállapításainak megsemmisítésével pontos lakáskatasztert veszünk fel a főváros összes lakásairól, a kerületi munkástanácsok bevonásával és közreműködésével. A lakáskataszter pontos kiállítását halálbüntetés terhe mellett parancsoljuk meg a házi bizalmiaknak és a házmestereknek.

3. Az összes nélkülözhető és háztartáshoz alkalmas lakóhelyiségeket rögtön lefoglaljuk, mindenféle irodát, amely nem a köznek szolgál, az összes találkahelyeket, a kitartott nők lakásait, raktárnak használt lakáshelyiségeket, lakásnak alkalmas raktárhelyiségeket, villával és lakással bíró burzsoák villáit vagy lakásait, az összes lakhatásra alkalmas középületeket, egyes egyének által kényelmesen lakott penziókat és lakásokat, szóval minden lakásra alkalmas helyiséget rövidesen

megállapítunk, és nemcsak beköltöztetünk, hanem lakhatás szempontjából át is alakítunk.

4. Minden protekció megszűnt. Aki bárki ajánlólevelével jelentkezik, rögtön le fogjuk tartóztatni! Aki levélbeli, jogtalan igényekkel zavarja a hivatalt vagy a hivatal bármely hivatalnokát, forradalmi törvényszék elé állítjuk.

5. A burzsoázia összeköltözését megengedjük. Nem vagyunk hajlandók a burzsoák és a proletárok összeköltöztetésével a proletárokat ezek mérgező hatásának kitenni. Felhívjuk az összes nagylakással bíró burzsoákat, hogy rokonságukkal, ismerőseikkel sürgősen költözzenek össze, és erről, a most kiadandó rendelet értelmében, az illetékeseknél az összeköltözés tényéről vagy szándékáról tegyenek sürgős jelentést. Illetékesek a házbizalmiak vagy a lakáshivatal.

Az ily módon felszabadult lakásokat proletárok számára lakhatóvá tesszük, és ha szükséges, berendezzük. Összeköltözésnél irányadó elv, hogy egy-egy nagyobb család három szobánál nagyobb lakást nem igényelhet, és az összeköltözésnél igazolni kell, hány szoba szabadult fel az összeköltözés alkalmával.

6. A kastélyokat, palotákat, nagyobb villákat a munkásság kultúrája és a proletárgyermekek számára tartjuk fenn.

Mindezen intézkedések gyors végrehajtásához, a kerületi munkástanácsoknak a munkába való szerves bekapcsolásához, megbízható, szervezett munkások beállításához, a megbízhatatlan házbizalmi férfiak kicseréléséhez és a három napon belül kiállítandó lakáskataszter feldolgozásához idő kell.

Meg vagyunk győződve, hogy a szervezett ipari munkások tudnak türelmesen várni addig a pár napig,

amíg intézkedéseinket becsületesen megkezdhetjük. Budapest szomorú lakásviszonyai e pillanatban lehetetlenné teszik, hogy a proletárság jogos lakásigényeit sürgősen kielégíthessük. Azt azonban nyugodt lélekkel állíthatjuk, hogy a szervezett ipari munkásság jogos lakásigényeit nemsokára ki tudjuk elégíteni.

Akik pedig azután következnek, azok várjanak, mint ahogy tudtak várni a háború alatt és tudták tétlenül nézni a munkásság forradalmi küzdelmét, és most sem a küzdelemben segítenek, hanem a küzdelmet gyengítik.

Az ilyenek számára a lakáskérdés legjobb megoldása a Vörös Hadsereg kaszárnyái. A szervezett ipari munkások és a munkásság bizalmával megválasztott kerületi munkástanácsok támogatását, türelmét kérjük ennek a nem is olyan nagyon nehéz kérdésnek megoldásához, mert mélységesen meg vagyunk győződve arról, hogy a komoly munkásság, a diktatúra megbízható serege nem a lakáskérdés rögtöni megoldásában látja legfőbb feladatát, hanem a termelés szervezésében, fokozásában, a Vörös Őrség és a Vörös Hadsereg megszervezésében, szóval a burzsoázia intézményeinek eltiprására szolgáló intézmények megteremtésében.

Komoly napok előtt állunk. Az ellenforradalom szervezkedik. A proletárdiktatúra ma nem a lakáskérdés sürgős megoldásától függ — és bizonyos, hogy a komoly szocialista munkások velünk együtt így gondolkoznak. Még egyszer kérjük támogatásukat és bizalmukat a ránkbízott feladat sürgős megoldásában.

Szamuely Tibor, Vágó Béla
népbiztosok

Vörös Ujság, Budapest, 1919 április 10. II. évf. 53. sz.

Lakáskeresők

Hosszú, végtelennek látszó embersorok húzódnak el a kerületi munkástanácsok lakásbizottságainak helyiségei előtt. Óráról órára nő a fenyegetően nyugtalan, türelmetlen tömeg, mintha csak hajléktalan lenne Budapest lakosságának jó része, és az emberek tízezrével hálnának éjszakánkint szabad ég alatt. Lakásért lót-fut, ácsorog, sír és jajgat mindenki, a nyugalmazott miniszteri tanácsosoktól kezdve a sarki fűszeresig minden dologkerülő, míg a padlásszobákban és pinceodukban nyomorgó szervezett munkások a gyárakban, műhelyekben verejtékeznek, hogy egy pillanatra se álljon meg a termelés munkája, amelyre a proletárállamnak olyan nagy szüksége van. Aki valóban rászorult, hogy új lakásba kerüljön, aki évek, sőt évtizedek óta szenvedi nyolc-tizedmagával a külvárosi tömeglakások minden borzalmait, alig férhet a kerületi lakásbizottságokhoz, mert szemérmetlen tolakodók, megrögzött lakáspiócák elállják az útját, elrabolják drága munkásidejét.

Ez ellen a veszedelmes csőcselék ellen, amelyet a munkásság soha sem látott forradalmi harcaiban, amely gyáván meghunyászkodva kussolt a burzsoázia uralma alatt, és amely most sem akar egyebet, mint

hogy megakassza a proletárállam nyugodt és biztos felépítésének munkáját, hogy jogtalan követeléseivel és zsarolásaival zavart támasszon a dolgozók soraiban, a szervezett munkásságnak minden erejével, elszántságával és kérlelhetetlenségével fel kell lépnie. Azokból a rendeletekből, amelyeket a Központi Lakásbiztosság vezetésére kirendelt teljhatalmú népbiztosok adtak ki, az elmúlt napok alatt minden öntudatos proletár előtt világos lehet az a törekvés, hogy megszüntessünk minden lakáshivatali visszaélést, panamát, protekciót, de lehetetlenné tegyünk minden jogosulatlan zsarolást is.

Azt az anarchiát, amelynek a régi lakáshivatal adott hajlékot és amely már-már megsemmisüléssel fenyegette a proletárforradalom vívmányait, ki kell irtani gyökerestől. Könyörtelen harcot kell indítani mindazok ellen, akik jogosulatlan, zsaroló és provokáló fellépésükkel a proletárállam rendjét és nyugalmát zavarják. Ezt a harcunkat azonban csak akkor vívhatjuk meg sikeresen, a fagyöngyöktől és piócáktól csak akkor szabadíthatjuk meg az ifjú proletárállam testét, ha Budapest szervezett munkássága segítő kezet nyújt nekünk abban a törekvésünkben, hogy a lakást kérő szörnyetegek nyakára taposhassunk.

Minden józanul gondolkodó ember igen jól tudja, hogy Budapest szerencsétlen építkezési rendszere, amely elsősorban a burzsoázia túlzott és fényűző igényeit volt hivatva szolgálni, nem olyan, hogy máról holnapra Budapest proletariátusának szolgálatába állíthatnók. A paloták és nagyúri lakások, amelyek jók voltak arra, hogy hajlékai legyenek a gyárosok, bankigazgatók és földesurak henye naplopásainak és dőzsölésének, nem alkalmasak arra, hogy kellő átalakítás nélkül hajlékul szolgáljanak a lakásborzalmak minden iskoláját meg-

járt és a lakásinség minden szenvedésében megedzett proletárcsaládoknak. Hogy ezeket a szükséges átalakításokat elvégezhessük, ehhez nemcsak idő kell, hanem anyag, mégpedig rendkívül sok anyag is, amelylyel, sajnos, a proletárállam egyelőre nem rendelkezik.

A legjobb, a legnemesebb és legbecsületesebb igyekezetünk mellett is legfeljebb csak azt érhetjük el, hogy lakáshoz juttassuk mindazokat a szervezett munkásokat, akik hajléktalanok, vagy pedig akiknek lakásnyomorúsága immáron elviselhetetlen. De ezt csak úgy érhetjük el, ha az új lakások szerzésének lehetőségéből kizárjuk mindazokat, akiket nagyzási hóbortjuk vagy a ravasz spekuláció visz a kerületi lakásbizottságok elé. Százan és ezren vannak olyanok, akik néhány hónap alatt már harmad-, negyed-, sőt ötödízben is változtatják lakásukat, nem mintha régebbi lakásaik megfelelők nem volnának, hanem jórészt azért, hogy folytonos lakáscserékkel újabb és újabb üzérkedésre nyerjenek alkalmat.

A lakáskeresés Budapesten már valósággal hivatássá vált, és az emberek jó része, akik napokon és heteken keresztül ácsorogtak a lakáshivatal előtt, mindezideig nem hiába pazarolták idejüket: mindenben megtalálták számításaikat. A proletárállam azonban nem tűrheti tovább ezt a lelketlen, gonosz üzérkedést, nem tűrheti, hogy hivatásos szélhámosok szervezett munkások nyomorgó családjainak bőre árán sok-sok ezres jövedelmekre tegyenek szert lakászsarolási manővereikkel, nem tűrheti, hogy amíg 8—10—15 tagú munkáscsaládok szótlan megadással és bizakodó várakozással egy nyomorúságos oduban töltik napjaikat, addig legyenek emberek, akik hetenkint és hónaponkint váltogatják lakásaikat és fokozzák egyszobás lakásról

két-, három-, négy-, sőt ötszobás lakásra is minden tekintetben jogosulatlan és indokolatlan igényeiket.

A Központi Lakásbiztosság, amely egyetlen tőrdöféssel egyszer s mindenkorra megszüntette a régi lakáshivatalban már szokássá vált visszaéléseket és panamákat, meg akarja és meg fogja semmisíteni azokat a visszaéléseket is, amelyeket ezek az ismert zsarolók most sietve akarnak átplántálni a kerületi lakásbizottságok környékére. Ezek az aljas kísérletek azonban vissza fognak pattanni arról az erős, áttörhetetlen falanxról[1], amellyel a szervezett munkásság védelmezi, ha kell, még a saját élete feláldozásával is, a proletárforradalom minden vívmányát, a proletárállam minden hatalmi szervét.

A szervezett munkásságnak meg kell mutatnia az öklét azoknak a lelketlen gonosztevőknek, akiknek már réges-régen a börtönben vagy a bitófán van a helyük.

Vörös Ujság, Budapest, 1919 április 15. II. évf. 57. sz.

---

[1] Hadsor.

Beszéd az 1919 április 20-i győri népgyűlésen[1]

Szamuely Tibor népbiztos ma éjjel érkezett Győrbe. Délelőtt egy menetszázadot búcsúztatott az állomáson. Délután három órakor tartotta meg beszédét a Széchenyi téren, ahol igen nagy tömeg gyűlt egybe.

Azzal kezdte, hogy a burzsoá arcokon ma kaján mosolyt látunk; a feltámadás ünnepén saját feltámadásukat merészelik ünnepelni. Csak egy helyen volt elég bátor és becstelen ahhoz a magyar burzsoá, hogy szövetkezzen a román imperialista banditákkal,[2] csak egy helyen mert megmoccanni, és íme, az egész ország burzsoáziája reménykedik. Jól tudjuk, hogy március 21-e a proletárok győzelmét jelentette politikailag és gazdaságilag, de nem jelentette a burzsoázia megszűnését mint osztályét. Nem lehet addig biztosítani a győzelmet, míg ki nem irtjuk még a reménységét is annak, hogy feltámadni merészeljen a régi rendszer. A burzsoá március 21-én megrettent a munkásság szervezett ere-

[1] Sajtótudósítás.

[2] Amikor az április 16-án elkezdődött támadás eredményeképpen a román burzsoá hadsereg Szatmárnémeti alá ért, a város burzsoáziája visszaállította a régi rendet, és ezzel kiszolgáltatta Szatmárnémetit a románoknak.

jétől, meglapult, de nem adta fel a harcot, és jól tudjuk, hogy nem is fogja feladni. Most, hogy a kezünkben van a hatalom, kényszeríteni kell erre. A hatalmat fel kell használni, a munkásságnak el kell nyomni teljesen a burzsoáziát, meg kell semmisíteni, ki kell pusztítani a csíráját s lehetőségét is annak, hogy nyakunkba rakhassa újból a rabigát, hogy visszatérhessen a magántulajdon rendszere. A burzsoázia, mely nem volt soha szentimentális, amikor milliókat kellett a háborúba, a vágóhídra küldeni, nem érzékenykedett el egy pillanatra sem, amikor látta, hogy milyen rombolást művel. A hatalom a kezünkben van: kényszeríteni fogjuk őket arra, hogy letörjenek, hogy ne állhassanak ellen. Mi sem lehetünk szentimentálisak; nem kívánhatnak tőlünk elérzékenyedést, mert a mi életünk csak most kezd élet lenni: most saját magunk, a proletariátus boldogulásáról van szó. Ne legyünk tehát tekintettel semmire sem, éppen úgy, ahogyan a burzsoázia sem volt tekintettel. A hatalmat ki kell használnunk. A proletár eddig azért nyomorgott, hogy a papok, a bankárok és a gyárosok zsebét gyarapítsa. Most azért fogunk nyomorogni, ha nyomorognunk kell, hogy a jövőben többé ne kelljen nyomorognunk. De ha itt ismét visszatér a tőke uralma, ha ismét visszatérnek a tőkések, a régi pöffeszkedők, akkor újból a kizsákmányolóknak leszünk kiszolgáltatva. Aki azt akarja, legyen az burzsoá vagy más, hogy visszatérjen a régi uralom, azt kíméletlenül fel kell akasztani. Hitvány és nem közénk való az, aki a proletariátus szervezett egységét és erejét azzal akarja megbontani, hogy az ellenforradalmárok malmára hajtja a vizet. Az ilyennek bele kell harapni a torkába.

Nemcsak rólunk van szó, a magyar proletariátusról, hanem az egész világ proletariátusáról. A legközvet-

lenebb veszedelem keletről közeledik. Az antantnak egyedül a románokat sikerült rábírni, szövetkezve a Szatmár megyei magyar burzsoáziával és ellenforradalmár székely tisztekkel, hogy hadat üzenjen a Magyar Tanácsköztársaságnak. Egyedül ebben a söpredékben volt bátorság fegyvert szegezni ellenünk. De bizton hisszük és reméljük, hogy a magyar proletariátus nem fog késni a válasszal. Magyarország szervezett munkásságában megvan az erő, meg kell, hogy legyen az áldozatkészség, hogy megadja a méltó választ e bitangságra.

Nem szépítgetjük és nem hallgathatjuk el azt a körülményt sem, hogy a fronton álló csapatok egy része nem felelt meg hivatásának, nem tett eleget proletárkötelezettségének. Ezeket el kell távolítani, s helyettük a szervezett munkásságot kell a frontra küldeni.

A magyarországi tanácsköztársaság a szervezett munkásság egységén és erején épül fel; ennek a szervezett munkásságnak kötelessége mindnyájunkkal együtt megvédeni a forradalom vívmányait. A proletár, akinek eddig nem volt hazája, nem vesztheteti semmit. Ma azonban igenis van hazája, van veszíteni valója. Ma már elveszthet egy egész világot. Az egész világ proletariátusának szeme rajtunk függ, mi felénk irányítja minden rokonszenvét, s a mi győzelmünktől várja az egész világ proletárságának felszabadulását. Ha mi győzünk, győz az egész világ proletariátusa, ha elbukunk, az egész világ proletariátusának veszteségét jelenti ez.

De mi nem bukhatunk el. Lehet, hogy sokan elveszítjük életünket, mert harc nincs áldozat nélkül. Azonban inkább néhányan vesszünk el, mintsem hogy megsemmisüljön a nagy ideál, mintsem hogy az egész világ továbbra is elnyomatás alatt nyögjön.

E nehéz és küzdelmes harcokban nem állunk egyedül.

Az oroszországi Vörös Hadsereg megindult. Besszarábiában és Kelet-Galíciában általános offenzívát indított. A román csapatok fejveszetten menekülnek Besszarábiából. Románia is tele van a forradalom üszkével. Kelet felől a diadalmas Vörös Gárda fenyegeti. Természetes, hogy a román burzsoák és kapitalisták csírájában szeretnék megfojtani a náluk is egyre nagyobb erőre kapó forradalmi hangulatot. A szervezett munkásságnak kötelessége, hogy sorompóba álljon, mert nemcsak saját magunkról van szó, de az egész internacionáléról. Május elseje a nemzetközi proletariátus szolidaritásának a napja; nem hiszem, hogy egyetlen proletár, egyetlen szervezett munkás is akadjon, aki megtagadná azt, hogy a forradalom vívmányait megvédje. Azelőtt véres kardot hordtak körül az országban, ha háború tört ki; most a vörös zászlót kell körülhordani; minden proletárnak alája kell tömörülni.

A magyarországi proletariátus eddigi győzelme nem került különös áldozatokba. Most azonban szükség lesz arra, hogy vér omoljon. A vértől nem kell félni. A vér acél: erősíti a szívet, erősíti a proletároklöt. Hatalmassá fog tenni bennünket a vér. A vér lesz az, amely megtisztít bennünket, a vér lesz az, amely az igazi kommunvilághoz elvezet minket.

Nincs okunk rettegni az ellenforradalomtól, mert az ellenforradalom fogja megszülni a proletárhadsereget, mint ahogyan Oroszországban is az ellenforradalom szülte meg azt. Természetes, hogy azok a hibák, amelyeknek okozói a régi rendszer emberei voltak, a mi hadseregünkben is fennállanak, természetes, hogy nálunk is vannak egyenetlenségek, de ezt éppen az ellenforradalom fogja megszüntetni. Nem szabad engednünk, hogy megbomoljanak a sorok. Ha széthullanak a lánc-

szemek, akkor könnyen leszámolnak velünk. De ha szorosabbra fűzzük ezeket az acél láncszemeket, akkor nem győz rajtunk semmiféle erő. Ha nem tűrünk rendbontókat, akik az ellenforradalom magvát akarják elültetni, ha egységesen állunk szembe ellenfeleinkkel, akkor az egész világ ellenünk jöhet, visszapattan rólunk minden kísérlet.

A nemzetközi helyzet sok jóval kecsegtet bennünket. Párizsban a békét nem képesek tető alá hozni; nem képesek egymással békét kötni az imperialisták, azért, mert a saját országukban a burzsoázia és a proletariátus között nincs meg a béke. A világháború megszűnt, de az osztályháború nem szűnt meg. Az imperialisták harca megszűnt, de az osztályharc még élesebb, még elkeseredettebb lett. Az osztályharc tüze új lángra gyulladt; ennek meg kell semmisíteni az egész kapitalista társadalmat. Oroszországban gyúlt ki ez a láng; nekünk kell tovább élesztenünk. Élesztenünk kell a forradalom tüzét, hogy átcsapjon a Nyugat minden országába. Lehet, hogy pillanatnyilag győzhetnek felettünk ellenségeink, de ez olyan drága győzelem lesz, ezért olyan sok vérrel fognak megfizetni, hogy ők maguk bánják meg. Aki öklöt emel fel a proletariátusra, az aláírta a saját halálos ítéletét. Ki fogjuk irtani, ha kell, az egész burzsoáziát. Ki fogjuk irtani ezt az osztályt, ha ellenünk merészeli felemelni a kezét, ha le akarja rombolni azokat a vívmányokat, amelyek megilletnek bennünket. El fogjuk venni a burzsoázia minden javát, és a romok alá fogjuk temetni őket. Ha meg kell halni, haljon meg először a burzsoá; ha vérnek kell folyni, folyjon először a burzsoá vére. Ha áldozatra kerül a sor, drágán fogja megfizetni mindenki, akit magával szemben talál a proletariátus.

Erre a harcra hívom fel az elvtársakat. Az önök harca kettős kell hogy legyen. Először a termelés munkáját kell biztosítani; folytatni kell a munkát, fokozott szorgalommal kell dolgozni, hogy a hadsereget elláthassuk. Másodszor azoknak, akiknek munkája idehaza nélkülözhető, azonnal fegyvert kell ragadni, és el kell menni a frontra, hogy megvédjék a proletariátus eddigi vívmányait.

Nem folytatom beszédemet, mert ezentúl nem lesz szükség szónoklatokra. Harcba kell mennünk. Vagy megsemmisül a proletárforradalom, vagy diadalmaskodik az idegen elnyomatás felett. És ne felejtsék el egy pillanatra sem, amit már hangoztattam, hogy nemcsak rólunk, hanem az egész világ proletariátusáról van szó, idegen testvéreink felszabadulásáról is.

PI Archívum. 24 fond. 4 ő. e.

A Frontmögötti Bizottságok elnökének I. számú parancsa

A Forradalmi Kormányzótanács megbízott azzal, hogy úgy a fronton, mint a front mögött a rendet és a fegyelmet biztosítsam. Feladatom megvalósítására rendelkezésemre áll minden eszköz, és én élni is fogok ezekkel az eszközökkel, ha ennek szükségessége merülne fel.

Nem hinném, hogy ez eszközöket a keleti hadsereg katonáival szemben alkalmazni kényszerülve lennék, mert meg vagyok győződve arról, hogy a hadseregnek minden katonája át van hatva attól a tudattól, hogy a proletariátus hatalma és ezzel együtt a proletariátus egész léte, jövendő boldogsága veszélyben forog, és ennek a veszélynek elhárítása érdekében a magyarországi proletár Vörös Hadsereg minden katonájának készen kell állania a legnagyobb áldozatokra még ha vérébe és életébe kerülne is. A Vörös Hadsereg katonái proletárkötelességüknek csak akkor tehetnek eleget, ha öntudatos, forradalmi fegyelem kovácsolja acélkeménynyé, áttörhetetlen falanxszá sorainkat, amelyről vissza kell pattannia minden támadásnak, a szövetkezett nemzetközi ellenforradalom minden kísérletének.

A proletariátus osztályellenségeihez, a burzsoáziához, nem fordulok semmiféle kérelemmel, csak azt szeretném,

ha ezeket a szavakat vésné emlékezetébe: **aki a proletariátus hatalma ellen emeli fel a kezét, aki nyílt vagy** rejtett úton ellenforradalmat szít vagy elősegít, illetve elhallgat, aki a Forradalmi Kormányzótanács és a Hadsereg Főparancsnokság minden rendelkezését végre nem hajtja, az a saját halálos ítéletét írja alá. Az ítélet végrehajtása a mi feladatunk.

És a rend fenntartására, minden ellenforradalmi megmukkanás csírájában való elfojtására nem fogok visszarettenni semmiféle eszköztől.

Szolnok, 1919 április 23.

Népszava, 1919 április 23.

Felszólalás a Budapesti Forradalmi Központi Munkás- és Katonatanács 500-as bizottságának 1919 május 31-i ülésén[1]

Igen tisztelt elvtársaim! Meg fognak bocsátani, hogy ha egész rövidre szabom mondanivalómat. Hét órai kis légi utat tettem meg, és ezért őszintén szólva azt sem tudom, hogy hol áll a fejem. Mindenekelőtt azonban mégis kötelességemnek tartottam, hogy egyrészt személyes megjelenésemmel dokumentáljam azt a csekély jóindulattal terjesztett mesét, hogy bizonyos milliók, illetve milliárdok kapcsán ismét távozási engedély nélkül eltávoztam. *(Derültség!)* Másrészt szükségesnek tartom megcáfolni azokat a híreket, amelyeket derék, igazán jóravaló és kiváló Dobos pilóta elvtársunkról terjesztettek, mikor azt mondották, hogy mint fehérgárdista, átjátszott a románok kezére. *(Derültség.)* Mindezek tulajdonképpen egészen mellékes dolgok azon nagy impressziók mellett, amelyeket Oroszországból magammal hozok. *(Halljuk, halljuk!)*

Igen tisztelt elvtársaim! Ismétlem, nagyon röviden csak annyit mondhatok, hogy az orosz proletariátus, amely élet-halál harcát másfél év óta vívja, még mindig egy tízezer kilométer hosszúságú fronton harcol. *(Mozgás.)* Kétségtelen, hogy a mi helyzetünk sem a leg-

[1] Jegyzőkönyvi kivonat.

rózsásabb ebből a szempontból, körül vagyunk véve ellenséggel, de még kevésbé rózsás az a katonai helyzet, amelyben az orosz proletariátus folytatja kétségbeesett, de törhetetlen elszántságú harcát és küzdelmét. Az antant minden kísérlete és minden támogatása, amellyel a különféle ellenforradalmi kormányalakulatokat és a különféle ellenforradalmi bandákat segélyezni igyekezett, hogy ezen a réven jusson az orosz proletariátus testéhez, az orosz proletariátus vörös szívéhez, Moszkvához, mindezek a kísérletek hiábavalóknak bizonyultak, és ma az orosz proletariátus büszkén tekinthet vissza azokra a katonai sikerekre, amelyeket csak éppen a legutóbbi napok folyamán is elért. Kolcsak ellentengernagynak, aki tudvalevőleg egész Szibériában és az Uralban a legborzalmasabb és a legkegyetlenebb diktatúrát űzi, amerikai ruhával, japán fegyverrel és francia ágyúval felszerelt másfél milliós hadserege ma hanyatt-homlok menekül az orosz proletariátus vörös csapatai elől. *(Élénk éljenzés és taps.)* Az elmúlt hét folyamán az orosz vöröscsapatok csaknem 200 kilométerrel nyomultak előre, több mint 18 000 foglyot ejtettek, az ágyúknak és a gépfegyvereknek a száma pedig, amelyet zsákmányoltak, még meg sem határozható.

Ugyanilyen a helyzet a régi, úgynevezett Krasznov fronton; Krasznov kozák tábornok, aki Kerenszkijnek volt leghűbb embere, és aki az orosz tényleges tisztekből szervezte meglehetősen jelentékeny és szép számú hadseregét — amely hadsereget annakidején még Magyarországról is támogattak, ha mindjárt közvetett úton is, amikor elősegítették a Németországból és Magyarországból hazaözönlő volt orosz tiszteknek a Krasznov-hadseregbe való becsoportosítását. Voltak

itt 4—5000 főnyi tényleges tisztekből álló ezredek, szóval a legkiválóbb és a legkitűnőbb katonaanyag, és ez a hadsereg most teljesen szét van verve, teljesen meg van semmisítve. *(Taps.)* Kitöröltetett most már ez a front az orosz térképről *(Viharos taps.)*, és Krasznov tábornok, látva hadseregének megsemmisülését, Rosztovban agyonlőtte magát. *(Felkiáltások: Nyugodjék békében!)*

Minden francia igyekezet keleten és délen csődöt mondott. Most észak felől próbálkoznak. Rászabadították a finn és az észt fehérbandákat, hogy megfojtsák a forradalmat Pétervár városában, hogy kiirtsák a magvát is annak a forradalmi lángnak, amelynek legfőbb fészke a forradalom egész tartama alatt Pétervár volt. Pétervár nyomorgó, kolduszegény és nélkülöző munkásságában — erről a nyomorról az elvtársaknak fogalmuk sem lehet, de azt hiszem elég, ha azt mondom, hogy voltak hónapok, amikor három font kenyeret kapott egy ember egy egész hónapra —, ebben a munkásságban volt annyi erő, elszántság és áldozatkészség, hogy az utolsó szál emberig elmenjen a frontra, megvédje Pétervár városát, megvédje a forradalmat és visszaverje a finnek és észtek fehérbanditáit. *(Éljenzés, taps.)*

Ukrajnában, elvtársak, ahol a szovjet hatalom, csaknem olyan fiatal, mint a mi szovjet köztársaságunk, szintén nem kevésbé jelentős katonai sikerek koronázták a felfegyverzett proletariátus harci tetteit, de ott is, ha nem is külső, de a belső frontokon meglehetősen nagy küzdelmeket kellett megvívnia a proletariátusnak. Az orosz és a francia burzsoázia pénzbeli támogatásával banditák, egészen közönséges rablóvezérek különféle rablóbandákat szerveztek, amelyek hamis jel-

szavak alatt kisebb-nagyobb tömegeket csődítettek e bandák zászlói alá, és valóban nagy áldozatokra és erőfeszítésekre volt szüksége a fiatal Ukrán Tanácsköztársaságnak, amíg sikerült mindezek felett a banditák felett győzedelmeskednie. Egyik legjelentősebb ilyen banditafőnök Grigorjev, ki körülbelül 100 000 főnyi hadsereg felett rendelkezett, és amely 100 000 főnyi hadsereggel 12 nap alatt végzett az Ukrán Tanácsköztársaság. *(Éljenzés és taps.)*

De nemcsak ahhoz volt ereje az ukrán proletariátusnak, az ukrán Vörös Hadseregnek, hogy végezzen ezzel a hatalmas rabló bandával, amely városról városra fosztogatva és városról városra gyilkolva, főként a zsidókat gyilkolva, pusztított lent Ukrajnában, voltak városok, ahol négy, öt, sőt hatezer embert irtottak ki, nőket, gyermekeket, mindezt a franciáknak és az orosz burzsoáknak a számlájára.

Mondom, ezzel a bandával 12 nap alatt végzett az ukrán Vörös Hadsereg, és ugyanakkor volt ideje arra, és volt benne erő és készség arra, hogy testvéri segítséget nyújtson nekünk és támadást indítson a román bojár hadak ellen. *(Éljenzés.)* Közölhetem elvtársak, hogy az ukrán Vörös Hadsereg átkelve a Dnyeszteren, elfoglalta Budesti városát és 13 versztnyire, 13 kilométerre tartózkodik most Kisinyev várostól. *(Lelkes taps.)* Ezzel egyidejűleg megindult a katonai operáció a galíciai fronton is, ahol azonban a román és a lengyel imperialisták be sem várva az oroszok támadását, egyszerűen minden az ő általuk elismert nemzetközi joggal ellentétes alapon megsemmisítették a galíciai ukrán köztársaságot, Golubovits kormányát, amely ma már nem is létezik. A románok elfoglalták Kolomeát, Sztanyiszlavot, a csehek Stryjt, a lengyelek közelednek

Tarnopol felé, mindenki rabol, mindenki annyit foglal el, amennyit tud. Nemzetközi jog rájuk nézve nem egzisztál. Ezért természetes dolog, hogy ugyanúgy, mint felrúgták ők a nemzetközi jogot itt Magyarországon, ugyanúgy rúgják fel azt Ukrajnában is. Azonban az az igyekezete a román és a lengyel imperialistáknak, hogy ők egyesüljenek, hogy korridort építsenek két szovjetköztársaság közé, és nyugatra, keletre is támadólag léphessenek fel, teljes nyugalommal közölhetem az elvtársakkal, hogy minden intézkedés megtörtént, hogy ez megakadályoztassék.

Nemcsak az orosz és az ukrán Vörös Hadsereg kész arra, hogy halálos csapást mérjen ezekre a rablóbanditákra, hanem készen, fegyelmezetten és elszántan áll a valósággal megújhodott nemzetközi Vörös Hadsereg, amelynek csapatai már a fronton vívják sikeres harcaikat. *(Éljenzés.)* Tegnap volt alkalmam éppen egy ilyen frontra induló nemzetközi ezreddel beszélnem. Az ezred körülbelül 85—90 %-ban magyarországi elvtársakból állt. *(Élénk éljenzés.)* Kivétel nélkül magyarok, románok, tótok, horvátok és a többi nemzetiségiek. Ezek az elvtársak megkértek engemet arra, hogy adjam át üzenetüket a magyar proletariátusnak. *(Élénk éljenzés.)* Azt mondották ezek az elvtársak, hogy amíg egy ember van Oroszországban, aki a proletariátus harcait Magyarországon és Oroszországban tanulta meg, akit Magyarországon és Oroszországban edzett meg a proletariátus harca, mondom, amíg egy ember van ilyen, addig nem nyugszanak, amíg valóban, hatalmas, erős tényleges segítséget nyújthatnak a magyarországi proletariátusnak fölszabadítási küzdelméhez. *(Élénk éljenzés és taps.)* A nemzetközi proletariátusnak Oroszországban élő avant-garde-ja kész az utolsó csepp

véréig harcolni, kész az utolsó szál emberig küzdeni, hogy megcsinálja az utat, mely a románokon, cseheken keresztül és Magyarországon át nemcsak a magyarországi proletariátus hatalmának megerősítéséhez, de a világ minden kizsákmányoltjának felszabadításához vezet. *(Hosszantartó élénk éljenzés és taps.)*

Hoztam még egy üzenetet is, ezt Lenin elvtársunk küldte[1]. *(Hosszantartó élénk éljenzés és taps.)* Ezt az üzenetet az elvtársaknak mindjárt módjukban lesz szó szerint megismerni. Itt röviden csak annyit közlünk belőle, hogy — ami egészen természetes is — Lenin elvtársnak nincsen egyéb óhajtása és nincs egyéb kérése, sőt mondhatnám, nincs egyéb követelése, mint az utolsó csepp vérig, az utolsó szál emberig kitartani a forradalom védelmére, a proletariátus felszabadítása érdekében. *(Hosszantartó élénk helyeslés, éljenzés és taps.)* Nincs visszavonulás, nincs megalkuvás, nincs meghajlás! *(Zajos helyeslés és taps.)* Aki a forradalom katonájává szegődött, annak a forradalom harcát végig kell vívnia. *(Úgy van! Úgy van!)*

Én még csak azt az egészen személyes impressziómat akarom közölni az elvtársakkal — megbocsátanak, hogy így nagyon összse-vissza beszélek *(Halljuk! Halljuk!)* — hogy azok a dolgok, amiket Oroszországban láctam, pl. a felfegyverzett munkásságnak az a demonstrációja, amely vasárnap volt Moszkvában, ahol 30 000 felfegyverzett munkás vonult fel, akik éppen most tanulják a katonai dolgokat, továbbá a gazdasági élet szervezése terén behozott rendszabályok, általában a termelés és a fogyasztás szervezése körüli rendszabályok, összehasonlítva az előbbi rendszabályok-

[1] Lásd *Lenin* Művei. 29. köt. Budapest 1953. 393—397. old.

kal, amelyeket a múlt évben láttam: Mindezek megerősítettek engem abban a hitemben, hogy egyedül a tanácsköztársaság rendszere, a proletariátus diktatúrája az az út, amely ebből a rettenetes nemzetközi politikai és gazdasági wirrwarrból[1] kivezet. De megerősítettek engem abban a meggyőződésemben is, hogy az orosz proletariátust, amelyet mi testvéreinkül és szövetségeseinkül tekintünk, semmiféle belső, semmiféle külső erővel nem lehet legyűrni, legyőzni, leküzdeni *(Élénk éljenzés és taps.)* és az orosz proletariátusra, amely másfél év óta harcol, de amely ugyanez alatt az idő alatt nélkülöz, szenved is gazdasági tekintetben, számítanunk lehet nemcsak katonai szempontból, hanem erre a szovjetköztársaságra számítanunk lehet gazdasági szempontból is. *(Élénk éljenzés.)*

Az orosz proletariátus, amely másfél esztendő óta végigjárta a nélkülözés legborzalmasabb fajtáját, amelyet az elvtársak jórésze nem is ismer, kész arra, hogy nélkülözzön még tovább is, mert tudja, hogy a forradalom sorsa nem a nemzeti határokon belül dől el, hanem a forradalomnak tovább kell mennie keletről nyugatra is, és lángba kell borítania az egész világot. *(Úgy van! Úgy van!)* Az orosz forradalmi proletariátus politikája teljesen nyugati orientációjú, és mindent el fognak követni, még a legnagyobb áldozatok árán is — nemcsak egyéni áldozatokat értek ezalatt, hanem területi és gazdasági áldozatokat is —, hogy segítséget nyújtsanak nekünk, hogy igyekezzenek megerősíteni a proletariátus hatalmát Magyarországon. *(Élénk éljenzés.)*

Erre a segítő kézre, erre a forradalmi testvéri támo-

[1] Zűrzavar.

gatásra, elvtársak, nekünk rá kell szolgálnunk, s él bennem a meggyőződés, hogy a magyarországi proletariátus rá is tud és rá is fog erre minden tekintetben szolgálni.

Éljen a nemzetközi proletariátus szolidaritása! Éljen az oroszországi tanácsköztársaság. *(Hosszantartó élénk helyeslés, éljenzés és taps.)*

PI Archivum. A.II.14/14.

Felszólalás a pártkongresszuson

A proletárdiktatúra alkalmazása és annak módszerei tulajdonképpen az egész pártprogram vitájának[1] ütköző pontja. Azt hiszem, azoknak az elvtársaknak van igazuk, akik a módszerek körüli aggodalmaskodást tulajdonképpen a proletárdiktatúra alkalmazásának terhére írják. A kritika kétségtelenül jogos, de a kritikának két éle van. Ugyanazok az elvtársak, akik Budapesten bírálnak, akik Budapesten humanizmust hirdetnek, nem is tudják, hogy az ő bírálatuknak, az ő humanista hitvallásuknak a torzképe miként tükröződik vissza a vidék naív lelkeiben. *(Úgy van! Vágó Béla: Jöjjenek csak ki oda a humanisták!)* Nem tudják az elvtársak, hogy ugyanakkor, mikor Budapesten kiadták a humanizmus jelszavát, akkor a vidéken ez a jelszó „üsd a kommunistát!" jelszóvá változott át. Ugyanakkor, mikor az elvtársak a proletárdiktatúrá-

[1] A kongresszusi felszólalók egy része főként két kérdést vitatott. Az egyik a proletárdiktatúra „kezelésének" problémája: a jobboldali szociáldemokraták a diktatúra „enyhítése" mellett szálltak síkra, enyhébb bánásmódot követeltek az ellenforradalmi burzsoázia számára. Ez ellen tiltakoztak a kommunisták. A másik kérdés pedig a párt nevével volt kapcsolatban. A szociáldemokrata vezetők az előzetes megállapodás és az Internacionálé tanácsa ellenére sem akarták a pártot kommunista pártnak nevezni.

nak enyhébb alkalmazásáról beszélnek Budapesten, akkor Sopron és Vas megyében az ellenforradalom a proletárdiktatúra enyhébb alkalmazása mellett foglal állást olyan formában, hogy a kommunistákat agyon kell ütni: éljenek a szociáldemokraták. Ma érkeztem meg a dunántúli volt ellenforradalom frontjáról, és így aktákkal, illetőleg eredeti plakátokkal és fölhívásokkal is bebizonyíthatom, mit vált ki a tömegből a vidéken annak óhaja, hogy a proletárdiktatúra elvét enyhébben alkalmazzuk Magyarországon. Csornán, ahol fegyveres lázadássá fajult egyes elvtársaknak ez a jámbor óhajtása, az ellenforradalmi bizottság fölhívásában már ekként beszél: „A csornai járás lakossága nem hajlandó tovább tűrni a kommunista bandák garázdálkodását, azt a rémuralmat, amelyet az emberi jogok és a szabadság ürügye alatt folytatott és amelyben hazug jelszavak alatt minden szabadságot elfojtani igyekezett, a valódi népuralom helyébe mindenféle munkakerülő csirkefogó népség uralmát ültette és az országot a teljes gazdasági csőd szélére juttatta."

Természetesen levonja a konzekvenciákat is. Azt mondja: „A szociális szakszervezetek és a szociáldemokrata pártszervezetek fennállása biztosítandó. Azok ellen semmi kifogásunk nincs." Megjegyzem, hogy ugyanakkor, amikor kimondották, hogy a szociáldemokrata pártszervezetek ellen nekik semmi kifogásuk nincs: összes volt szociáldemokrata elvtársainkat letartóztatták, közöttük Vajdics Béla elvtársat, Hollós elvtársat és még többeket halálra ítéltek. Meg vagyok arról győződve, hogy ha mi ezt a pártot szocialista pártnak fogjuk elneveztetni, a naív vidék tükrében olyan torzképként fog visszatükröződni, hogy igenis ez visszatérés a múlthoz, ez a kommunistáknak a le-

igázása. Ugyanakkor, amikor a Sopron megyei és Vas megyei ellenforradalmárok a diktatúra enyhébb alkalmazásának és a szocializmushoz való visszatérésnek jelszava alatt ellenforradalmat csinálnak, akkor nekünk egy pillanatra sem szabad még csak gondolni sem arra, hogy a diktatúra módszerein bármilyen tekintetben is változtassunk, ha csak nem olyan értelemben, hogy még erélyesebben, még kérlelhetetlenebbül járjunk el a proletariátus minden ellenségével szemben.

A párt elnevezésének kérdésében a fölhozottak igazán jogászi színezetűek. Van szerencsém bemutatni a III., Kommunista Internacionálé hivatalos lapját, amelynek címe is: Kommunista Internacionálé. Ebben benne van a Kommunista Internacionálé végzése arra vonatkozólag, hogy a magyarországi egyesült szociáldemokraták és kommunisták pártját hogyan kell elnevezni. Nagyon rövid, ha megengedik, föl fogom olvasni a vonatkozó passzust:

„A Kommunista Internacionálé Végrehajtó Bizottsága teljes határozottsággal elvárja, hogy az önök kongresszusa véglegesen megalapozza az önök kommunista pártját, annak határozottan körvonalazott kommunista programot adjanak, és megállapítja, hogy a párt köteles magát kommunista pártnak nevezni. *(Rónai Zoltán[1]: A mai Vörös Ujság sürgönye ezzel ellenkezik[2].)* Nem tudom ki fordította azt a sürgönyt. Nekem van szerencsém eredeti oroszban bemutatni.

[1] Rónai Zoltán, dr. — jobboldali szociáldemokrata, a Berinkey-kormányban munkaügyi és népjóléti államtitkár. A Tanácsköztársaság alatt igazságügyi népbiztos.

[2] Szamuely Tibor a „Kommunyisztyicseszkij Intyernacional" első, 1919 májusi számában megjelent sürgönyt idézi. Rónai pedig a Vörös Ujság 1919 június 13-i számában közzétett sürgönyre hivatkozik. A kettő szövege nem azonos.

(Weltner Jakab: Egész nyugodt lehet, az eredeti sürgöny is olyan!) A szovjetek keretein belül — mondja tovább ez a végzés — lehet két és több párt együttműködéséről szó, de kell, hogy minden államnak, minden körülmények között meg legyen a maga, céljaiban tudatos, kommunista pártja, világos programmal és világos diszciplinával." Még csak annyit akarok közölni, hogy ezt a végzést a Végrehajtó Bizottság nevében Zinovjev[1] elvtárs írta alá.

Népszava, 1919 június 14.

---

[1] Zinovjev, Grigorij — 1919-től 1926-ig a III. Internacionálé Végrehajtó Bizottságának elnöke. A trockista-perek során 1936-ban halálra ítélték.

Beszéd az Országos Tanácskongresszuson[1]

Igen tisztelt elvtársaim! Amikor a magyarországi proletariátus a forradalom és a proletárdiktatúra útjára lépett, mindenki tisztában volt azzal, hogy ez a lépés, ez a választás harcot jelent, harcot az ország minden belső és külső ellensége ellen; tisztában lehetett azzal, hogy a forradalmi proletariátus legfőbb és legszentebb kötelessége és feladata harcolni, küzdeni és győzedelmeskedni minden elnyomói felett. *(Úgy van! Úgy van!)* Ha mi ma ezt a harcot beszüntetni vagy csak szüneteltetni akarnánk, ez a harc principiumának föladását jelentené; azt jelentené ez, hogy mi feladjuk azt a küzdelmet, amelynek célja a világ összes elnyomottjainak, összes kizsákmányoltjainak felszabadítása. *(Úgy van! Úgy van! Élénk taps.)*

Igen tisztelt elvtársak! Azzal is tisztában lehettünk a proletárdiktatúra álláspontjára való helyezkedés

[1] Az antant nevében Clemenceau jegyzéket intézett a tanácskormányhoz, amelyben követelte a cseh burzsoá csapatokkal szemben győzelmesen előre nyomuló Vörös Hadsereg visszavonusát a felszabadított területekről, s ennek fejében engedményeket ígért — garancia nélkül. Erről folyt a vita a tanácskongresszuson.

pillanatában, hogy a világháborút kapitalista béke befejezni nem fogja, a világháborút csakis a világ elnyomottjainak polgárháborúja elnyomói és kizsákmányolói ellen fejezheti be. Ha mi most arról tárgyalunk, hogy békét kössünk-e az antant kapitalistáival, hogy harc nélkül visszaadjuk-e azokat a területeket, amelyeken a magyarországi proletár Vörös Hadseregnek sikerült megszüntetnie a kizsákmányolást, sikerült megszüntetni a kapitalista rabságot — ha mi most azon gondolkodunk, hogy harc nélkül visszaadjuk-e ezeket a területeket, hogy ezeken a területeken visszaálljon a régi rabság, a régi kizsákmányolás, akkor figyelmeztetnem kell az igen tisztelt elvtársakat arra a körülményre, hogy súlyos tévedés azt hinni, hogy lehet békét kötni a külföldi, az idegen kapitalistákkal, ugyanakkor, amikor mi harcolni akarunk a mi saját belső kapitalistáink ellen. *(Úgy van! Taps.)*

Azt hiszem, ebben nem lehet eltérés, a mi célunk és feladatunk a kapitalizmus megsemmisítése, a burzsoázia legkönyörtelenebb és legkérlelhetetlenebb elnyomása. Ha mi ezt a feladatot meg akarjuk valósítani az ország keretein belül, nem tehetjük ezt akkor, tisztelt elvtársaim, amikor koncessziókat teszünk a külföldi kapitalistáknak.

Tisztelt elvtársaim! Nem lehet kétség aziránt, hogy a Kommunista Kiáltvány jelszava, hogy: „Világ proletárjai egyesüljetek!" még nem valósult meg teljes mértékben, de az a jelszó, hogy: „Világ kapitalistái egyesüljetek!" teljes mértékben megvalósult. *(Úgy van!)* A magyar tőkések mindenkoron számíthatnak az antant tőkéseinek támogatásaira. *(Egy hang: Nem nagyon!)* A magyar kapitalisták, a magyar ellenforradalmárok mindig bázist fognak találni azoknál az

idegen kapitalistáknál, akikkel mi most békét akarunk kötni.

De hiszen, elvtársaim, nem is békéről van szó! Egyelőre csak olyan követelések kiegyenlítéséről van szó, amelyek fejében az antant nekünk egyáltalában semmit sem garantál. *(Úgy van!)* Tulajdonképpen nincs egyébről szó, mint azoknak a gyalázatos, aljas feltételeknek, amelyeket a román imperialisták terjesztettek annak idején a Magyar Tanácsköztársaság kormánya elé, szebb, simább vagy óvatosabb, ravaszabb formába való öltöztetéséről. *(Úgy van!)* Mert hiszen abban sem volt egyébről szó, minthogy adjuk ki minden fegyverünket, minden mozdonyunkat, minden vagonunkat, egyszóval pőrére vetkőztessük magunkat, hogy annál könnyebben, egyszerűbben végezhessenek velünk.

Most nem ilyen drasztikus eszközökkel akarnak bennünket kivégezni, nem ilyen eszközökkel akarják megfojtani a forradalmat Magyarországon, hanem szépen, ügyesen, a diplomáciai ravaszságok minden alkalmazásával azt mondják: mi elítélünk minden haszontalan vérontást. Ugyanazok mondják ezt, akik milliókat és milliókat hurcoltak a vágóhídra, millió és millió özvegyet és árvát tettek szerencsétlenné. Ezek most a haszontalan vérontás jelszava alatt akarják visszaparancsolni a győzelmes magyar proletárhadsereg csapatait, hogy azután újabb és újabb követelésekkel léphessenek fel ellenünk.

Magáról a békéről nem lehet beszélni akkor, amikor még csak a határokat sem állapítják meg az egész országra vonatkozólag. Tudjuk, csak önkényes megállapításról van szó az északi és keleti frontokon, és mi ugyanekkor semmiféle garanciát nem látunk arra,

hogy az antantnak az a néhány divíziója, amely ez idő szerint Szeged környékén áll[1], mely célokkal marad ott és milyen célja van a jövőre vonatkozólag. *(Úgy van! Úgy van!)*

Nem lehet a csapatokból a támadás szellemét, amelyet május 2-a óta sikerült belevinni a magyar proletár Vörös Hadseregbe, kiengedni azzal, hogy visszaadjuk a kizsákmányolóknak, a kapitalistáknak a már felszabadított területeket, ugyanakkor, amikor nem vagyunk biztosak afelől, hogy délről fenyeget-e bennünket egy újabb rabság, egy újabb elnyomatás.

Énnekem nincsen sok okom aggódni, ismerve a magyar proletár Vörös Hadseregnek harci szellemét, nincs sok okom aggódni aziránt, hogy bennünket az antant követelésének nem teljesítése esetén valami túlságosan komoly veszedelem fenyegetne. Nagyon jól tudom, elvtársak, hogy az antant hasonló diplomáciai és katonai ravaszságokkal megpróbálkozott már Oroszországban is.

Oroszországban északon is, keleten is, délen is megpróbálkozott különböző expedíciós hadseregekkel gátat vetni az orosz proletárforradalom elé, megpróbált végiggázolni az oroszországi munkásság és földművesszegénység forradalmi harcán, és mindannyian jól tudjuk, hogy ez nem sikerült neki. Lent délen, ahol csak a legutóbbi időkig folytak a harcok az ukrán proletárcsapatok és az antant csapatai között, mint ismeretes, e harcok az antant-csapatok teljes megsemmisülésével végződtek.

---

[1] A Tanácsköztársaság fennállásának első napjaiban francia csapatok megszállták Szegedet és környékét. Az ő fegyveres védelmük alatt szervezkedett Szegeden az ellenforradalom.

Nem kell elfeledni, elvtársak, hogy az antant hadseregében az ötéves imperialista háború és a proletariátusnak — amely pedig a hadsereg zömét teszi ki — teljesen idegen célokért való újabb küzdelme ennek a hadseregnek demoralizálását eredményezte. Fokról fokra züllik, demoralizálódik az antant hadserege, és ugyanakkor fokról fokra, sőt hatalmasan, lépésről lépésre erősödik a magyarországi proletariátus Vörös Hadserege. *(Úgy van!)* Az antant és a hozzácsatlakozott különböző apróbb imperialista államok züllésnek indult, sőt mondhatnám, már züllött hadseregével szemben áll a fejlődő, folyton erősbődő magyar proletariátus hadserege, szövetkezve testvéri egyesülésben az oroszországi és Ukrán Szovjetköztársaság vörös proletárhadseregével. *(Élénk taps.)*

Igen tisztelt elvtársaim! Ugyanakkor, amidőn mi a legnagyobb örömmel vesszük mindazokat a híreket, amelyek a Nyugat kapitalista államaiból érkeznek hozzánk a nyugati államok munkásságának forradalmi megmozdulásáról, ugyanakkor, amikor a francia, angol és az olasz munkásság sztrájkol, de meg nyílt utcai harcokkal is tüntet az imperialista rablóbéke ellen, tüntet a Szovjet-Oroszország és Szovjet-Magyarország belső ügyeibe való antant-beavatkozás ellen, ugyanakkor nem szabad nekünk elfelejtkezni egy igen fontos momentumról, amelyről eddig, sajnos, még szó nem esett a tárgyalások folyamán és ez a magyarországi tanácsköztársaság kötelessége, a szolidaritás kötelessége az oroszországi tanácsköztársasággal szemben. *(Úgy van! Lelkes taps.)*

Nem akarom bővebben fejtegetni, hogy mit és miért köszönhetünk mi az oroszországi tanácsköztársaságnak, nem akarom bővebben fejtegetni, hogy milyen kötelességeink vannak az oroszországi proletariátussal szemben. De az az egy kétségtelen, hogy nekünk a harcot

feladni, a harcot beszüntetni addig nem lehet, amíg az oroszországi proletariátus veszélyben van, amíg az oroszországi proletariátussal az antant szóba állani nem akar, ellenben minden eszközzel, minden rendelkezésre álló eszközzel letiporni, vérbegázolni akarja. Addig nálunk nem lehet arról szó, hogy a harcot feladni vagy csak szüneteltetni is lehet. *(Egy hang: Árulás lenne!)*

Csak akkor, amikor igenis, nyíltan, egyenesen és határozottan, pontosan fogjuk tudni azt, hogy mit kíván az antant és mi ad érte, amikor pontosan fogjuk tudni azt, hogy ezek a kivételek vagy engedmények, amelyekben én egyébként egyáltalában nem hiszek, úgy nekünk, mint az oroszországi forradalmi proletariátusnak szólnak, akkor lehet, igenis, arról szó, hogy mi az antanttal valamelyes szerződést köthessünk.

Nemcsak azt nem tudjuk, elvtársaim, hogy a déli határok melyek lesznek, de azt sem tudjuk, hogy a béke feltételeiben milyen hihetetlen követelésekkel, hihetetlen zsarolásokkal fog majd előállni az antant. Hiszen a román imperialistáknak a jegyzékét is legfőképpen azért kellett válasz nélkül hagynunk, mert minden lefegyverzésen és minden anyagkiszolgáltatáson kívül még azt is követelték, hogy látatlanba fogadjuk el a később megállapítandó békefeltételeket. Az antant jegyzéke semmivel sem jobb ennél, mert hiszen egészen természetes, hogy amikor azt követeli, hogy adjuk fel a már felszabadított területeket, ugyanakkor elvárja és megköveteli, hogy fogadjuk el az általa diktált békefeltételeket is. *(Úgy van! balfelől.)*

Ha mi nem akartuk magunkat kiszolgáltatni a román bojároknak, a román imperialistáknak, én azt mondom, elvtársaim, és ez a véleményem egyezik a Vörös Hadsereg minden katonájának véleményével is, hogy nem

szabad kiszolgáltatni magunkat az antant-imperialisták kegyelmének sem! *(Úgy van! Úgy van! Taps balfelől.)*

Igen tisztelt elvtársaim! A Kommunista Kiáltvány azt mondja, hogy a proletariátusnak nincs mit veszítenie, nem lehet elvenni tőle azt, amije nincs. De a győzelmes proletariátusnak, az önmagát felszabadított proletariátusnak nagyon sok veszítenivalója van. A magyarországi győzelmes forradalmi proletariátus a láncait már elveszítette. Ha most nem védi meg magát, ha most megadja magát az antant kegyelmére, akkor nem a láncait fogja elveszíteni, hanem elveszíti az egész világot! *(Úgy van! Úgy van! Balfelől élénk taps!)*

A Tanácsok Országos Gyűlésének Naplója.
Budapest 1919. 6. ülés. 1919 június 19.
PI Archívum. A. II. 14/30.

Felszólalások a budapesti IV. kerületi munkás- és katonatanács 1919 július 14-i ülésén[1]

a) a korrupció ellen

A budapesti viszonyokat nem nagyon ismeri, azt hiszi azonban, azok sem jobbak, mint a vidékiek. A kastélyokból sok értékes tárgyat hordtak el — határozat alapján. Elvittek perzsaszőnyegeket, s mivel azok a kastély nagytermére voltak szabva, a kis falusi ház szobájába pedig nagyok lettek volna, egyszerűen darabokra vágták, vagy mivel a szőnyegnek útjában állott volna a szekrény, a szőnyegen lyukat vágtak. Ez olyan felháborító vandalizmus, amelyet tűrni nem lehet. De Budapesten is akárhányszor megtörténik, hogy a kiküldött vörösőr vagy nyomozó structollas kalapot visz haza a feleségének. És miért kell a proli feleségének rózsaszínű structollas kalap? Hiszen az semmiesetre sem nélkülözhetetlen, és hozzájárul ahhoz, hogy a vörösőrök, politikai nyomozók vagy munkástanácsi tagok lakásai környékén olyan hírek keljenek lábra, amelyek a proletárdiktatúrát kompromittálják. Az ellenforradalommal felveendő harccal párhuzamosan helyénvaló lesz a harc a korrupció ellen is. Helyes, hogy Szabó kormány-

[1] Jegyzőkönyvi kivonat.

zótanácsi biztost egy évi fegyházra ítélték önkényes rekvirálás miatt, de nélkülözöm a folytatást, pedig anyag volna elég. Kérlelhetetlen szigorral kell eljárni mindazok ellen, akik állásukat anyagi előnyökre használják fel.

PI Archívum. A. II. 14/14.

b) az ellenforradalom ellen

Szeretné, ha a kerület munkástanácsának állásfoglalása valamely formában gyümölcsöztethető volna. Az az eljárás, amelyet ma az ellenforradalmi ügyekben folytatnak, nem felel meg. Nem akarja részletes bírálat tárgyává tenni sem az Igazságügyi Népbiztosság, sem a Belügyi Politikai Osztály, sem a Vörös Őrség eljárását, az azonban kétségtelen, hogy hiányzik az az erő, amelylyel az ellenforradalom ellen fel kellene lépni. Hogy az ellenforradalom a nyakunkon van és nincs elintézve, az mindenki előtt bizonyos lehet. És itt nemcsak a burzsoázia ellenforradalma fenyeget bennünket, hanem a nem öntudatos vagy nem eléggé öntudatos proletariátus ellenforradalma is. Amíg pozíciónk egyre erősödik, amíg kilátásaink nemzetközi szempontból egyre rózsásabbak, amíg nemcsak harctéri sikereket érünk el, hanem minden várakozáson felüli diplomáciai sikereket is, amíg a párizsi békekonferenciára való meghívás közvetlen küszöbön áll, addig itt benn különböző álhírek és rémhírek terjesztésével: antant-csapatok érkezésével, Magyarország megszállásával, és a közellátás körüli bajok túlzásával igyekszik a burzsoázia biztosítani azt az utat, amely hatalmának visszaszerzéséhez vezet. Nálunk a

dolgok nem olyan tempóban alakultak, mint Oroszországban. Oroszországban mindjárt a forradalom kitörése után megindult a nyílt harc az ellenforradalom ellen. Nálunk a burzsoázia a proletárdiktatúra első napjaiban gyáván meghúzódott, és csak most kezd egyre nyíltabban dolgozni a proletárdiktatúra ellen. Oroszország helyzete kétségtelenül szerencsésebb volt, mert ott az ellenforradalom azonnal nyíltan foglalt állást a proletárdiktatúra ellen, tehát nyílt harcban lehetett vele felvenni a küzdelmet. Nálunk ez csak a forradalom későbbi etappe[1]-jában, a forradalom negyedik, ötödik hónapjában kezd bekövetkezni, vagyis ma tartunk ott, ahol Oroszország a forradalom első hónapjában tartott. Ma az utcán, a villamoson, mindenütt egész nyíltan beszélnek a proletárdiktatúra ellen. Nem beszél a titkos ellenforradalmi összejövetelekről, hanem az utcán, a kávéházban, a vasúton hat ember közül öt, ha ugyan nem hét a proletárdiktatúra ellen egész nyíltan állást foglal. A proletárdiktatúrának ez a nyílt ócsárlása immár messze szétágazó szervezete az ellenforradalomnak, úgyhogy azzal szemben a harcot okvetlenül fel kell venni. És erre a harcra nem rátermett a Belügyi Népbiztosság Politikai Osztálya, nem rátermettek a forradalmi törvényszékek, amelyek az Igazságügyi Népbiztossággal szorosan össze vannak kötve, úgyhogy tiszta kabaré az, ami a forradalmi törvényszékeken történik, mert nem egyéb, mint az Igazságügyi Népbiztosság diktatúrája. Hiába nevezünk ki derék, becsületes, öntudatos proletárokat, mikor ezek kötelesek annak a parancsait teljesíteni, aki az Igazságügyi Népbiztosságon az illető ügyosztályt vezeti,

[1] Szakasz.

aki esetleg a volt Igazságügyminisztérium tisztviselője vagy jól jövedelmező ügyvédi iroda tulajdonosa volt. Ami aztán a vidéket illeti, Kassán Winter hadbíró, aki éppen — úgymond — a mi ügyünkben, ellenünk, Nyíregyházán vádat emelt és a merényletet szervezte, Kassán ez volt a forradalmi törvényszék elnöke. Sopronban Zsitvay volt budapesti törvényszéki elnök unokája jelenleg is elnöke a forradalmi törvényszéknek. A forradalmi törvényszék tehát nem alkalmas arra, hogy a szerteágazó ellenforradalommal a harcot felvegye. Az lenne a helyes, ha külön szervezet létesíttetnék Magyarországon az ellenforradalommal és a szabotázzsal szemben. *(Egy hang: Volt, de feloszlatták! A terrorcsapat!)* Terrorcsapatra nem lehet az ilyesmit bízni! A rögtönítélő bíróság maga csak adott helyzetben hozhat ítéletet, annak a szervnek, amely harcolni akar az ellenforradalom ellen, azt meg is kell akadályoznia, ki is kell nyomoznia, csírájában kell elfojtania, és az a szerv csak az ellenforradalommal foglalkozhatik, és ezt a szervet függetleníteni kell volt ügyvédek, törvényszéki elnökök vagy elnöki unokák befolyása alól, csak akkor számíthatunk arra, hogy az ellenforradalommal szemben eredményeket érhetünk el.

Javasolja tehát, hogy a IV. kerületi munkás- és katonatanács tegyen előterjesztést a Központi Munkás- és Katonatanácsnak ilyen, különleges független szerv felállítása érdekében. A kérdést esetleg tárgyalni lehet a többi kerületi tanácsokkal, tárgyalni lehet a Központi Munkás- és Katonatanács ülésén, előterjesztést lehet tenni a Központi Intéző Bizottságnak és esetleg a Kormányzótanácsnak.

PI Archivum. A. II. 14/18.

Tartalom

A kiadó előszava 5
Emlékezés Szamuely Tiborra *(Kun Béla)* 9
Készül a belső front 55
Május előtt 62
Érik a vetés 67
Vagy-vagy! 71
Szegény király 77
A mi háborúnk 81
Riadó 83
Világ királyai egyesüljetek! 87
A jó barátok 91
A szökött katona 95
Kétféle hang 100
Ave Caesar! 104
Reszkessetek! 108
A „jó fiúk" 113
Bátrak helye a börtön 118
Hóhérlégiók 122
Szól a lélekharang 127
Mi történt Magyarországon? 132
Új hadsereg 144
Liebknecht 148
Proletárok fegyverkezzetek! 150
Végre beismerik 154
Levél az államügyészhez 158
Román imperializmus — magyar imperializmus 163

Szentes 165
Felhívás az orosz Vörös Hadsereg hazatért proletárharcosaihoz! 167
A nemzetközi zászlóalj orosz katonáihoz 169
Kiáltvány a lakásügy rendezéséről 170
Lakáskeresők 174
Beszéd az 1919 április 20-i győri népgyűlésen 178
A Frontmögötti Bizottságok elnökének I. számú parancsa ... 184
Felszólalás a Budapesti Forradalmi Központi Munkás- és Katonatanács 500-as bizottságának 1919 május 31-i ülésén 186
Felszólalás a pártkongresszuson 194
Beszéd az Országos Tanácskongresszuson 198
Felszólalások a budapesti IV. kerületi munkása- és katonatanács 1919 július 14-i ülésén 205

Lektorálta: Gábor Sándorné,
a Párttörténeti Intézet munkatársa

Szerkesztette: Pintér Marianne A címlapot tervezte: Pap Klára

A könyv szedését 1957. III. 4-én kezdték meg. Megjelent III. 31-én 5000 példányban. Tartalmaz 8,2 szerk. ívet. Terjedelem 10,6 (A/5) ív,

13320. Franklin-nyomda Budapest, VIII., Szentkirályi utca 28.
Felelős: Vértes Ferenc